

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

**ΣΧΟΛΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΚΑΙ
ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ:
ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΧΩΡΟΥ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ:
ΧΩΡΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΧΩΡΟΥ**

***Αθλητισμός και δεύτερη γενιά μεταναστών:
Η ένταξη των μεταναστών στην ελληνική κοινωνία με τη συμβολή του
αθλητισμού
Διπλωματική Εργασία***

Παναγιώτης Παντελεήμων

Αθήνα, 2019

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

**ΣΧΟΛΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΚΑΙ
ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ:
ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΧΩΡΟΥ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ:
ΧΩΡΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΧΩΡΟΥ**

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή

**Απόστολος Γ. Παπαδόπουλος (Επιβλέπων) ,Καθηγητής,
Τμήμα Γεωγραφίας
Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο**

**Γεώργιος Μαυρομμάτης, Επίκουρος Καθηγητής,
Τμήμα Γεωγραφίας,
Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο**

**Αλέξανδρος Σακελλαρίου, Διδάκτωρ Κοινωνιολογίας, μέλος ΣΕΠ ΕΑΠ,
Τμήμα Κοινωνιολογίας
Πάντειο Πανεπιστήμιο**

Ο Παναγιώτης Παντελεήμων δηλώνω υπεύθυνα ότι:

- 1) Είμαι ο κάτοχος των πνευματικών δικαιωμάτων της πρωτότυπης αυτής εργασίας και από όσο γνωρίζω η εργασία μου δε συκοφαντεί πρόσωπα, ούτε προσβάλει τα πνευματικά δικαιώματα τρίτων.
- 2) Αποδέχομαι ότι η ΒΚΠ μπορεί, χωρίς να αλλάξει το περιεχόμενο της εργασίας μου, να τη διαθέσει σε ηλεκτρονική μορφή μέσα από τη ψηφιακή Βιβλιοθήκη της, να την αντιγράψει σε οποιοδήποτε μέσο ή/και σε οποιοδήποτε μορφότυπο καθώς και να κρατά περισσότερα από ένα αντίγραφα για λόγους συντήρησης και ασφάλειας.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θερμές ευχαριστίες οφείλω στον Καθηγητή κ.Απόστολο Παπαδόπουλο, ο οποίος ανέλαβε την επίβλεψη της παρούσας διπλωματικής εργασίας. Οι υποδείξεις και η καθοδήγησή του σε όλη την διάρκεια εκπόνησής της αποτέλεσαν εφόδια ιδιαίτερης σημασίας για την επιτυχή ολοκλήρωσή της.

Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω όλους τους φίλους και συναθλητές μου οι οποίοι δέχθηκαν να συμμετάσχουν στην έρευνα για την εκπόνηση της παρούσας.

Πίνακας Περιεχομένων

Περίληψη	7
Abstract.....	8
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	9
Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών	9
ΟΟΣΑ.....	9
Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης.....	9
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ.....	12
1.1. Βασικές έννοιες.....	12
1.2. Μετανάστευση.....	17
1.2.1. Ιστορική αναδρομή	17
1.2.2. Τρόποι συμμετοχής των μεταναστών στην κοινωνία: Αφομοίωση, Ενσωμάτωση και Ένταξη	18
1.2.3. Λόγοι και αναγκαιότητα ένταξης των μεταναστών δεύτερης γενιάς ..	21
1.3. Ο Αθλητισμός ως μέσο ένταξης της δεύτερης γενιάς μεταναστών	23
1.3.1. Η μεταβολή των κοινωνιών και η εξεύρεση τρόπων ένταξης των μεταναστών.....	23
1.3.2. Αθλητισμός και βελτίωση διαπολιτισμικών σχέσεων	26
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ	28
2.1 Μεταναστευτική πολιτική.....	28
2.2 Οι διοικητικές μεταρρυθμίσεις στην Ελλάδα	29
2.3 Κατηγορίες Αδειών Διαμονής στην Ελλάδα.....	33
2.3.6. Άδειες διαμονής για εξαιρετικούς, ανθρωπιστικούς και άλλους λόγους	35
2.3.9. Άλλες κατηγορίες αδειών διαμονής.....	36
2.3.1. Άδειες διαμονής για εργασία και άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας:	37
2.3.2. Άδειες διαμονής για σπουδές, εθελοντική υπηρεσία και επαγγελματική κατάρτιση	38
2.3.3. Άδειες διαμονής μακράς διάρκειας	39
2.3.4. Άδεια διαμονής για οικογενειακή επανένωση	40
2.3.5. Άδεια διαμονής μελών οικογένειας Έλληνα ή πολίτη Ε.Ε.....	41

2.3.6. Άδειες διαμονής για εξαιρετικούς, ανθρωπιστικούς και άλλους λόγους	42
2.3.7. Μόνιμη άδεια διαμονής επενδυτή (Ιδιοκτήτες Ακινήτων - Golden Visa, άρθρο 20B Ν. 4251/2014):	43
2.3.8. Άδεια για οικονομικά Ανεξάρτητα Άτομα (άρθρο 20 ^A Ν. 4251/2014):	44
2.3.9. Άλλες κατηγορίες αδειών διαμονής:	44
2.4 Θεώρηση εισόδου και αρχική χορήγηση άδειας διαμονής σε αθλητές – προπονητές.....	45
2.5 Προσωρινή Διαμονή – Εθνική Θεώρηση Εισόδου για αθλητική προετοιμασία	46
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ.....	47
3.1. Διαδικασία Εκπόνησης Εργασίας.....	47
3.2 Επιλογή Μεθοδολογικών Εργαλείων	48
3.2.1. Ποιοτική Έρευνα-Συνέντευξη	48
α. Γενικά.....	48
β. Η παρούσα έρευνα.....	51
3.2.2. Ανάλυση Περιεχομένου.....	51
α. Γενικά.....	51
β. Η παρούσα έρευνα.....	53
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ.....	54
4.1 Ανάλυση Συνεντεύξεων.....	54
4.2 Κοινωνικοδημογραφικό προφίλ	54
4.3 Αντίληψη για την μετανάστευση	58
4.4 Σχέση με τον αθλητισμό	62
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΤΕΛΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.....	66
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	71
Ελληνόγλωσση.....	71
Ξενόγλωσση.....	73
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ (οδηγός συνέντευξης)	78

Περίληψη

Η μετανάστευση αποτελεί ένα κοινωνικό φαινόμενο με σημαντικό αντίκτυπο. Σήμερα, οι ισορροπίες φαίνεται να μεταβάλλονται έντονα, δεδομένου ότι οι χώρες που άλλοτε υπήρξαν χώρες προέλευσης μεταναστών, πλέον αποτελούν χώρες έλξης και προσέλευσης μεταναστευτικών ροών. Παράλληλα, το ζήτημα της διαχείρισης του φαινομένου αυτού συνιστά προτεραιότητα για την Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία, σεβόμενη τα διαφορετικά πολιτισμικά στοιχεία, επιδιώκει να διαμορφώσει μια κοινή πολιτική, επιδιώκοντας την ένταξη των μεταναστών στην κοινωνία. Η θεσμική και διοικητική μεταρρύθμιση για την ένταξη αυτή αποτελεί σε σημαντικό βαθμό έκφραση της κρατικής κυριαρχίας ως προς τη διαχείριση των πολιτών και του πληθυσμού.

Η ένταξη των μεταναστών είναι μια πολύ-επίπεδη και μακρόχρονη διαδικασία, αποτέλεσμα συντονισμένων πολιτικών σε διαφορετικούς τομείς και με διαφορετικά μέσα. Τέτοιο μέσο αποτελεί ο αθλητισμός, ως η συστηματική ενασχόληση και επίδοση σε αθλητικά αγωνίσματα, δραστηριότητα που ωφελεί το άτομο με ποικίλους τρόπους σωματικά και ψυχικά. Παράλληλα, η ενασχόληση αυτή προάγει ανώτερα ιδανικά και αξίες και είναι ικανή να διαμορφώσει ολοκληρωμένους ανθρώπους, μέλη της κοινωνίας, ιδίως σε νεαρή ηλικία. Για τους λόγους αυτούς, ο Έλληνας νομοθέτης έχει μεριμνήσει σχετικά, θεσπίζοντας κατάλληλο νομικό πλαίσιο για την παροχή άδειας παραμονής, αλλά και την απόδοση ιθαγένειας σε ανθρώπους που ασχολούνται επαγγελματικά με τον αθλητισμό, ώστε από τη μια πλευρά να προάγει τον αθλητισμό δίνοντας κίνητρα στους μετανάστες για την ένταξή τους, και από την άλλη να δώσει την ευκαιρία σε αθλητές να διαμένουν στη χώρα.

Η προσέγγιση θα υλοποιηθεί με συνδυασμό των μεθόδων έρευνας, καθώς επιστρατεύεται η βιβλιογραφική επισκόπηση και η ποιοτική έρευνα με τη διεξαγωγή συνεντεύξεων.

Λέξεις κλειδιά: Μετανάστευση, Αθλητισμός, Διοικητική μεταρρύθμιση, Ελλάδα, Άδειες διαμονής

Abstract

Migration is a social phenomenon with a significant impact. Today, balances change as countries that have previously been countries of origin of migrants are now countries of attraction of migratory flows. At the same time, the issue of managing this phenomenon is a priority for the European Union, which, while respecting different cultural elements, seeks to develop a common policy, seeking to integrate immigrants into society. Institutional and administrative reform for this integration is a major aspect of state sovereignty in terms of citizen and population management.

Integration of immigrants is a multilevel and long-term process, which is the result of coordinated policies in different fields and with different means. Sports constitute such means, as the systematic engagement and performance in sports, is an activity that benefits the individual in a variety of ways physically and mentally. At the same time, this engagement promotes superior ideals and values and can result the integration of members in society, especially at an early age. For these reasons, the Greek legislator has established an appropriate legal framework for granting a residence permit, as well as the attribution of citizenship to people professionally engaged in sports, in order to promote sport by encouraging immigrants to their integration, and on the other hand to give athletes the opportunity to live in the country.

The research methods to approach the relevant issues, include bibliographic overview and quality research with interviews.

Key words: Immigration, Sports, Administrative reform, Greece, Residence permit

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΔΟΜ	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης
ΙΜΕΠΟ	Ινστιτούτο Μεταναστευτικής Πολιτικής
ΕΚΚΕ	Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών
ΟΟΣΑ	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
ΕΦΜ	Ελληνικού Φόρουμ Μεταναστών

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η μετανάστευση συνιστά ένα φαινόμενο με σημαντικό αντίκτυπο σε πολιτικό, κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο, με τη σημασία του πλέον να είναι σαφής στις εκάστοτε κυβερνήσεις. Ο χαρακτήρας του φαινομένου δεν είναι παροδικός, καθώς οι αφορμές ενδέχεται να μεταβάλλονται, τα αίτια, όμως, παραμένουν ίδια ανά τις δεκαετίες. Οι ιδιαιτερότητες αυτές της μετανάστευσης έχουν οδηγήσει τα κράτη – υποδοχής στη χάραξη πολιτικών ένταξης ή/και ενσωμάτωσης των μεταναστευτικών ροών εντός των κόλπων της κοινωνίας. Η διαμόρφωση αυτής της πολιτικής αποτελεί μια διαδικασία πολύ-επίπεδη, καθώς απαιτείται η εφαρμογή διάφορων μεθόδων και πρακτικών για να επιτευχθεί με τρόπο ομαλό διατηρώντας τις ισορροπίες εντός κάθε κοινωνίας. Η παρούσα εργασία εκπονήθηκε στο πλαίσιο Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Εφαρμοσμένη Γεωγραφία και Διαχείριση Χώρου – Ευρωπαϊκές Πολιτικές, Σχεδιασμός και Ανάπτυξη Χώρου» και έχει ως θέμα την ένταξη των μεταναστών στην ελληνική κοινωνία με τη συμβολή του αθλητισμού, εξετάζοντας κατά πόσο ο αθλητισμός είναι δυνατό να λειτουργήσει ως μέσο και εργαλείο για την ένταξη.

Για την εξέταση του ζητήματος και αποσκοπώντας σε μια πολύπλευρη προσέγγιση, πέραν της βιβλιογραφικής επισκόπησης, πραγματοποιήθηκε έρευνα με δείγμα μετανάστες δεύτερης γενιάς, επιδιώκοντας να προκύψουν συμπεράσματα από μια πιο πρακτική σκοπιά. Στο πλαίσιο αυτό η παρούσα διακρίνεται σε γενικό και ειδικό μέρος και σε τέσσερα κεφάλαια. Κατ' αρχάς, τίθεται το απαραίτητο θεωρητικό υπόβαθρο αναφορικά με τη μετανάστευση και τον αθλητισμό ως μέσο ένταξης της δεύτερης γενιάς μεταναστών. Επιδιώκεται μια ιστορική αναδρομή στο φαινόμενο της μετανάστευσης, στους διαφορετικούς τρόπους συμμετοχής των μεταναστών που υιοθέτησαν οι διάφορες κοινωνίες, μέσω πολιτικών ενσωμάτωσης, ένταξης ή αφομοίωσης, καθώς και μια προσπάθεια περιγραφής των λόγων και της αναγκαιότητας της ένταξης των μεταναστών στις εκάστοτε κοινωνίες. Ερευνώντας τη δυνατότητα του αθλητισμού ως μέσο ένταξης, παρουσιάζεται η μεταβολή που έχει επέλθει στις κοινωνίες και η ανάγκη για την εξεύρεση νέων και πιο «δημιουργικών» τρόπων για να επιτευχθεί η ένταξη. Το κεφάλαιο αυτό ολοκληρώνεται με την παρουσίαση του τρόπου με τον οποίο αθλητισμός συμβάλλει στη βελτίωση των διαπολιτισμικών σχέσεων

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζεται η εικόνα της διοίκησης στον τομέα της μετανάστευσης στην Ελλάδα, με αρχή τις διοικητικές μεταρρυθμίσεις που έχουν καταγραφεί κατά τις τελευταίες δεκαετίες, οπότε και η χώρα πλέον αποτέλεσε κράτος υποδοχής μεταναστών. Εν συνεχεία, παρουσιάζονται συνοπτικά όλες οι κατηγορίες και οι τύποι αδειών διαμονής που ισχύουν σήμερα στη χώρα, με ιδιαίτερη βαρύτητα στις άδειες εκείνες που άπτονται του αθλητισμού.

Έχοντας προσεγγίσει την θεωρία στο γενικό μέρος, το ειδικό μέρος είναι αφιερωμένο στην έρευνα που εκπονήθηκε. Στο κεφάλαιο τρίτο περιγράφεται η διαδικασία εκπόνησης της εργασίας και παρουσιάζονται τα μεθοδολογικά εργαλεία που επελέγησαν. Περιγράφεται δε τόσο η λειτουργία της γενικά κατά την επιστημονική έρευνα και ειδικά για τον τρόπο που αξιοποιήθηκαν ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι που τέθηκαν. Τέλος, στο τέταρτο κεφάλαιο αναλύονται οι συνεντεύξεις, επισημαίνοντας τα κυριότερα σημεία αναφορικά με το κοινωνικό-δημογραφικό προφίλ των συμμετεχόντων και τη σχέση τους με τον αθλητισμό, σε μια προσπάθεια βαθύτερης και ουσιαστικής ανάλυσης του ζητήματος. Εκτίθενται δε οι τελικές παρατηρήσεις, συνολικά.

Τέλος, στα συμπεράσματα επιδιώκεται να δοθεί μια απάντηση στο κεντρικό ερευνητικό ερώτημα, δηλαδή κατά πόσο και με ποιον τρόπο συμβάλλει ο αθλητισμός στη διαδικασία ένταξης των μεταναστών, τεκμηριωμένη αφενός στη θεωρία και αφετέρου στα αποτελέσματα που προέκυψαν από την έρευνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Στο πρώτο αυτό κεφάλαιο επιδιώκεται ο προσδιορισμός του θεωρητικού πλαισίου, εντός του οποίου καθίσταται δυνατό να ενταχθούν τα ερευνητικά ερωτήματα και στη συνέχεια να αναλυθούν. Η θεωρία, εξάλλου, είναι απαραίτητη για την περαιτέρω έρευνα σε πρακτικό επίπεδο. Κατ' αρχάς, παρουσιάζονται οι βασικές έννοιες, όπως αυτές ορίζονται και χρησιμοποιούνται στη μετανάστευση και επιχειρείται η ιστορική αναδρομή στο ανωτέρω κοινωνικό φαινόμενο. Επιπρόσθετα, εξετάζονται οι τρόποι συμμετοχής των μεταναστών στην κοινωνία υποδοχής και οι τρεις πρακτικές που συνήθως ακολουθούνται: η αφομοίωση, η ενσωμάτωση και η ένταξη. Πραγματοποιείται, αναφορά στους λόγους και την αναγκαιότητα της ένταξης των μεταναστών δεύτερης γενιάς στις κοινωνικές δομές της χώρας υποδοχής. Στο τρίτο μέρος του παρόντος κεφαλαίου, το ενδιαφέρον επικεντρώνεται στον αθλητισμό και στον τρόπο που οι αθλητικές δραστηριότητες καθίσταται εφικτό να αποτελέσουν μέσο και τρόπο ένταξης των μεταναστών δεύτερης γενιάς στην κοινωνία. Παρουσιάζονται δε αποτελέσματα προγενέστερων μελετών, καθώς το ζήτημα έχει απασχολήσει ακαδημαϊκούς.

1.1. Βασικές έννοιες

Στο πρώτο μέρος, παρατίθεται η ορολογία και η επεξήγηση των βασικών εννοιών, οι οποίες θα χρησιμοποιηθούν και προς πληρότητα της παρούσας. Καθώς το νόημα των εννοιών που παρατίθενται έχουν μεταβληθεί και διαμορφωθεί με το πέρασ των ετών και τις εξελίξεις στην παγκόσμια σκηνή, είναι σημαντικό να παρουσιαστούν αυτές σύμφωνα με τις σύγχρονες αντιλήψεις και τα όσα επιβάλλονται από το διεθνές δίκαιο και τις διεθνείς συμφωνίες.

Ως ορισμός της ιθαγένειας τίθεται από το δημόσιο δίκαιο, ο δεσμός ενός ατόμου προς την Πολιτεία στο λαό της οποίας αυτό ανήκει (Παπασιώπη-Πασιά, 2011) και είναι το βασικό κριτήριο σύμφωνα με το οποίο επιτυγχάνεται η διάκριση των ατόμων σε ημεδαπούς, αλλοδαπούς και ανιθαγενείς. Περαιτέρω, σύμφωνα με τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης(ΔΟΜ) η εθνικότητα ταυτίζεται με τον όρο της ιθαγένειας, αποτελώντας τον νομικό δεσμό μεταξύ ενός ατόμου και ενός Κράτους. Ακόμη, όπως ορίζεται με το άρθρο 1 της Συνθήκης της Χάγης για Ζητήματα που

αφορούν σε Νομοθεσίες Ιθαγένειας, 1930, «κάθε κράτος σύμφωνα με την νομοθεσία του καθορίζει ποιοι είναι οι πολίτες του. Η νομοθεσία αυτή θα αναγνωρίζεται από τα άλλα κράτη εφόσον είναι σύννομη με τις διεθνείς συνθήκες, το διεθνές δίκαιο και τις γενικώς αποδεκτές αρχές που διέπουν τα θέματα ιθαγένειας». Είναι ξεκάθαρο από την ανωτέρω διάταξη ότι η ρύθμιση της απόδοσης ιθαγένειας εναπόκειται αποκλειστικά και μόνο στο εκάστοτε κράτος το οποίο και είναι αρμόδιο να καθορίζει το νομικό πλαίσιο σχετικά με την ιθαγένεια, συνιστώντας έκφραση της αρχής της κυριαρχίας. Εν συνεχεία, σύμφωνα με το άρθρο 15 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ορίζεται κατ' αρχήν ότι «Καθένας έχει το δικαίωμα μιας ιθαγένειας» και εν συνεχεία ότι «Κανείς δεν μπορεί να στερηθεί αυθαίρετα την ιθαγένειά του ούτε το δικαίωμα να αλλάξει ιθαγένεια¹». Η διάταξη αυτή αποσκοπεί στην προστασία του ατόμου, έτσι ώστε να αποφεύγεται όσο το δυνατόν η απώλεια ή η μη απόκτηση ιθαγένειας και να διασφαλίζεται η κτήση δεσμού τουλάχιστον προς ένα κράτος.

Λαμβάνοντας υπ' όψιν τα τιθέμενα από το διεθνές δίκαιο περί ιθαγένειας, ο Έλληνας νομοθέτης έχει προβεί στη θέσπιση των σχετικών διατάξεων, καθορίζοντας το καθεστώς που διέπει τη σχέση των ατόμων με το Κράτος. Χωρίζονται, συνεπώς, τα άτομα με κριτήριο την ιθαγένεια ως ακολούθως:

(α) Ημεδαπός: Στην Ελληνική έννομη τάξη, ημεδαπός θεωρείται αυτός ο οποίος έχει την ελληνική ιθαγένεια ανεξαρτήτως του τρόπου κτήσης αυτής, ήτοι είτε με γέννηση, με πολιτογράφηση ή άλλο τρόπο, καθώς και κάθε άτομο που πέραν της ελληνικής φέρει ακόμα άλλη ιθαγένεια άλλου κράτους. (Παπασιώπη-Πασιά, 2007:5).

(β) Αλλοδαπός: Αντίστοιχα, αλλοδαπός θεωρείται κάθε φυσικό πρόσωπο που έχει ιθαγένεια άλλου κράτους και όχι την ελληνική. Ο αλλοδαπός, σε σχέση με τον ημεδαπό, είναι το φυσικό πρόσωπο που ανήκει στο λαό διαφορετικού κράτους πέραν του Ελληνικού. (Παπασιώπη-Πασιά, 2007:5).

(γ) Αλλοδαπός – Πολίτης Κράτους Μέλους της Ε.Ε.: Σύμφωνα με τα προβλεπόμενα με την διάταξη του άρθρου 20 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) θεσπίζεται η ιθαγένεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έτσι, ως Πολίτης της Ευρωπαϊκής Ένωσης νοείται κάθε πρόσωπο που έχει την υπηκοότητα

¹ <http://www.ohchr.org>

ενός κράτους μέλους αυτής. Ορίζεται ότι η ιθαγένεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης έρχεται να συμπληρώσει την εθνική ιθαγένεια του εκάστοτε κράτους μέλους που έχει ο πολίτης, καθώς αυτή προστίθεται και σε καμία περίπτωση δεν αντικαθιστά την εθνική ιθαγένεια. Φέροντας την ιθαγένεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι πολίτες της έχουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στις Συνθήκες και το ενωσιακό δίκαιο, στα οποία, μεταξύ άλλων, συγκαταλέγεται το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής σε κάθε κράτος μέλος, χωρίς διακρίσεις λόγω υπηκοότητας, καθώς και της εγκατάστασης για επαγγελματικούς και άλλους λόγους, εφόσον πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις. Ακόμη, προβλέπεται το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις δημοτικές και κοινοτικές εκλογές με τους ίδιους όρους που προβλέπονται για τους υπηκόους του κράτους, καθώς και το δικαίωμα για διπλωματική και προξενική προστασία. (Παπασιώπη-Πασιά, 2007:5).

(δ) Ανιθαγενής: Ανιθαγενής, άπολις ή άπατρις θεωρείται κάθε φυσικό πρόσωπο που στερείται ιθαγένειας, το πρόσωπο δηλαδή το οποίο «ουδέν Κράτος θεωρεί ως υπήκοόν του κατ' εφαρμογήν της νομοθεσίας του», όπως ορίζεται στη Σύμβαση της Νέας Υόρκης της 28 Σεπτεμβρίου 1954 περί του καθεστώτος των ανιθαγενών, η οποία έχει κυρωθεί από το Ελληνικό Κράτος με το νόμο 139/1975. Αναγνωρίζοντας τη βαρύνουσα σημασία που αποδίδεται στην κτήση ιθαγένειας, τα κράτη επιδιώκουν τη μείωση και ει δυνατόν την απαλοιφή του ανιθαγενούς πληθυσμού. Προς επίτευξη τούτου, το έτος 1961 κυρώθηκε η Συνθήκη για τη Μείωση της Ανιθαγένειας, σύμφωνα με τις διατάξεις της οποίας τα κράτη παραχωρούν ιθαγένεια σε πρόσωπα που γεννήθηκαν στην επικράτειά τους, πλοίο ή αεροπλάνο με τη σημαία τους και που δεν θα αποκτούσαν κάποια άλλη ιθαγένεια. (Παπασιώπη-Πασιά, 2007:5).

(ε) Πρόσφυγας: Πρόσφυγας θεωρείται ο πολίτης τρίτης χώρας ή ο ανιθαγενής, στο πρόσωπο του οποίου πληρούνται οι προϋποθέσεις που τίθενται από τη διάταξη του άρθρου 1^A της Σύμβασης της Γενεύης του 1951. Σύμφωνα με το άρθρο αυτό, ο πρόσφυγας συνιστά πρόσωπο το οποίο συνεπεία δικαιολογημένου φόβου δίωξης λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξης ή πολιτικών πεποιθήσεων βρίσκεται εκτός του κράτους την ιθαγένεια του οποίου έχει και δεν δύναται ή δεν επιθυμεί λόγω του φόβου αυτού να ευρίσκεται εντός του κράτους με το οποίο δυνάμει της ιθαγένειάς του συνδέεται, να απολαύσει την προστασία αυτού και δεν επιθυμεί να επιστρέψει σε αυτήν.

(στ) Αλλογενής / ομογενής: Οι ορισμοί αυτοί αφορούν τη σύνδεση του ατόμου με το γένος, δηλαδή το έθνος, και έχουν ιδιαίτερη σημασία για την ελληνική έννομη τάξη. Ως αλλογενής ορίζεται εκείνος ο αλλοδαπός που δεν κατάγεται από το ελληνικό έθνος, εν αντιθέσει με τον ομογενή ο οποίος συνδέεται με το ελληνικό έθνος, έχοντας κοινή ελληνική συνείδηση με τους ημεδαπούς. Κοινή εθνική συνείδηση μιας ομάδας προσώπων θεωρείται ότι υφίσταται όταν ως κοινά σημεία αναφοράς η ομάδα αυτή έχει στοιχεία άυλης πολιτισμικής κληρονομιάς που αναφέρονται στο παρελθόν (ιστορία, παραδόσεις), στο παρόν (γλώσσα, θρησκεία) και στο μέλλον (τάσεις, ιδανικά) (Παπασιώπη-Πασιά, 2007:9).

(ζ) Παλιννοστούντες: Ως κατηγορία που εντάσσεται στους ομογενείς θεωρούνται οι παλιννοστούντες. Ο όρος αυτός χρησιμοποιείται για ομογενείς που προέρχονται από χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης. Το Ελληνικό Κράτος έχει λάβει ειδικά μέτρα, ώστε να ρυθμιστεί η προσωπική τους κατάσταση.

Αναφορικά με το κοινωνικό φαινόμενο της μετανάστευσης, έχουν διαμορφωθεί διαφορετικοί ορισμοί για την απόδοση και τον προσδιορισμό αυτού από θεωρητικούς και επίσημους φορείς. Κατά τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (ΔΟΜ), ως μετανάστευση (migration) ορίζεται «[η] διαδικασία της μετακίνησης είτε διαμέσου των διεθνών συνόρων, είτε εντός ενός Κράτους. Πρόκειται για την μετακίνηση πληθυσμού, περικλείοντας κάθε είδος μετακίνησης ανθρώπων. Αφορά την μετανάστευση προσφύγων, εκτοπισμένων προσώπων και οικονομικών μεταναστών» (IOM, 2009). Η αναφορά για διαφορετικά είδη μετανάστευσης και ο συνεπακόλουθος διαχωρισμός που τίθεται αναφορικά με την μετακίνηση εντός ή εκτός συνόρων, διακρίνει τη μετανάστευση σε εσωτερική ή εξωτερική αντίστοιχα. Περαιτέρω, σύμφωνα με το Ινστιτούτο Μεταναστευτικής Πολιτικής (ΙΜΕΠΟ) «...μετανάστευση ονομάζεται η μετακίνηση πληθυσμών από έναν τόπο προς έναν άλλο με σκοπό τη μόνιμη ή ημι-μόνιμη εγκατάσταση σε αυτόν» (MPI). Η μόνιμη ή μακροπρόθεσμη εγκατάσταση σε έναν τόπο αφορά σε διαμονή χρονικής διάρκειας πέραν του ενός έτους, καθιστώντας τη χώρα τον τόπο μόνιμης διαμονής, ενώ η ημι-μόνιμη ή βραχυπρόθεσμη εγκατάσταση αφορά σε διαμονή χρονικής διάρκειας από τρεις έως δώδεκα μηνών, για λόγους που δεν σχετίζονται με τον τουρισμό ή την ιατρική περίθαλψη, αλλά τον βιοπορισμό.(ειδικοί σύμβουλοι ,επιστήμονες, αθλητές κ.α.) (Σαμπατάκου 2006)

Περαιτέρω, διάκριση υφίσταται μεταξύ νόμιμης και παράνομης μετανάστευσης, η οποία αναφέρεται στις απαιτούμενες προϋποθέσεις για την είσοδο και εγκατάσταση των μεταναστών, όπως αυτές καθορίζονται από το θεσμικό πλαίσιο του κάθε κράτους υποδοχής, και οι οποίες, συνήθως, συνίστανται στην κατοχή έγκυρων ταξιδιωτικών εγγράφων και στη λήψη άδειας διαμονής εντός του κράτους σύμφωνα με τα οριζόμενα από το εσωτερικό δίκαιο. Κατά την πάγια θέση των Ηνωμένων Εθνών, τυχόν τέτοια παραβίαση συνιστά αποκλειστικά και μόνο διοικητική παράβαση, χωρίς να επιφέρει ποινικές κυρώσεις (UN Special Rapporteur on the human rights of migrants, 2013). Η συγκεκριμένη διάκριση είναι άμεσα συνυφασμένη με την έννοια της νομικής υπόστασης του Κράτους συνιστώντας έκφραση του Κυρίαρχου Κράτους. Βάσει αυτών των εννοιών του διεθνούς δικαίου, η κρατική εξουσία νομιμοποιείται ως προς τον έλεγχο αναφορικά με την είσοδο και την παραμονή εντός των εδαφικών ορίων της κρατικής κυριαρχίας, των ξένων προς το κράτος προσώπων.

Η μετακίνηση ενός αριθμού ατόμων προς έναν τόπο υποδοχής κατά μια χρονικά προσδιορισμένη περίοδο, συνήθως το διάστημα ενός ημερολογιακού έτους, χαρακτηρίζεται ως εισροή ή είσοδος μεταναστών (inflow, entries, immigration), ενώ η μετακίνηση εκτός των συνόρων της επικράτειας ως εκροή ή αποδημία (outflow, departures, emigration). Για την καταγραφή των διαμενόντων μεταναστών εντός των συνόρων ενός κράτους, κατά μια χρονικά προσδιορισμένη περίοδο, χρησιμοποιείται από τους θεωρητικούς σε παγκόσμιο επίπεδο η φρασεολογία «απόθεμα» (stock). Ο διαχωρισμός αυτός αποδεικνύεται ιδιαίτερα σημαντικός για τη μελέτη του φαινομένου της μετανάστευσης, καθώς με τη συλλογή των στοιχείων που αφορούν τη ροή καθίσταται δυνατή η καταγραφή των τάσεων στις μετακινήσεις, ενώ τα στοιχεία που αφορούν στη διαμονή εντός μιας χώρας συνιστούν εργαλείο για τη μελέτη του μακροπρόθεσμου αντίκτυπου εντός μιας κοινωνίας (Castles et al, 2014:XIV).

Οι λόγοι που λειτουργούν ως κίνητρα και ωθούν τους ανθρώπους στη μετακίνηση από τον τόπο μόνιμης διαμονής τους ποικίλουν και είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με τις κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές συνθήκες της χώρας προέλευσης. Σημαντικός λόγος μετανάστευσης συνιστά η βελτίωση της οικονομικής κατάστασης του ατόμου, το οποίο προσδοκά την ανεύρεση εργασίας με υψηλότερες απολαβές. Σε αυτή την κατηγορία ανήκουν τόσο ανειδίκευτοι εργάτες όσο και άτομα

με υψηλού επιπέδου επαγγελματική κατάρτιση. Η οικογενειακή επανένωση ή ο σχηματισμός οικογένειας συνιστά, επίσης, κίνητρο για την μετακίνηση των ατόμων, λόγοι οι οποίοι κατά τη μελέτη του φαινομένου εντάσσονται στην κατηγορία των οικονομικών μεταναστών. Επιπλέον, κίνητρο μετανάστευσης συνιστά, ιδίως για τους νεαρούς ενήλικες, η πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση ή σε μεταπτυχιακές σπουδές. Ιδιαίτερη κατηγορία μετανάστευσης αποτελεί η μετακίνηση, ατομική ή μαζική, των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο, οι οποίοι ωθούνται στη μετακίνηση παρά τη θέλησή τους. Σημαντική επίσης κατηγορία μεταναστών είναι οι λεγόμενοι «διεθνικοί μετανάστες» (transnational migrants) οι οποίοι παρόλο που έχουν ενταχθεί στην χώρα προέλευσης διατηρούν ισχυρούς και συνεχείς δεσμούς με την χώρα καταγωγής τους. (Σαμπατάκου 2006:523-525)

1.2. Μετανάστευση

Ήδη από την δεκαετία του 90', η Ελλάδα έχει αποτελέσει χώρα υποδοχής των μεταναστευτικών ροών. Σήμερα, διανύοντας πλέον την τρίτη δεκαετία, έχει αποκτηθεί σημαντική εμπειρία στη διαχείριση και στην ένταξη. Εντούτοις, κρίνεται ως σημαντική η ανασκόπηση στην ιστορική αναδρομή και οι διαφορετικές θεωρητικές οπτικές που οδήγησαν στη σταδιακή ωρίμανση του διαλόγου.

1.2.1. Ιστορική αναδρομή

Η μετανάστευση δεν συνιστά κοινωνικό φαινόμενο το οποίο εμφανίζεται για πρώτη φορά, αλλά είναι συνδεδεμένο με την ιστορία του ανθρώπινου είδους από εμφάνισής του. Οι άνθρωποι ανέκαθεν (μετά)κινούνταν είτε προς αναζήτηση νέων ευκαιριών και βελτιωμένων συνθηκών είτε προς αποφυγή υφιστάμενων σε έναν χώρο καταστάσεων, ως ενδεικτικά είναι η φτώχεια, οι συγκρούσεις ή το γενικότερα υποβαθμισμένο κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον. Ωστόσο, η μετανάστευση ως φαινόμενο εκδηλώθηκε με διαφορετικό χαρακτήρα κατά τον 16^ο αιώνα, οπότε και σημειώνεται η Ευρωπαϊκή Επέκταση. Εν συνεχεία, σημειώνεται ότι διαφορετικά υπήρξαν τα κίνητρα και τα χαρακτηριστικά της μετανάστευσης κατά τη Βιομηχανική Επανάσταση τον 19^ο αιώνα, καθώς παρατηρείται η μαζική μετακίνηση του πληθυσμού από τις αγροτικές περιοχές προς τις ταχεία αναπτυσσόμενες αστικές, εντός και εκτός των συνόρων των χωρών (Castles et al, 2014).

Η μετανάστευση απέκτησε αυξανόμενη πολιτική σημασία τον περασμένο αιώνα, ιδίως κατά τις τελευταίες δεκαετίες. Έως και τη δεκαετία του 1980, δεν αποτελούσε ζήτημα προβληματισμού της παγκόσμιας πολιτικής ηγεσίας ως κοινωνικό φαινόμενο. Από τη δεκαετία του 1990 και έπειτα παρατηρούνται πολλαπλές δεσμεύσεις επί του θέματος από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών, τον Διεθνή Οργανισμό Εργασίας και τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης, ενώ το 2002 ο Κόφι Ανάν, διέκρινε την ανάγκη περαιτέρω ανάλυσης και τεκμηρίωσης αυτού του, όπως χαρακτηρίστηκε, «προβλήματος» της μετανάστευσης, το οποίο όμως είναι δυνατό αποτελέσει λύση για μια σειρά ζητημάτων που ταλανίζει την γηραιά ήπειρο². Στον αιώνα που διανύουμε, η μετανάστευση συνιστά καθολική πραγματικότητα, με την έννοια ότι είναι αδύνατη η ύπαρξη ενός μοναδικού αυτόχθονος πληθυσμού που να απαρτίζει ένα εθνικά ομοιογενές κράτος. Το παραπάνω οφείλεται σε πολλούς παράγοντες, τόσο οικονομικούς, όπως η παγκοσμιοποίηση οικονομίας και οι οικονομικές ανισότητες, όσο και κοινωνικούς, όπως η ύπαρξη και οι εξέλιξη των νέων τεχνολογιών, η μεταβολή των καταναλωτικών συνηθειών και των κοινωνικών προτύπων. Αναμενόμενο επακόλουθο των παραπάνω είναι σήμερα να υφίσταται ένα παγκόσμιο καθεστώς γενικής κινητικότητας (ΕΚΚΕ, 2012).

1.2.2. Τρόποι συμμετοχής των μεταναστών στην κοινωνία: Αφομοίωση, Ενσωμάτωση και Ένταξη

Η είσοδος των μεταναστών στους κόλπους της κοινωνίας του κράτους υποδοχής και ο τρόπος συμμετοχής σε αυτήν συνιστά καθοριστική διαδικασία και η πολιτική που ακολουθείται από το κράτος αποτελεί σημαντικό ζήτημα. Διαφορετικές πολιτικές έχουν υιοθετηθεί, σε διαφορετικές χρονικές περιόδους και από διαφορετικές κυβερνήσεις, οι οποίες έχουν αξιολογηθεί από μελετητές.

Όπως αναφέρει ο Παπαιωάννου (2003) την προσπάθεια ενσωμάτωσης του μετανάστη στην κοινωνία υποδοχής μπορεί να την διαχωρίσουμε σε πέντε στάδια-φάσεις:

² <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=9604#.WX-BdojyIU>

- 1.Φάση της απότομης αντιμετώπισης των νέων συνθηκών και της απότομης προσαρμογής.
- 2.Φάση της έντονης και συνειδητής αντιπαράθεσης.
- 3.Φάση ύφεσης της αντιπαράθεσης.
- 4.Φάση της άρσης των αυταπατών.
- 5.Φάση της συνταξιοδότησης και απόσυρσης.

Από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα έως και τις αρχές του 20^{ου}, περίοδος κατά την οποία σημειώνονται μεταναστευτικές ροές από την ευρωπαϊκή ήπειρο προς την Αμερική, η σύνθεση της νέας κοινωνίας πραγματοποιείται με τη διαδικασία της αφομοίωσης (assimilation) και του επιπολιτισμού (acculturation). Κατά τη διαδικασία αυτή ένταξης στην κοινωνία, κατ' αρχάς, ο μετανάστης αποβάλλει τα λέγαμε τα πολιτισμικά χαρακτηριστικά του και υιοθετεί εκείνα της χώρας υποδοχής (πολιτισμική αφομοίωση), και εν συνεχεία συμμετέχει στην κοινωνική δομή (κοινωνική αφομοίωση) ακολουθώντας τις κοινωνικές αξίες, τα ήθη και τον τρόπο ζωής. Η διαδικασία της αφομοίωσης έχει δεχθεί σφοδρότατη κριτική, καθώς ωθεί τους μετανάστες στον περιορισμό των πολιτισμικών τους χαρακτηριστικών αυστηρά στην ιδιωτική τους σφαίρα και στην απώλεια της πολιτισμικής τους ταυτότητας με την παράλληλη επιβολή των πολιτισμικών χαρακτηριστικών της κοινωνίας υποδοχής. Για τον λόγο αυτό, η αφομοίωση ταυτίστηκε σε μεγάλο βαθμό με τον εθνικισμό (Παπαδοπούλου, 2008).

Τα ευρωπαϊκά κράτη, καταδικάζοντας την πρακτική της αφομοίωσης ως κατάλοιπο της αποικιοκρατίας, απομακρύνθηκαν από αυτήν υιοθετώντας τη διαδικασία της ενσωμάτωσης. Ήδη από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα, ο Emile Durkheim, Γάλλος φιλόσοφος και κοινωνιολόγος, αναφέρεται (α) σε ενσωμάτωση της κοινωνίας (intégration de la société), εννοώντας τη διαδικασία σύστασης και διατήρησης της κοινωνίας στο σύνολό της, όπως την υιοθετούν οι κλασικοί αμερικανοί ανθρωπολόγοι, και (β) σε ενσωμάτωση στην κοινωνία (intégration à la société), επικεντρωμένος στις σχέσεις του ατόμου με την κοινωνία, όπου η ενσωμάτωση δείχνει την ένταση της θετικής σχέσης μεταξύ ατόμου και κοινωνίας (Παπαδοπούλου, 2008:13).

Ιδίως μετά την δεκαετία του 1980, αυξήθηκαν σημαντικά οι ροές μεταναστών παράτυπα, η οικογενειακή επανένωση αποτέλεσε το θεμελιώδες κίνητρο το οποίο οδήγησε στην μετακίνηση των πληθυσμών, ενώ σημειώθηκε σημαντική αύξηση του δείκτη ανεργίας. Καθώς τα χαρακτηριστικά της μετανάστευσης προς τα ευρωπαϊκά κράτη μεταβάλλονται, δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα στην πολιτική μετανάστευσης που ακολουθείται στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία αποσκοπεί σε μια μακρόχρονη και ολοκληρωμένη μεταναστευτική πολιτική, που βασίζεται στην αλληλεγγύη με στόχο να καθιερώσει μια ισορροπημένη προσέγγιση των ζητημάτων της νόμιμης και της παράτυπης μετανάστευσης³. Η πολιτική που ακολουθεί η Ευρωπαϊκή Ένωση βρίσκει έρεισμα στα άρθρα 79 και 80 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της (ΣΛΕΕ)⁴, απομακρύνεται δε από τη διαδικασία της αφομοίωσης και της ενσωμάτωσης, επιδιώκοντας την «κοινωνική ένταξη» των μεταναστών. Η οδηγία 2003/86/EK ρυθμίζει το δικαίωμα της οικογενειακής επανένωσης, καθώς όμως αυτή δεν εφαρμοζόταν ορθά στα κράτη μέλη, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προέβη στη δημοσίευση ανακοίνωσης στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής 3.4.2014 με αριθ. COM (2014) 210 final)

³http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/el/displayFtu.html?ftuld=FTU_5.12.3.html

⁴ Άρθρο 79: 1. Η Ένωση αναπτύσσει κοινή μεταναστευτική πολιτική, η οποία έχει ως στόχο να εξασφαλίζει, σε όλα τα στάδια, την αποτελεσματική διαχείριση των μεταναστευτικών ροών, τη δίκαιη μεταχείριση των υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα στα κράτη μέλη καθώς και την ενισχυμένη πρόληψη της παράνομης μετανάστευσης και της εμπορίας ανθρώπων και την καταπολέμησή της. 2. Για τους σκοπούς της παραγράφου 1, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, αποφασίζοντας σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία, λαμβάνουν μέτρα σχετικά με τους ακόλουθους τομείς: α) προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής, καθώς και κανόνες για τη χορήγηση από τα κράτη μέλη θεωρήσεων και αδειών διαμονής μακράς διάρκειας, συμπεριλαμβανομένων των μέτρων που αποσκοπούν στην επανένωση οικογενειών, β) καθορισμός των δικαιωμάτων των υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα σε κράτος μέλος, συμπεριλαμβανομένων των όρων που διέπουν την ελεύθερη κυκλοφορία και διαμονή στα άλλα κράτη μέλη, γ) λαθρομετανάστευση και παράνομη διαμονή, καθώς και απομάκρυνση και επαναπατρισμός των παρανόμως διαμενόντων, δ) καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, ιδίως γυναικών και παιδιών. 3. Η Ένωση μπορεί να συνάπτει συμφωνίες με τρίτες χώρες για την επανεισδοχή στις χώρες καταγωγής ή προέλευσης υπηκόων τρίτων χωρών που δεν πληρούν ή δεν πληρούν πλέον τους όρους εισόδου, παρουσίας ή διαμονής στο έδαφος κράτους μέλους. 4. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, αποφασίζοντας σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία, μπορούν να θεσπίζουν μέτρα ενθάρρυνσης και στήριξης της δράσης των κρατών μελών με στόχο τη διευκόλυνση της ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι διαμένουν νόμιμα στο έδαφός τους, αποκλειόμενης οποιασδήποτε εναρμόνισης των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών. 5. Το παρόν άρθρο δεν θίγει το δικαίωμα των κρατών μελών να καθορίζουν τον όγκο των εισερχομένων υπηκόων τρίτων χωρών, προερχομένων από τρίτες χώρες, στο έδαφός τους με σκοπό την αναζήτηση μισθωτής ή μη μισθωτής εργασίας. Άρθρο 80: Οι πολιτικές της Ένωσης που προβλέπονται στο παρόν κεφάλαιο και η εφαρμογή τους διέπονται από την αρχή της αλληλεγγύης και της δίκαιης κατανομής ευθυνών μεταξύ των κρατών μελών, μεταξύ άλλων και στο οικονομικό επίπεδο. Όποτε απαιτείται, οι πράξεις της Ένωσης που θεσπίζονται βάσει του παρόντος κεφαλαίου περιέχουν κατάλληλα μέτρα για την εφαρμογή της εν λόγω αρχής.

με την οποία προσέφερε καθοδήγηση στα κράτη μέλη για τον τρόπο εφαρμογής της. Η αρμοδιότητα της Ένωσης στο πεδίο αυτό είναι περιορισμένη. Η Επιτροπή παρουσίασε ένα σχέδιο δράσης που περιλαμβάνει πλαίσιο ενεργειών και συγκεκριμένες πρωτοβουλίες με σκοπό να υποστηριχθούν τα κράτη μέλη για την ένταξη των περίπου 20 εκατομμυρίων υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν νομίμως στο έδαφος της Ένωσης. Δίνεται προτεραιότητα στην ένταξη στο εκπαιδευτικό σύστημα, στην αγορά εργασίας, στη συμμετοχή στην πολιτική ζωή της χώρας με την ανάπτυξη πολιτικών δικαιωμάτων, με σεβασμό στην πολιτισμική ταυτότητα και στη θρησκευτική ελευθερία των μεταναστών και την άσκηση αυτών, χωρίς να συγκρούονται με τα χρηστά ήθη της κοινωνίας (Παπαδοπούλου, 2008, Schnapper, 2008).

Η ένταξη συνιστά μια δυναμική, αμφίδρομη διαδικασία προσαρμογής των εμπλεκόμενων (Κοινές Βασικές Αρχές για την Πολιτική Ένταξης των Μεταναστών στην ΕΕ 14615/04). Θεμελιώδης προϋπόθεση αποτελεί η πρόθεση των δύο πλευρών, η οποία εκδηλώνεται από τη δέσμευση μεν της κοινωνίας υποδοχής να υποδεχτεί τους μετανάστες, σεβόμενη τα δικαιώματα και τον πολιτισμό τους και ενημερώνοντάς τους για τις υποχρεώσεις τους, ενώ είναι απαραίτητη η προθυμία των ίδιων των μεταναστών να ενταχθούν, κατανοώντας και σεβόμενοι τους κανόνες και τις αξίες της νέας κοινωνίας στην οποία εισέρχονται (European Agenda for the Integration of Third-Country Nationals, European Commission, COM (2011) 455 final, 20/7/2011).

1.2.3. Λόγοι και αναγκαιότητα ένταξης των μεταναστών δεύτερης γενιάς

Έως το έτος 2015, ο πληθυσμός των μεταναστών, όπου ως μετανάστες νοούνται οι άνθρωποι που ζουν σε χώρα διαφορετική από αυτήν που έχουν γεννηθεί, ανήλθε στα 244 εκατομμύρια, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 41% από το έτος 2000. Σε αυτόν τον αριθμό περιλαμβάνονται περίπου είκοσι εκατομμύρια πρόσφυγες⁵. Είναι φανερό ότι σε κάθε κοινωνία το ποσοστό μεταναστών επί του πληθυσμού είναι υψηλό, αποτελώντας έτσι μια συνιστώσα που διαδραματίζει ιδιαίτερο ρόλο σε αυτήν και την επηρεάζει ποικιλοτρόπως.

⁵ (<http://www.un.org/sustainabledevelopment/blog/2016/01/244-million-international-migrants-living-abroad-worldwide-new-un-statistics-reveal/>)

Η παρατεταμένη περιθωριοποίηση των μεταναστευτικών πληθυσμών και η αδράνεια ως προς τις αρνητικές συνθήκες που αυτή επιφέρει, έχουν ως φυσικό επακόλουθο την αδυναμία της πολιτικής διαχείρισης του ζητήματος σε εθνικό επίπεδο. Σε συνδυασμό με την υποχρέωση των κρατών της εφαρμογής των διατάξεων των διεθνών συνθηκών για τα ανθρώπινα δικαιώματα και με την αντίληψη της σύγχρονης πραγματικότητας της συνεχούς μετακίνησης των πληθυσμών, ιδίως όπως αυτές εκφράζονται στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κρίνεται επιτακτική η ανάγκη δράσεων για την κοινωνική ένταξη των μεταναστευτικών πληθυσμών (ΕΚΚΕ, 2012). Με βάση αυτά τα δεδομένα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης καλούνται να ανταποκριθούν στο κοινωνικό φαινόμενο – πρόκληση, το οποίο επηρεάζει άμεσα και πολύπλευρα το σύνολο του κοινωνικού ιστού.

Άξιο μνείας είναι ότι ο πληθυσμός της Ευρώπης γερνάει με ταχύτερους ρυθμούς από τον πληθυσμό κάθε άλλου σημείου της υφηλίου. «Για την αντιμετώπιση των συνεπειών της γήρανσης του πληθυσμού, η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να γεφυρώσει το χάσμα μεταξύ των φύλων και να αυξήσει τη συμμετοχή των νέων και των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας στην αγορά εργασίας, αλλά η κινητικότητα και η μετανάστευση μπορούν επίσης να διαδραματίσουν καίριο ρόλο. Η θέση αυτή επιβεβαιώνεται μέσω της κοινής έκθεσης της Επιτροπής και του ΟΟΣΑ του 2014 σχετικά με την *αξιοποίηση της οικονομικής μετανάστευσης για την κάλυψη των αναγκών της αγοράς εργασίας*, όπου φαίνεται ότι η ένταξη των μεταναστών στο εργατικό δυναμικό της Ένωσης και η καλύτερη αξιοποίηση αυτών, είναι δυνατό να αποτελέσει αντιστάθμισμα στο μείζον πρόβλημα του «γηραιού» εργατικού δυναμικού έως το 2020. «Αν κλείσεις την πόρτα στη μετανάστευση, θα πληρώσεις το οικονομικό τίμημα» αναφέρει ο Jean-Christophe Dumont, οικονομολόγος και ειδικός σε θέματα μετανάστευσης στον ΟΟΣΑ⁶.

Ως δεύτερη γενιά θεωρούνται τα παιδιά της πρώτης γενιάς μεταναστών που γεννήθηκαν και μεγάλωσαν στις χώρες υποδοχής των γονιών τους.(Portes 1993). Η ένταξη των μεταναστών δεύτερης γενιάς στη χώρα υποδοχής των γονέων, με την παρακολούθηση της συνήθους εκπαίδευσης και τη συμμετοχή στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ζωή, συνιστά μια πολύ-επίπεδη διαδικασία. Τα τέκνα των μεταναστών, τα οποία είτε εισήλθαν στη χώρα υποδοχής σε νεαρή -ακόμα και

⁶ <http://www.reuters.com/article/europe-demographics-idUSL6N0TL1WQ20141201>

βρεφική- ηλικία, είτε γεννήθηκαν σε αυτή συνιστούν μία ιδιαίτερα σημαντική παράμετρο της μετανάστευσης, την οποία καλείται να υπολογίσει η πολιτεία. Οι νέοι αυτοί άνθρωποι αναπτύσσονται και εξελίσσονται εντός του κοινωνικού περιβάλλοντος της χώρας υποδοχής, λαμβάνουν παιδεία κοινή με τον γηγενή πληθυσμό και έρχονται σε άμεση επαφή με την γλώσσα και τα κοινωνικά ήθη σε βαθμό που συχνά παρατηρείται να είναι πιο εξοικειωμένοι με τις συνήθειες του πληθυσμού της χώρας υποδοχής παρά με της χώρας προέλευσης. Με αυτά τα ερεθίσματα συγκροτούν την προσωπικότητά τους και κοινωνικοποιούνται, προσδοκώντας εύλογα να μην περιθωριοποιούνται αλλά να απολαύουν τα ίδια δικαιώματα με τους γηγενείς .

1.3. Ο Αθλητισμός ως μέσο ένταξης της δεύτερης γενιάς μεταναστών

Αναντίρρητα, ο αθλητισμός αποτελεί ευκαιρία για κοινωνικοποίηση και εκπαίδευση των μετεχόντων. Η ιδέα να αποτελέσει η συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες μέθοδος και μέσο για την ένταξη των μεταναστών στην κοινωνία υποδοχής, συνιστά ιδέα που κερδίζει έδαφος.

1.3.1. Η μεταβολή των κοινωνιών και η εξεύρεση τρόπων ένταξης των μεταναστών

Κατά τις τελευταίες δεκαετίες, οι μεταναστευτικές ροές έχουν αυξηθεί δραστικά στα διάφορα γεωγραφικά μήκη και πλάτη του πλανήτη. Η εκδήλωση δε της μετανάστευσης ως κοινωνικού φαινομένου αποτελεί μια διαδικασία, η οποία έχει αποδειχθεί ότι συνδέεται με διάφορους λόγους. Τέτοιοι λόγοι, συνιστούν -μεταξύ άλλων- ζητήματα που άπτονται άμεσα με ένοπλες συγκρούσεις, οι πολιτικές αναταραχές, οι ανισότητες στην οικονομική και υλική ευημερία η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας, η διεθνοποίηση των μέσων μαζικής ενημέρωσης (Carter-Thuillier και άλλοι, 2018). Συνεπεία της μετανάστευσης είναι ο μετασχηματισμός των κοινωνιών, καθώς εντός των κόλπων αυτών συνυπάρχουν διαφορετικές πολιτιστικές πρακτικές, διαφορετικές κοσμοθεωρίες και μορφές αλληλεπίδρασης. Αυτό δε, συνιστά

αποτέλεσμα της αύξησης των μεταναστευτικών κινήσεων, οι οποίες οδήγησαν σε σημαντικές αλλαγές στα κράτη υποδοχής -κυρίως τις δυτικές κοινωνίες-, καθιστώντας αυτά πλουραλιστικά σε εθνικό, κοινωνικό και πολιτιστικό επίπεδο (Carter-Thuillier και άλλοι, 2018). Η αρμονική συνύπαρξη των προσώπων εντός της κοινωνίας προκύπτει ως αδήριτη ανάγκη, με την ένταξη των αλλοδαπών να συνιστά μια πολυεπίπεδη και διαδραστική διαδικασία.

Τα εκπαιδευτικά συστήματα των διάφορων κρατών δεν θα μπορούσαν να αδιαφορήσουν ενώπιον των κοινωνικών αυτών μεταβολών, δεδομένου ότι η παρουσία σημαντικού αριθμού αλλοδαπών μεταναστών στο σχολικό χώρο αποτελεί σημαντικό παράγοντα της πολιτισμικής ποικιλομορφίας. Αυτή δε η παραδοχή συνιστά μια εκδήλωση της πολυφωνίας που διακρίνει ολόκληρη την κοινωνική πραγματικότητα, η οποία καθίσταται δυνατό να κατανοηθεί εντός του σχολικού περιβάλλοντος, το οποίο αποτελεί τον ιδανικό χώρο για την ανάπτυξη πρακτικών που προάγουν τη θετική αλληλεπίδραση μεταξύ των διαφορετικών πολιτιστικών εκφράσεων που υπάρχουν στην τάξη.

Σύμφωνα με τους Fraser-Thomas, Cote και Deakin (2005) ο αθλητισμός μπορεί να αποτελέσει τον ιδανικό χώρο για τη θετική ανάπτυξη των νέων. Η ιδέα ότι ο αθλητισμός μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως πλαίσιο για θετική ανάπτυξη των νέων ανθρώπων έχει λάβει σημαντική προσοχή στον τομέα της ψυχολογίας του αθλητισμού (Fraser-Thomas, Cote, & Deakin, 2005). Ειδικότερα, μεταξύ άλλων, έχει υποστηριχθεί ότι οι εμπειρίες στον αθλητισμό είναι δυνατό να αποφέρουν κοινωνικά επιθυμητά αποτελέσματα. (Ewe & Kirmb, 2002, Cote, 2002. Όπως έχει καταγραφεί οι νέοι που ασχολούνται με τον αθλητισμό διακρίνονται για τον συναισθηματικό τους έλεγχο, μαθαίνουν να εκτιμούν την ομαδική εργασία, ενώ αναπτύσσουν δεξιότητες όπως πχ η ανάληψη πρωτοβουλίας. (Larson, Hansen, & Moneta , 2006). Τα προαναφερθέντα συνιστούν πολύτιμες κοινωνικές δεξιότητες, οι οποίες είναι δυνατό να συμβάλουν δυναμικά στην εδραίωση μιας καλύτερης κοινωνίας.

Στο πλαίσιο της παραδοχής αυτής, κράτη όπως ο Καναδάς και το Ηνωμένο Βασίλειο έχουν αναγνωρίσει τις δυνατότητες και τη σημασία του αθλητισμού, ο οποίος είναι δυνατό να δράσει καταλυτικά και σε ζητήματα κοινωνικής συνοχής. Η ισχυρή υποστήριξη της αξίας του αθλητισμού απαντάται σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες οι οποίες έχουν αναγνωρίσει τον ρόλο του αθλητισμού ως μέσο για την προώθηση του διαπολιτισμικού διαλόγου και την ενεργό ένταξη των μειονοτικών ομάδων στις κοινωνίες υποδοχής (Sagatun, Kolle, Anderssen, Thoresen & Sogaard, 2008). Πιο

συγκεκριμένα 8 χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Αυστρία, Φιλανδία, Γερμανία, Ιταλία, Ιρλανδία, Πορτογαλία, Ουγγαρία και Αγγλία) υλοποιούν προγράμματα ένταξης προσφύγων μέσω του αθλητισμού⁷ Επιπρόσθετα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διευκολύνει την ανταλλαγή ορθών πρακτικών σχετικά με την ένταξη των μεταναστών και προωθεί σχέδια και δίκτυα για την κοινωνική ένταξη τους μέσω των ευρωπαϊκών διαρθρωτικών και επενδυτικών ταμείων και του προγράμματος Erasmus +.Χρηματοδοτεί έργα όπως το European Sport Inclusion Network — Promoting Equal Opportunities of Migrants and Minorities through Volunteering in Sport και το Social Inclusion and Volunteering in Sports Clubs in Europe. Τον Σεπτέμβριο του 2016, η Επιτροπή δημοσίευσε μελέτη που εξετάζει τον τρόπο με τον οποίον ο αθλητισμός στηρίζει την ένταξη των μεταναστών σε όλη την Ευρώπη.⁸

Επίσης το ποδόσφαιρο βοηθάει στην κοινωνική ένταξη, μέσω του προγράμματος Show Racism the Red Card καθώς και με την συμβολή διοικητικών οργάνων όπως η UEFA, η οποία μέσω της χαρτογράφησης των δραστηριοτήτων των μελών βοήθησε την ΕΕ στην υποστήριξη της κοινωνικής ένταξης των μεταναστών.⁹ Στην ελληνική επικράτεια επίσης πραγματοποιούνται ανάλογες δράσεις είτε μέσω του Υπουργείου Παιδείας όπου η Διεύθυνση Φυσικής Αγωγής πραγματοποιεί εκδηλώσεις στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus+Sport για το έργο DiCoR «Διαφορετικοί άνθρωποι-κοινές ανάγκες»¹⁰ είτε διάφορων Δήμων¹¹ καθώς και μέσω του Ελληνικού Φόρουμ Μεταναστών (ΕΦΜ) το οποίο διοργανώνει τουρνουά διαφόρων αθλημάτων ανάμεσα σε διαφορετικές εθνικότητες μεταναστών.¹²

⁷ <http://www.sportinclusion.net/>, <http://gym.web.auth.gr/el/node/9181>

⁸ <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/f1174f30-7975-11e6-b076-01aa75ed71a1>)

⁹ http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/el/FTU_3.6.7.pdf

¹⁰ https://www.alfavita.gr/ekpaideysi/225019_athlitikes-drases-gia-ta-paidia-prosfyges

¹¹ <https://www.patris.gr/2017/12/27/entaxi-ton-prosfygon-stin-kinonia-meso-tou-athlitismou/>)

¹² <https://www.migrant.gr/cgi-bin/pages/index.pl?arlang=Greek&argenkat=ΕΡΓΑ%20ΚΑΙ%20ΠΑΣΕΙΣ%20%20ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ%20ΣΥΝΟΧΗ&rcode=080502194834&type=article> , <https://www.migrant.gr/cgi-bin/pages/index.pl?arlang=Greek&argenkat=ΕΡΓΑ%20ΚΑΙ%20ΠΑΣΕΙΣ%20%20ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ%20ΣΥΝΟΧΗ&rcode=070717010423&type=article>

1.3.2. Αθλητισμός και βελτίωση διαπολιτισμικών σχέσεων

Ο αθλητισμός ταυτίζεται με δραστηριότητες με μεγάλη κοινωνική σημασία, συνιστώντας παράλληλα πρακτική με πληθώρα κοινών χαρακτηριστικών, η οποία δε, υφίσταται σε όλους τους πολιτισμούς. Τα ως άνω αναφερθέντα χαρακτηριστικά ανάγουν τον αθλητισμό σε έναν κοινό χώρο συνάντησης με υψηλές δυνατότητες για την ένταξη της πολιτιστικής πολυμορφίας, ιδανικό, περαιτέρω, όσον αφορά τις συνθήκες που δημιουργεί η μετανάστευση.

Αναντίρρητα, ο αθλητισμός διαδραματίζει κομβικής σημασίας ρόλο αναφορικά με τη διευκόλυνση και την προώθηση της πολιτισμικής αλληλεπίδρασης. Μεταξύ άλλων, αρκετές μελέτες έχουν επισημάνει πολλά οφέλη όσον αφορά τη συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες ατόμων μειονοτήτων, καθώς επιτυγχάνεται η υπέρβαση των κοινωνικών εμποδίων, η δημιουργία δεσμών με τον γηγενή πληθυσμό, καθώς και η βελτίωση των γλωσσικών δεξιοτήτων (Ito, Nogawa, Kitamura, & Walker, 2011). Στη σχετική με το συγκεκριμένο ζήτημα βιβλιογραφία επισημαίνεται ότι ο αθλητισμός προσφέρει σημαντικές δυνατότητες για τις κοινωνίες οι οποίες συνιστούν κράτη υποδοχής, επειδή ευνοεί: (α) την απόκτηση κοινωνικού και πολιτιστικού κεφαλαίου (β) τη διατήρηση ης πολιτιστικής ταυτότητας και της συνοχής γύρω από αυτές (γ) την αλληλεπίδραση μεταξύ ατόμων από διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο και (δ) τη δημιουργία διαπολιτισμικών δικτύων (Carter-Thuillier και άλλοι, 2018).

Είναι άξιο μνείας ότι εκτός από τις δυνατότητες πολιτιστικής αλληλεπίδρασης που προσφέρονται μέσω της συμμετοχής σε αθλήματα και, γενικότερα, στον χώρο του αθλητισμού, τα αποτελέσματα που προκύπτουν από την έρευνα αναφορικά με την ενασχόληση με τον αθλητισμό κατέδειξε ότι οι άτομα που ανήκουν σε εθνικές και φυλετικές μειονότητες, συχνά, επιδιώκουν να συμμετέχουν σε αθλητικές δραστηριότητες με άτομα όμοιας εθνικής καταγωγής, με σκοπό τη δημιουργία, την ανάπτυξη ή και τη διατήρηση των σχέσεων τους με τις εθνικές τους αξίες και παραδόσεις (Stodolska & Alexandris, 2004). Η πολιτισμική συντήρηση και η πολιτισμική αλληλεπίδραση, που παρατηρούνται εντός του αθλητικού πλαισίου, έχουν αναγνωριστεί ως σημαντικές πολιτισμικές λειτουργίες της διαδικασίας επιπολιτισμού που προωθούν την ολοκλήρωση και την πολυ-πολιτισμικότητα στις

πολυπληθείς κοινωνίες (Berry, 1980, 1997). Ωστόσο, υπάρχουν και μελέτες από τις οποίες προκύπτουν λιγότερο επιθυμητά αποτελέσματα για τα άτομα εθνικών μειονοτήτων που ασχολούνται με τον αθλητισμό, όπως οι κοινωνικές διακρίσεις και προκαταλήψεις (Doherty & Taylor, 2007), η εκδήλωση επιθετικότητας και η πόλωση μεταξύ ομάδων που συγκρούονται εκτός αθλητικού πεδίου μεν, εντός κοινωνίας δε (Krouwel, Boostra, Duyvendak, & Veldboer, 2006), η περιθωριοποίηση, καθώς και η αποτυχία στη δημιουργία κοινωνικών σχέσεων με τους συναθλητές (Walseth, 2008). Δεδομένου ότι τα διαφορούμενα αποτελέσματα κέντρισαν το ενδιαφέρον των ακαδημαϊκών του χώρου, ο Χατζηγεωργιάδης και άλλοι μελετητές (2013), σε μια ανασκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας, αναζήτησαν πιθανές εξηγήσεις για τα ασυνεπή συμπεράσματα και υπογράμμισαν ότι η ίδια η συμμετοχή από μόνη της σε αθλητικές δραστηριότητες δεν καθίσταται δυνατό να παράγει αυτομάτως θετικά αποτελέσματα στη διαδικασία του επιπολιτισμού. Αντιθέτως, οι συνέπειες φαίνεται να εξαρτώνται άμεσα από το περιβάλλον εντός του οποίου λαμβάνει χώρα ο αθλητισμός, υπογραμμίζοντας έτσι το βασικό ρόλο του αθλητικού περιβάλλοντος στη ρύθμιση της δυνατότητας ενσωμάτωσης του αθλητισμού τόσο για τους πληθυσμούς υποδοχής όσο και για τους μετανάστες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Καθώς έχουν τεθεί οι θεωρητικές βάσεις και έχει γίνει αναφορά στις θεμελιώδεις έννοιες -απαραίτητες για την υποστήριξη του θέματος που εξετάζεται -, είναι χρήσιμη η αναφορά στη μεταναστευτική πολιτική που εφαρμόζεται στην Ελλάδα. Για να αντιμετωπιστεί ορθά ένα κοινωνικό φαινόμενο είναι απαραίτητο να τεθούν μεσοπρόθεσμοι και μακροπρόθεσμοι στόχοι και να χαραχθούν οι κατευθυντήριες εκείνες που θα οδηγήσουν στην υλοποίηση αυτών. Ο σχεδιασμός δε, θα πρέπει να πραγματοποιείται με τη μέγιστη προσοχή, ιδίως όταν αφορά ζητήματα που επηρεάζουν άμεσα και σε σημαντικό βαθμό την οικονομική, πολιτική και πολιτισμική πορεία της κοινωνίας.

Σήμερα, όπως αναφέρει ο Παπαδόπουλος (2018), η συζήτηση που άπτεται της μετανάστευσης έχει ωριμάσει σημαντικά ,δίνοντας έμφαση σε στοχευμένες πολιτικές που σχετίζονται τόσο με την παραμονή όσο και με την ένταξη των μεταναστών. Αυτό δίνει πλέον την δυνατότητα να κάνουμε αναφορά σε στοχευμένες πρακτικές, καθώς απέχουμε αρκετά από ευχολόγια και έωλες θεωρίες.

2.1 Μεταναστευτική πολιτική

Η μεταναστευτική πολιτική μιας χώρας περιλαμβάνει μια σειρά από μέτρα και κοινωνικές πρακτικές με βάση δύο άξονες. Ο πρώτος σχετίζεται με την ρύθμιση και τον έλεγχο της εισόδου, διαμονής και απασχόλησης των μεταναστών και συνάμα με την λήψη μέτρων για την καταστολή της παράνομης μετανάστευσης. Ο δεύτερος άξονας αφορά τις εθνικές πολιτικές ένταξης και ενσωμάτωσης των μεταναστών. Ο πρώτος άξονας είναι η καθαρή «μεταναστευτική πολιτική» μιας χώρας και έχει περισσότερο «κατασταλτικό», «αστυνομικό» , «αμυντικό» χαρακτήρα, συνεπώς αρνητικά χαρακτηριστικά . Ο δεύτερος άξονας αντιστοιχεί στις λεγόμενες “πολιτικές ένταξης και ενσωμάτωσης» οι οποίες θεωρούνται με θετικό πρόσημο και τείνουν να δημιουργήσουν προϋποθέσεις, νομικές και τυπικές, σύγκλισης των μεταναστευτικών πληθυσμών με τους πολίτες μιας κοινωνίας. (Schnapper,1992:29-30,Μπάγκαβος-Παπαδοπούλου,2006:24).

Σύμφωνα με τον Κόντη (2017) η μεταναστευτική πολιτική είναι ένα σύνολο αλληλοεξαρτώμενων και αλληλοεπιδρώντων στοιχείων που σχετίζονται με την διεθνή μετανάστευση. Οι προσδιοριστικοί παράγοντες της μεταναστευτικής πολιτικής κάθε χώρας είναι το «κεφάλαιο των μεταναστών»-οικονομικό ,ανθρώπινο ,κοινωνικό και πολιτισμικό ,οι εθνικοί παράγοντες που αποτυπώνονται μέσω των κομμάτων στην πολιτική πράξη καθώς και η «μεταφορά πολιτικής» που είναι επακόλουθο μεταξύ άλλων της συμμετοχής της χώρας σε περιφερειακούς και διεθνείς οργανισμούς. Υποστηρίζει ότι υπάρχουν δύο παραδείγματα πολιτικής σχετικά με την μετανάστευση τα οποία έχουν εμφανιστεί κατά τα τελευταία 25 χρόνια της μεταναστευτικής ιστορίας της Ελλάδας, το «παραδοσιακό » και το «μεταρρυθμιστικό ».

Το «παραδοσιακό» υφίσταται όταν υπάρχει ουσιαστικός έλεγχος και περιορισμός των εισερχόμενων ατόμων. Το κράτος ως αναλυτική μονάδα προασπίζεται το εθνικό συμφέρον και τα ιστορικό-πολιτισμικά χαρακτηριστικά της χώρας. Οι υποστηρικτές του θεωρούν ότι η μετανάστευση θα διαταράξει την πληθυσμιακή ισορροπία και δεν κατανοούν την δομή του διεθνούς συστήματος. Το «μεταρρυθμιστικό» παράδειγμα επικρατεί κατά την περίοδο της μεταναστευτικής κανονικότητας. Οι υποστηρικτές του θεωρούν ότι η μετανάστευση είναι αποτέλεσμα των οικονομικών και προσφυγικών ρευμάτων που έχουν την αιτία τους στις παγκόσμιες οικονομικές ανισότητες και στους πολέμους. Θεωρούν την εισροή ως αύξηση της «δομικής δύναμης» της χώρας και αναμένουν τα μέγιστα οφέλη που απορρέουν από την μετανάστευση.(Κόντης 2017:22-25).

2.2 Οι διοικητικές μεταρρυθμίσεις στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα, οι νομοθετικές ρυθμίσεις που σχετίζονται με το καθεστώς των αλλοδαπών και των προσφύγων άρχισαν να εφαρμόζονται τα τελευταία 15 χρόνια και καθορίζονται από ένα πλέγμα διατάξεων εθνικών νόμων και διεθνών κανόνων δικαίου.(Σαρρή 2008:27) Ήδη από τη δεκαετία του '90 οι μεσογειακές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτέλεσαν χώρες υποδοχής για τις μεταναστευτικές ροές που κατευθύνονταν από νοτιότερες χώρες προς τον Βορρά ή από ανατολικότερες προς τη Δύση (Κόντης, 2017:19). Η Ελλάδα ,καθώς βρισκόμαστε στο τέλος της τρίτης δεκαετίας από τότε που ξεκίνησε η πρώτη μαζική εισροή μεταναστών, δεν αποτελεί 'νέο' μεταναστευτικό προορισμό. Εύλογα συνάγεται ότι η διοικητική διαδικασία μέσω της μεταναστευτικής πολιτικής υπέστη μια σειρά μεταβολών προς

αντιμετώπιση του ζητήματος της ένταξης ,μιας πολιτικής η οποία δεν είναι ενιαία, ανεξάρτητα από τις προσπάθειες σύνταξης μιας στρατηγικής για την μετανάστευση. Συγκεκριμένα οι τρεις στόχοι, οι οποίοι αφορούν την διαχείριση των ροών, την διαχείριση της μετανάστευσης σε σχέση με την αγορά εργασίας και την ένταξη των μεταναστών στην χώρα υποδοχής σε κοινωνικό-πολιτισμικό επίπεδο οι οποίοι είναι καταγεγραμμένοι στο κείμενο της Εθνικής Στρατηγικής για την Ένταξη των Υπηκόων Τρίτων Χωρών, δεν εξειδικεύονται στην οργάνωση μέτρων και δράσεων αλλά ούτε και το κείμενο βασίζεται σε αξιόπιστα δεδομένα αναφορικά με τον αριθμό των μεταναστών (Παπαδόπουλος 2018:3-4). Όπως χαρακτηριστικά αναφέρουν εκπρόσωποι από διάφορους κοινωνικούς φορείς και ΜΚΟ *«Η μεταναστευτική πολιτική στην Ελλάδα αποτελεί στρατηγική επιβίωσης και όχι μια τεκμηριωμένη επιλογή διαχείρισης των μεταναστευτικών ροών που αυξητικά εισέρχονται στην χώρα»*.(Βαρουζή 2008:20)

Το μεταναστευτικό απόθεμα στην Ελλάδα, το οποίο δεν φαίνεται να μεταβάλλεται σημαντικά κατά τις τελευταίες δύο δεκαετίες, ανέρχεται σε 800.000-900.000 άτομα, η πλειοψηφία των οποίων προέρχονται από χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης (Κόντης, 2017:19). Τα κράτη αυτά κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν μια νέα πραγματικότητα, καθώς οι οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές συνέπειες ήταν καταλυτικής σημασίας.

Μετά τη δεκαετία του '90, κατέστη σαφές ότι η εισροή μεταναστών στην Ελλάδα είναι ένα σύγχρονο κοινωνικό φαινόμενο με διαρκή χαρακτήρα. Υπό το πρίσμα των νέων συνθηκών, ο κρατικός μηχανισμός έπρεπε να αντιδράσει, καθώς κλήθηκε να σχεδιάσει και να εφαρμόσει μια πολιτική δυναμική, ευέλικτη και σύγχρονη, ικανή να συμβαδίζει με τις κοινωνικές ανακατατάξεις. Το νομικό καθεστώς μέχρι εκείνο το σημείο(N.1975/1991) χαρακτηρίζεται από αυστηρά αστυνομικά μέτρα τα οποία αποσκοπούσαν στην προστασία των πολιτών και του κράτους από τους αλλοδαπούς, καθώς αυτοί θεωρούνταν πρόσωπα ύποπτα και επικίνδυνα για τη δημόσια τάξη, συνιστώντας «απειλή» για τους ημεδαπούς και το εργατικό δυναμικό της χώρας. Ο νομοθέτης δυσχεραίνοντας τους αλλοδαπούς στη νόμιμη πρόσβαση στην εργασία, ώθησε αυτούς στην παράνομη εργασία καθυστερώντας σημαντικά την ομαλή ένταξή τους στην κοινωνία.

Με τα υπ' αριθ. 358/1997 και 359/1997 Προεδρικά Διατάγματα, επιδιώχθηκε αφενός μεν η καταγραφή και αφετέρου η νομιμοποίηση των μεταναστών που διέμεναν στη χώρα μέσω της χορήγησης της «πράσινης κάρτας» στοχεύοντας στην μείωση της δυσαναλογίας ανάμεσα σε νόμιμους και παράνομους μετανάστες. Η γραφειοκρατία που απαιτούνταν δεν κατόρθωσε να δώσει ουσιαστική λύση στο ζήτημα, εντούτοις ο νομοθέτης φαίνεται ότι πλέον απομακρύνεται από τη νοοτροπία της αστυνόμευσης.(Σαρρή 2008:27-28). Δεδομένης της ανεπάρκειας του νομικού πλαισίου, ο νομοθέτης προέβη σε νέα ρύθμιση για μία περαιτέρω μαζική νομιμοποίηση των παρευρισκόμενων αλλοδαπών. Οι διατάξεις του νόμου 2910/2001 είναι περιοριστικές, καθώς δεν φαίνεται να προάγεται η ένταξη, εντούτοις, γίνονται αποδεκτά πιστοποιητικά από τις τοπικές αρχές, καθώς και εγγραφή των ανήλικων αλλοδαπών στα σχολεία ανεξάρτητα της νόμιμης παραμονής των γονέων τους. Μειώθηκε, ακόμη, ο απαραίτητος χρόνος διαμονής για την υποβολή αίτησης πολιτογράφησης από 15 σε 10 χρόνια. Περαιτέρω, συγκροτήθηκαν περιφερειακά τμήματα στο Υπουργείο Εσωτερικών στα οποία οι εργοδότες είχαν τη δυνατότητα να απευθυνθούν για αναζήτηση εργατικού δυναμικού.

Οι αναφερόμενες μεταρρυθμίσεις σε πολλές περιπτώσεις δεν εφαρμόστηκαν ορθολογικά. Εντούτοις, οδήγησαν σταδιακά στη διαμόρφωση μιας διαφορετικής νοοτροπίας, σε μια προσπάθεια να απομακρυνθεί η εικόνα του «λαθρομετανάστη» από την ελληνική συνείδηση. Πλέον το σχετικό νομικό πλαίσιο είναι διαμορφωμένο κατά τέτοιο τρόπο ώστε να αποσκοπεί στην ένταξη των αλλοδαπών που διαμένουν στη χώρα, γεγονός που προκύπτει χωρίς αμφιβολία από πληθώρα μέτρων που θεσπίζονται και επιβάλλουν την υποχρεωτική ασφάλιση, την υγειονομική περίθαλψη και την υποχρεωτική εκπαίδευση των παιδιών των μεταναστών. Εντούτοις, προκύπτει ότι διατηρείται το κυρωτικό πνεύμα που διέπει τις προηγούμενες ρυθμίσεις, ενώ οι διαδικασίες συνεχίζουν να είναι πολύπλοκες και χρονοβόρες. (Σαρρή 2008:29)

Με την εφαρμογή του Ν.3386/2005 καθορίστηκαν οι προϋποθέσεις εισόδου και παραμονής μεταναστών τρίτων χωρών στην ελληνική επικράτεια, ρυθμίστηκαν θέματα απέλασης και κοινωνικής ένταξης και δόθηκε η ευκαιρία σε άτομα που είχαν λήξει οι άδειες παραμονής τους ή είχαν εισέλθει παράνομα να νομιμοποιηθούν προσκομίζοντας να εκ του νόμου απαραίτητα δικαιολογητικά. Ο ανωτέρω νόμος ενώ έβαλε τις βάσεις για μια νέα στρατηγική σχετικά με τους διαμένοντες στην χώρα

μετανάστες, είχε σημαντικό μειονέκτημα την καθυστέρηση στην έκδοση των αδειών παραμονής. (Σαρρής 2008:31-36)

Σύμφωνα με τον νόμο 3536/2007, καθορίστηκε ότι η μεταναστευτική πολιτική εμπίπτει στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, ενώ δημιουργήθηκε και Εθνική Επιτροπή Κοινωνικής Ενσωμάτωσης των Μεταναστών υπαγόμενη στο Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης (ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α.). Επίσης στόχος του είναι να εξαλειφθούν προβλήματα γραφειοκρατίας και να επιλυθούν προβλήματα που προέκυψαν από τον 3386/2005 καθώς όπως αναφέρεται στην αιτιολογική έκθεση η μετανάστευση εξελίσσεται και συνεπώς διαπερνά την ελληνική νομοθεσία. Σημαντική καινοτομία είναι η ανάκληση αδειών διαμονής σε περιπτώσεις δημόσιας τάξης. (Σαρρής 2008:36,41)

Θα μπορούσε να αναφερθεί ότι σε πολλές περιπτώσεις ο νομοθέτης λειτούργησε χωρίς να σχεδιάζει μια μακροπρόθεσμη πολιτική και χωρίς να συνυπολογίζει πρακτικές αδυναμίες και ελλείψεις του υπάρχοντος συστήματος και πλαισίου. Σε κάθε περίπτωση, επισημαίνεται ότι η νομοθετική ρύθμιση αποκλειστικά δεν είναι επαρκής για να αντιμετωπίσει ουσιαστικά και αποτελεσματικά το ζήτημα της ένταξης των μεταναστών. Ο ρόλος της νομοθεσίας έγκειται στο να δώσει κίνητρα για τη νομιμοποίηση των μεταναστών και την απασχόλησή τους, εντούτοις χρειάζεται αναδιαμόρφωση σε περισσότερους τομείς και συντονισμένες πολιτικές πρακτικές για να καταστεί δυνατή η ένταξη των μεταναστών στον κοινωνικό ιστό, διαδικασία η οποία συνιστά ζήτημα μακροπρόθεσμης πολιτικής στην πράξη αλλά ταυτόχρονα και ευρύτερης κοινωνικής ευαισθησίας.

Το 2011 δημιουργήθηκε ο Ν.4018/2011, προκειμένου να διευκολύνει τις εργασίες που αφορούν στα νομιμοποιητικά έγγραφα των μεταναστών και γενικότερα στη διαχείριση ζητημάτων που αφορούν στους μετανάστες. Σύμφωνα με τον ανωτέρω νόμο ιδρύονται στις Αποκεντρωμένες Διοικήσεις υπηρεσίες «μιας στάσης», οι οποίες είναι αρμόδιες για την παραλαβή των αιτήσεων υπηκόων τρίτων χωρών, τη χορήγηση αδειών παραμονής τους, την ανανέωση των αδειών παραμονής και την επίδοση των σχετικών αποφάσεων. Με τον 4018/2011 οι αρμοδιότητες, που μέχρι τότε ανήκαν στους Δήμους, εκχωρούνται στις Υπηρεσίες Ασύλου της αντίστοιχης Αποκεντρωμένης Διοίκησης.

Στην Ελλάδα θεσμοθετείται για πρώτη φορά Κώδικας Μετανάστευσης και Κοινωνικής Πολιτικής με το ν. 4251/2014 βασισμένος σε εθνικούς νόμους αλλά και σε Οδηγίες της ΕΕ, έχοντας ως κορμό τον ν. 3386/2005. Στόχος του νέου μεταναστευτικού κώδικα είναι ο εξορθολογισμός της διαδικασίας απόκτησης άδειας διαμονής, οργανώνοντας σε ένα ενιαίο πλαίσιο τις διατάξεις που είχαν συγκεντρωθεί οδηγώντας έτσι σε απλοποίηση των διαδικασιών και μείωση της γραφειοκρατίας. (Παπαδόπουλος 2018:3) Ο νέος νόμος έχει ως βάση του την “άδεια επί μακρόν διαμένοντος”, μίας άδειας διαμονής και εργασίας η οποία προσδίδει τη δυνατότητα στον κάτοχό της να μετακινείται σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ και να εργασθεί σε αυτά. Δίνεται βάσει σχετικής ευρωπαϊκής οδηγίας (από το 2006) και είναι σύμφωνη με την ευρωπαϊκή νομοθεσία. Ο κώδικας αφορά μόνο τους νομίμως διαμένοντες στη χώρα αλλοδαπούς. Περαιτέρω, καινοτομίες του κώδικα σχετίζονται με τη νομιμοποίηση των παράνομων μεταναστών καθώς και την οικογενειακή επανένωση που πλέον γίνονται με αυστηρούς όρους. Τέλος, προβλέπεται ευνοϊκότερη αντιμετώπιση των μεταναστών της δεύτερης γενιάς παρέχοντάς τους τα δικαιώματα του επί μακρόν διαμένοντος εντός της ελληνικής επικρατείας και διευκολύνοντας την διαδικασία ανανέωσης των αδειών τους.

Θα μπορούσε να τονιστεί ότι η διαμόρφωση της μεταναστευτικής πολιτικής από τον κρατικό μηχανισμό πραγματοποιείται μετά την εκδήλωση του φαινομένου της μετανάστευσης στους κόλπους της κοινωνίας. Καθώς η μετανάστευση συνιστά δυναμικό κοινωνικό φαινόμενο, η διαμόρφωση της μεταναστευτικής πολιτικής συνιστά αποτέλεσμα πολύπλοκων διαδικασιών, η οποία λαμβάνει χώρα εντός συγκεκριμένου χώρου και χρόνου, με τη λήψη αποφάσεων σε περισσότερους τομείς.

2.3 Κατηγορίες Αδειών Διαμονής στην Ελλάδα

Προς πληρέστερη προσέγγιση του ζητήματος και για την κατανόηση της πολιτικής βούλησης, κρίνεται απαραίτητη η καταγραφή των διαφορετικών αδειών διαμονής, που προβλέπονται νομοθετικά στην ελληνική επικράτεια. Η καταγραφή αυτή αποσκοπεί στο να καταστεί αντιληπτό ποια είναι εκείνα τα κριτήρια θεωρούνται σημαντικά για τον Έλληνα νομοθέτη, ώστε να χορηγηθεί άδεια διαμονής σε αλλοδαπό.

2.3.1 Άδειες διαμονής για εργασία και άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας	A. Άδεια διαμονής για εξαρτημένη εργασία
	B. Άδεια διαμονής για ανεξάρτητη οικονομική δραστηριότητα
	Γ. Άδεια διαμονής ειδικού σκοπού: α. Μέλη διοικητικών συμβουλίων, β. Εργαζόμενοι σε επιχειρήσεις, βάσει ειδικών διακρατικών συμφωνιών, γ. Διευθυντές, επιχειρησιακά και τεχνικά στελέχη εταιρειών που ασχολούνται στη θαλάσσια έρευνα,. δ. Υπαλληλικό προσωπικό και νόμιμοι εκπρόσωποι που απασχολούνται αποκλειστικά σε εταιρείες που έχουν υπαχθεί σε συγκεκριμένες διατάξεις ε. Τεχνικοί που απασχολούνται σε βιομηχανίες ή μεταλλεία στ. Αθλητές και προπονητές αθλήματος,. ζ. Πνευματικοί δημιουργοί, η. Λειτουργοί της επικρατούσας θρησκείας θ. Ανταποκριτές ξένου τύπου. ι. Μέλη ξένης αρχαιολογικής σχολής,
	Δ. Άδεια διαμονής για επενδυτική δραστηριότητα
	Ε. Άδεια διαμονής εργαζομένων υψηλής εξειδίκευσης
2.3.2. Άδειες διαμονής για σπουδές, εθελοντική υπηρεσία και επαγγελματική κατάρτιση	A. Άδεια διαμονής για σπουδές
	B. Άδεια διαμονής για εθελοντική υπηρεσία
	Γ. Άδεια διαμονής για επαγγελματική κατάρτιση
	Δ. Άδεια διαμονής για σπουδές σε στρατιωτικές και παραγωγικές σχολές
	Ε. Άδεια διαμονής για απόκτηση ιατρικής ειδικότητας
2.3.3 Άδειες διαμονής μακράς διάρκειας	ΣΤ. Άδεια διαμονής για φοίτηση στην Αθωνιάδα Σχολή του Αγίου Όρους
	A. Άδεια διαμονής επί μακρόν διαμένοντος
	B. Άδεια διαμονής δεκαετούς διάρκειας

	Γ. Άδεια διαμονής δεύτερης γενιάς
2.3.4. Άδεια διαμονής για οικογενειακή επανένωση	Α. Άδεια διαμονής για οικογενειακή επανένωση
	Β. Αυτοτελής άδεια διαμονής
2.3.5. Άδεια διαμονής μελών οικογένειας Έλληνα ή πολίτη Ε.Ε	Α. Άδεια διαμονής μελών οικογένειας Έλληνα
	Β. Προσωποπαγής άδεια διαμονής:
	Γ. Μέλη οικογένειας πολίτη Ε.Ε.
	Δ. Άδεια διαμονής διευτούς διάρκειας πολίτη της Ένωσης όταν ο/η σύντροφος με τον οποίο / την οποία ο πολίτης της Ένωσης διατηρεί σταθερή σχέση αποδεδειγμένη και που δεν έχουν συνάψει σύμφωνο συμβίωσης.
2.3.6. Άδειες διαμονής για εξαιρετικούς, ανθρωπιστικούς και άλλους λόγους	Α. Άδεια διαμονής για εξαιρετικούς λόγους: πολίτες τρίτης χώρας, στερούμενοι άδειας διαμονής οι οποίοι διαμένουν στη Χώρα επί επτά τουλάχιστον συνεχή έτη πριν την υποβολή της αίτησης χορήγησης άδειας διαμονής και β) πολίτες τρίτης χώρας, στερούμενοι άδειας διαμονής οι οποίοι είναι γονείς ανήλικου ημεδαπού.
	Β. Άδεια διαμονής για ανθρωπιστικούς λόγους: α) σε θύματα εμπορίας ανθρώπων β) σε θύματα και ουσιώδεις μάρτυρες εγκληματικών πράξεων, γ) σε θύματα ενδοοικογενειακής βίας του Ν. 3500/2006. δ) σε πολίτες τρίτης χώρας που έχουν απασχολεί με ιδιαίτερα καταχρηστικούς όρους εργασίας. ε) σε πολίτες τρίτης χώρας που παρακολουθούν εγκεκριμένο κατά το νόμο πρόγραμμα ψυχικής απεξάρτησης στ) σε ενήλικους, οι οποίοι είναι ανίκανοι να επιμεληθούν των υποθέσεών τους εξαιτίας λόγων υγείας ζ) σε ανήλικους, η επιμέλεια των οποίων έχει ανατεθεί με απόφαση δικαστηρίου σε οικογένειες Ελλήνων ή οικογένειες πολιτών τρίτων χωρών με νόμιμη διαμονή στη χώρα ή για τα οποία είναι εκκρεμής διαδικασία υιοθεσίας η) σε θύματα εργατικών ατυχημάτων θ) σε ανήλικους φιλοξενούμενους σε οικοτροφεία, ι) σε πάσχοντες από σοβαρά προβλήματα υγείας.

2.3.7. Μόνιμη άδεια διαμονής επενδυτή (Ιδιοκτήτες Ακινήτων - Golden Visa	Πολίτης τρίτης χώρας που έχει εισέλθει νόμιμα στη Χώρα και α) διαθέτει προσωπικά κατά πλήρη κυριότητα, νομή και κατοχή (συνολικά στην περίπτωση συζύγων) ακίνητη περιουσία αξίας 250.000 €
2.3.8. Άδεια για οικονομικά Ανεξάρτητα Άτομα	Άδεια διαμονής διετούς διάρκειας χορηγείται σε πολίτες τρίτης χώρας οι οποίοι διαθέτουν επαρκείς πόρους (σταθερό ετήσιο εισόδημα) για την κάλυψη των εξόδων διαβίωσης.
2.3.9. Άλλες κατηγορίες αδειών διαμονής	α) Ενήλικα, άνω του 20ού έτους της ηλικίας τους, τέκνα μελών του διπλωματικού και του διοικητικού και τεχνικού προσωπικού διπλωματικής αποστολής, β) Εξαρτώμενα μέλη οικογένειας, ανιόντες πρώτου βαθμού συγγένειας, μελών του διπλωματικού και του διοικητικού και τεχνικού προσωπικού διπλωματικής αποστολής, γ) σε εργαζόμενους ως ιδιωτικοί υπηρέτες μελών Διπλωματικών Αποστολών, δ) για σπουδή ή γνωριμία του Αγιορείτικου μοναχικού βίου, ε) σε πολίτη τρίτης χώρας ο οποίος επιθυμεί να γνωρίσει το μοναχικό βίο ή να μονάσει, εφόσον προσκομισθεί βεβαίωση της οικείας Ιεράς Μονής ότι έχει γίνει δεκτός για να γνωρίσει το μοναχικό βίο ή να μονάσει.

2.3.1. Άδειες διαμονής για εργασία και άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας:

A) Άδεια διαμονής για εξαρτημένη εργασία (άρθρο 15 Ν. 4251/2014): Είναι ο συνηθέστερος τύπος άδειας διαμονής και η βασική άδεια διαμονής των οικονομικών μεταναστών στην Ελλάδα. Η διάρκεια της αρχικής άδειας διαμονής είναι διετής και ανανεώνεται για τρία έτη κάθε φορά, ενώ το κόστος του παραβόλου τόσο της χορήγησης όσο και της ανανέωσης ανέρχεται στα εκατόν πενήντα ευρώ (150,00 €).

B) Άδεια διαμονής για ανεξάρτητη οικονομική δραστηριότητα (άρθρο 138 παρ. 7 Ν. 4251/2014 - μεταβατική διάταξη): Η άδεια διαμονής για ανεξάρτητη οικονομική δραστηριότητα προβλεπόταν στον Ν. 3386/2005 και πλέον δεν χορηγείται εκ νέου. Μετά την κατάργησή της, οι μοναδικές κατηγορίες άδειας διαμονής που παρέχουν πρόσβαση στην άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας είναι οι εξής: άδεια διαμονής δεκαετούς (ή αόριστης) διάρκειας, άδεια διαμονής β' γενιάς, άδεια διαμονής επί μακρόν διαμένοντος και άδεια διαμονής μελών οικογένειας Έλληνα ή πολίτη της Ένωσης. Το κόστος του παραβόλου για την ανανέωση της άδειας διαμονής είναι εκατόν πενήντα ευρώ (150,00 €).

Γ) Άδεια διαμονής ειδικού σκοπού (άρθρο 17 Ν. 4251/2014).

Στην παραπάνω κατηγορία άδειας διαμονής εντάσσονται πολίτες τρίτων χωρών:

α. Μέλη διοικητικών συμβουλίων, μέτοχοι, διαχειριστές ημεδαπών εταιρειών, καθώς και θυγατρικών εταιρειών και υποκαταστημάτων αλλοδαπών εταιρειών που ασκούν νόμιμα εμπορική δραστηριότητα στην Ελλάδα.

β. Εργαζόμενοι σε επιχειρήσεις, βάσει ειδικών διακρατικών συμφωνιών ή εισηγήσεων αρμοδίων ελληνικών αρχών.

γ. Διευθυντές, επιχειρησιακά και τεχνικά στελέχη εταιρειών του ν. 27/1975 (Α 77) που ασχολούνται στη θαλάσσια έρευνα, γεώτρηση και εξόρυξη υδρογονανθράκων.

δ. Υπαλληλικό προσωπικό και νόμιμοι εκπρόσωποι που απασχολούνται αποκλειστικά σε εταιρείες που έχουν υπαχθεί στις διατάξεις του ν. 3427/2005 (Α 312), του ν. 378/1968 (Α 82) και του άρθρου 25 του ν. 27/1975 (Α 77), όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 4 του ν. 2234/1994 (Α 142).

ε. Τεχνικοί που απασχολούνται σε βιομηχανίες ή μεταλλεία υπό τους όρους, πλην του χρόνου διαμονής, που προβλέπονται στον α.ν. 448/1968 (Α 130).

στ. Αθλητές και προπονητές αθλήματος,.

ζ. Πνευματικοί δημιουργοί .

η. Λειτουργοί της επικρατούσας θρησκείας ή γνωστής θρησκείας στη χώρα που ασκούν αποκλειστικά ιερατικά καθήκοντα .

θ. Ανταποκριτές ξένου τύπου.

ι. Μέλη ξένης αρχαιολογικής σχολής.

ια. Εκπαιδευτικοί ξένων σχολείων.

Η διάρκεια της άδειας διαμονής είναι είτε διετής είτε ισόχρονη με το προβλεπόμενο διάστημα διαμονής του αιτούντος στη Χώρα. Το κόστος του παραβόλου για την χορήγηση και την ανανέωση της άδειας διαμονής είναι εκατόν πενήντα ευρώ (150,00 €) .

Δ) Άδεια διαμονής για επενδυτική δραστηριότητα (άρθρο 16 Ν. 4251/2014): Η συγκεκριμένη κατηγορία χορηγείται σε πολίτες τρίτης χώρας που πρόκειται να πραγματοποιήσουν επένδυση στην Ελλάδα που θα έχει θετικές επιπτώσεις στην εθνική ανάπτυξη και οικονομία.. Το κόστος του παραβόλου για την χορήγηση και την ανανέωση της άδειας διαμονής είναι εκατόν πενήντα ευρώ (150,00 €).

Ε) Άδεια διαμονής εργαζομένων υψηλής εξειδίκευσης – Μπλε κάρτα της Ε.Ε. (άρθρα 109 – 127 Ν. 4251/2014): Η άδεια διαμονής εργαζομένων υψηλής εξειδίκευσης βασίζεται στην οδηγία 2009/50/ΕΚ του Συμβουλίου της Ε.Ε. και αποσκοπεί στην απασχόληση μεταναστών υψηλού επιπέδου επαγγελματικής κατάρτισης και εκπαίδευσης. Η άδεια χορηγείται για δύο έτη και το κόστος του παραβόλου για την χορήγηση και την ανανέωση της είναι εκατόν πενήντα ευρώ (150,00 €) .

2.3.2. Άδειες διαμονής για σπουδές, εθελοντική υπηρεσία και επαγγελματική κατάρτιση

Α) Άδεια διαμονής για σπουδές (άρθρα 31-37 Ν. 4251/2014): Σε πολίτες τρίτης χώρας που γίνονται δεκτοί σε ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα στην Ελλάδα, χορηγείται εθνική θεώρηση εισόδου για σπουδές και κατόπιν η αντίστοιχη άδεια διαμονής για σπουδές. Η αρχική άδεια διαμονής για σπουδές έχει ισχύ ενός έτους (ή εάν η διάρκεια του προγράμματος σπουδών είναι μικρότερη για τη διάρκεια αυτή) και ανανεώνεται για ισόχρονο διάστημα για όσο χρόνο οι σπουδές συνεχίζονται και έως

την ανώτατη διάρκεια φοίτησης. Το κόστος του παραβόλου για την χορήγηση και την ανανέωση της άδειας διαμονής είναι εκατόν πενήντα ευρώ (150,00 €).

Β) Άδεια διαμονής για εθελοντική υπηρεσία (άρθρο 38-41 Ν. 4251/2014): Πολίτες τρίτης χώρας που γίνονται δεκτοί σε προγράμματα εθελοντικής υπηρεσίας λαμβάνουν εθνική θεώρηση εισόδου με αυτόν τον σκοπό. Η άδεια διαμονής έχει μέγιστη διάρκεια ενός έτους και το κόστος του παραβόλου για την χορήγηση και την ανανέωσή της είναι εκατόν πενήντα ευρώ (150,00 €).

Γ) Άδεια διαμονής για επαγγελματική κατάρτιση (άρθρο 44 Ν. 4251/2014): Σε σπουδαστές σε Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ), Κέντρα Μεταλκειακής Εκπαίδευσης, Εργαστήρια Ελευθέρων σπουδών και Κολλέγια αφού λάβουν την αντίστοιχη εθνική θεώρηση εισόδου για επαγγελματική κατάρτιση. Το κόστος του παραβόλου για την χορήγηση και την ανανέωση της άδειας διαμονής είναι εκατόν πενήντα ευρώ (150,00 €).

Δ) Άδεια διαμονής για σπουδές σε στρατιωτικές και παραγωγικές σχολές (άρθρο 46 Ν. 4251/2014): Σπουδαστές που έχουν γίνει δεκτοί για φοίτηση στις Σχολές και τα Ειδικά Σχολεία των Ενόπλων Δυνάμεων, λαμβάνουν εθνική θεώρηση εισόδου και τους χορηγείται κατ' εξαίρεση άδεια διαμονής για όσο χρόνο διαρκεί η φοίτησή τους, χωρίς την υποχρέωση καταβολής παραβόλου.

Λοιπές Σπουδαστικές άδειες διαμονής:

Ε) Άδεια διαμονής για απόκτηση ιατρικής ειδικότητας (άρθρο 47 Ν. 4251/2014)

ΣΤ) Άδεια διαμονής για φοίτηση στην Αθωνιάδα Σχολή του Αγίου Όρους (άρθρο 48 Ν. 4251/2014)

2.3.3. Άδειες διαμονής μακράς διάρκειας

Α) Άδεια διαμονής επί μακρόν διαμένοντος (άρθρο 89 Ν. 4251/2014): Σε πολίτες τρίτης χώρας που διαμένουν στην Ελλάδα, μόνιμα, νόμιμα και αδιάλειπτα, κατά τα τελευταία πέντε έτη πριν την υποβολή της αίτησης χορηγείται η άδεια διαμονής του καθεστώτος επί μακρόν διαμένοντος υπό τις παρακάτω προϋποθέσεις:

α) Να διαθέτει εισόδημα επαρκές για τις ανάγκες του ιδίου και της οικογένειάς του, β) να διαθέτει πλήρη ασφάλιση ασθένειας και γ) να πληροί όρους ένταξης στην κοινωνία οι οποίοι καθορίζονται στο άρθρο 90 Ν. 4251/2014 ως εξής: α) διαθέτει επαρκή γνώση της ελληνικής γλώσσας και γνώση στοιχείων της ελληνικής ιστορίας

και του ελληνικού πολιτισμού, β) είναι κάτοχος δελτίου μόνιμης διαμονής ως μέλος οικογένειας Έλληνα γ) υπάρχει σχετική εισήγηση από επιτροπή πολιτογράφησης ή δ) διαμένει νόμιμα στην Ελλάδα για δώδεκα έτη.

Το κόστος του παραβόλου ισούται με εκατόν πενήντα ευρώ (150,00 €). Ο κάτοχος άδειας διαμονής επί μακρόν διαμένοντος δικαιούται να διαμένει και να εργάζεται σε άλλη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία εφαρμόζει τις αντίστοιχες διατάξεις.

Β) Άδεια διαμονής δεκαετούς διάρκειας (άρθρο 138 παρ. 1 Ν. 4251/2014): Άδεια διαμονής δεκαετούς διάρκειας μπορούν να αποκτήσουν οι πολίτες τρίτης χώρας που διέμεναν νόμιμα στη Χώρα κατά την έναρξη ισχύος του Ν. 3386/2005 (01/01/2006) και έχουν συμπληρώσει δεκαετή συνολική νόμιμη διαμονή στη Χώρα κατά την τελευταία δωδεκαετία,. Το κόστος του παραβόλου είναι εννιακόσια ευρώ (900,00 €).

Γ) Άδεια διαμονής δεύτερης γενιάς (άρθρο 108 Ν. 4251/2014): Χορηγείται άδεια διαμονής δεύτερης γενιάς, πενταετούς διάρκειας, σε πολίτες τρίτης χώρας που έχουν γεννηθεί στην Ελλάδα ή έχουν φοιτήσει επιτυχώς σε έξι τάξεις ελληνικού σχολείου πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Προϋπόθεση για τη χορήγηση της εν λόγω άδειας διαμονής είναι ο αιτών να διαμένει μόνιμα στη χώρα είτε από τη γέννησή του (για την περίπτωση της δεύτερης γενιάς με γέννηση στην Ελλάδα) είτε από τη λήξη της φοίτησής του (για την περίπτωση της δεύτερης γενιάς με φοίτηση σε ελληνικό σχολείο). Το παράβολο της άδειας διαμονής είναι τριακόσια ευρώ (300,00 €).

2.3.4. Άδεια διαμονής για οικογενειακή επανένωση

Α) Άδεια διαμονής για οικογενειακή επανένωση (άρθρο 70 Ν. 4251/2014, άρθρο 8 παρ. 46 Ν. 4332/2015). Η άδεια διαμονής για οικογενειακή επανένωση χορηγείται σε μέλη οικογένειας πολίτη τρίτης χώρας, κατόχου άδειας διαμονής στην Ελλάδα κατόπιν χορήγησης σε αυτούς της αντίστοιχης θεώρησης εισόδου για οικογενειακή επανένωση. Μετά την απόκτηση της παραπάνω θεώρησης εισόδου και την είσοδό τους στην Ελλάδα, χορηγείται στα μέλη οικογένειας πολίτη τρίτης χώρας άδεια διαμονής για οικογενειακή επανένωση διάρκειας δύο ετών ή ισόχρονη με του συντηρούντος. Η άδεια διαμονής ανανεώνεται για τρία έτη κάθε φορά και το κόστος του παραβόλου για τον / την σύζυγο είναι εκατόν πενήντα ευρώ (150,00 €) ενώ για τα ανήλικα μέλη ατελώς.

Β) Αυτοτελής άδεια διαμονής (άρθρο 76 Ν. 4251/2014): Η αυτοτελής άδεια διαμονής χορηγείται σε δύο περιπτώσεις:

α) ενηλικιωθέντα τέκνα κάτοχοι άδειας διαμονής για οικογενειακή επανένωση (μέλη οικογένειας πολίτη τρίτης χώρας), ανανεώνουν την άδεια διαμονής τους για τρία έτη (18-21 ετών). Το κόστος του παραβόλου της αυτοτελούς άδειας διαμονής είναι τετρακόσια πενήντα ευρώ (450,00 €) και η άδεια αυτή μπορεί να ανανεωθεί για μία ακόμα τριετία έως την ηλικία των είκοσι τεσσάρων ετών.

β) Σε συζύγους πολιτών τρίτης χώρας, μετά την παρέλευση πενταετίας από την είσοδό τους στη Χώρα και στην περίπτωση 1. θανάτου του συντηρούντος, 2. διαζυγίου εφόσον ο γάμος διήρκεσε τουλάχιστον τρία έτη. Σε αυτήν την περίπτωση η άδεια διαμονής είναι ετήσια με κόστος παραβόλου εκατόν πενήντα ευρώ (150,00 €) και απαιτείται η πλήρης ιατροφαρμακευτική περίθαλψη από δημόσιο ή ιδιωτικό φορέα ασφάλισης.

2.3.5. Άδεια διαμονής μελών οικογένειας Έλληνα ή πολίτη Ε.Ε.

Α) Άδεια διαμονής μελών οικογένειας Έλληνα (άρθρο 82 επ. Ν. 4251/2014, όπως τροποποιήθηκε με τις διατάξεις του Ν. 4540/2018): Η άδεια διαμονής μελών οικογένειας Έλληνα (Δελτίο Διαμονής) χορηγείται:

α. Στον / στην σύζυγο ή σύντροφο (για την περίπτωση σύναψης συμφώνου συμβίωσης στην Ελλάδα ή ενώπιον ελληνικής προξενικής αρχής)

β. Στους κατιόντες του Έλληνα ή του / της συζύγου ή συντρόφου

γ. Οι συντηρούμενοι απευθείας συντηρούντες του Έλληνα ή του / της συντρόφου

δ. Κάθε άλλο μέλος της οικογένειας του Έλληνα και των συζύγων ή συντρόφων εφόσον σοβαροί λόγοι υγείας καθιστούν απαραίτητη την προσωπική φροντίδα του μέλους οικογένειας από τον Έλληνα πολίτη.

Η άδεια διαμονής χορηγείται για πέντε έτη ενώ δεν υπόκειται στην καταβολή παραβόλου.

Β) Προσωποπαγής άδεια διαμονής (άρθρο 84 Ν. 4251/2014): Τα μέλη οικογένειας Έλληνα διατηρούν προσωποπαγές δικαίωμα διαμονής στις εξής περιπτώσεις:

α. Εάν ο Έλληνας αποβιώσει και τα μέλη της οικογένειάς του διαμένουν στη χώρα για τουλάχιστον ένα έτος πριν τον θάνατό του

β. Εάν εκδοθεί απόφαση διαζυγίου και ο γάμος έχει διαρκέσει τρία έτη

Η προσωποπαγής άδεια διαμονής έχει διάρκεια πέντε ετών και ανανεώνεται για πέντε έτη κάθε φορά, ενώ δεν υπόκειται στην καταβολή παραβόλου.

Γ) Μέλη οικογένειας πολίτη Ε.Ε. (ΠΔ 106/2007, Ν. 4540/2018): Άδεια διαμονής πενταετούς διάρκειας (δελτίο διαμονής) χορηγείται στα εξής μέλη οικογένειας πολίτη Ε.Ε.:

α. στον / στην σύζυγο

β. στον / στη σύντροφο, εφόσον διατηρεί σχέση καταχωρισμένης συμβίωσης με τον πολίτη Ε.Ε., βάσει της νομοθεσίας του κράτους μέλους και εφόσον αυτή αναγνωρίζεται ως ισοδύναμη με τον γάμο και σύμφωνα με τους όρους της νομοθεσίας του κράτους υποδοχής

γ. Στους κατιόντες του πολίτη Ε.Ε. ή του / της συζύγου ή συντρόφου έως την ηλικία των είκοσι ενός ετών και ανεξαρτήτως ηλικίας εάν πρόκειται για συντηρούμενα μέλη (περιλαμβάνονται επίσης τα τέκνα που έχουν υιοθετηθεί)

δ. Στους συντηρούμενους απευθείας συντηρούντες του πολίτη Ε.Ε. ή του / της συντρόφου

Επίσης άδεια διαμονής διετούς διάρκειας (όχι δελτίο διαμονής πενταετούς διάρκειας) λαμβάνει:

α. Κάθε άλλο μέλος οικογένειας του πολίτη Ε.Ε. ανεξαρτήτως ιθαγένειας το οποίο δεν εμπίπτει στα ανωτέρω και εφόσον συντηρείται από τον πολίτη της Ένωσης ή ζει υπό τη στέγη του στη χώρα προέλευσης ή εφόσον σοβαροί λόγοι υγείας καθιστούν απαραίτητη την προσωπική φροντίδα του από τον πολίτη της Ένωσης ή εάν ο ίδιος συντηρεί τον πολίτη της Ένωσης,

β. ο/η σύντροφος με τον οποίο / την οποία ο πολίτης της Ένωσης διατηρεί σταθερή σχέση προσηκόντως αποδεδειγμένη και που δεν έχουν συνάψει σύμφωνο συμβίωσης.

2.3.6. Άδειες διαμονής για εξαιρετικούς, ανθρωπιστικούς και άλλους λόγους

Α) Άδεια διαμονής για εξαιρετικούς λόγους (άρθρο 19 Ν. 4251/2014, όπως τροποποιήθηκε με το Ν. 4540/2018): Στην κατηγορία της άδειας διαμονής για εξαιρετικούς λόγους υπάγονται οι εξής περιπτώσεις πολιτών τρίτης χώρας:

α) πολίτες τρίτης χώρας, στερούμενοι άδειας διαμονής οι οποίοι διαμένουν στη Χώρα επί επτά τουλάχιστον συνεχή έτη πριν την υποβολή της αίτησης χορήγησης άδειας

διαμονής και β) πολίτες τρίτης χώρας, στερούμενοι άδειας διαμονής οι οποίοι είναι γονείς ανήλικου ημεδαπού.

Η άδεια διαμονής για εξαιρετικούς λόγους έχει διάρκεια τριών ετών ενώ το κόστος του παραβόλου είναι τριακόσια ευρώ (300,00 €).

Β) Άδεια διαμονής για ανθρωπιστικούς λόγους (Ν. 4332/2015, άρθρο 8, παρ. 25): Χορηγείται άδεια για ανθρωπιστικούς λόγους:

α) σε θύματα εμπορίας ανθρώπων β) σε θύματα και ουσιώδεις μάρτυρες εγκληματικών πράξεων. γ) σε θύματα ενδοοικογενειακής βίας του Ν. 3500/2006. δ) σε πολίτες τρίτης χώρας που έχουν απασχοληθεί με ιδιαίτερα καταχρηστικούς όρους εργασίας. ε) σε πολίτες τρίτης χώρας που παρακολουθούν εγκεκριμένο κατά το νόμο πρόγραμμα ψυχικής απεξάρτησης στ) σε πολίτες τρίτης χώρας (πρώην αιτούντων άσυλο) των οποίων η υπόθεση έχει παραπεμφθεί από τις αντίστοιχες Επιτροπές Προσφυγών στην Διεύθυνση Μεταναστευτικής Πολιτικής του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής..

Άδεια διαμονής για ανθρωπιστικούς λόγους χορηγείται επίσης από τις Διευθύνσεις Αλλοδαπών και Μετανάστευσης στους παρακάτω:

- α. Σε ενήλικους, οι οποίοι είναι ανίκανοι να επιμεληθούν των υποθέσεών τους εξαιτίας λόγων υγείας
- β. Σε ανήλικους, η επιμέλεια των οποίων έχει ανατεθεί σε οικογένειες Ελλήνων ή οικογένειες πολιτών τρίτων χωρών με νόμιμη διαμονή στη χώρα.
- γ. Σε θύματα εργατικών ατυχημάτων και λοιπών ατυχημάτων που καλύπτονται από την ελληνική νομοθεσία.
- δ. Σε ανήλικους φιλοξενούμενους σε οικοτροφεία, που λειτουργούν υπό την εποπτεία των αρμόδιων Υπουργείων.
- ε. Σε πάσχοντες από σοβαρά προβλήματα υγείας.

2.3.7. Μόνιμη άδεια διαμονής επενδυτή (Ιδιοκτήτες Ακινήτων - Golden Visa, άρθρο 20B Ν. 4251/2014):

Πολίτης τρίτης χώρας που έχει εισέλθει νόμιμα στη Χώρα και α) διαθέτει προσωπικά κατά πλήρη κυριότητα, νομή και κατοχή ακίνητη περιουσία αξίας 250.000 € ή β) διαθέτει κατά πλήρη κυριότητα, νομή και κατοχή, μέσω νομικού προσώπου του οποίου οι μετοχές ή τα μερίδια του ανήκουν εξ ολοκλήρου ακίνητη περιουσία 250.000 € ή γ) έχει συνάψει τουλάχιστον δεκαετούς διάρκειας μίσθωση

ξενοδοχειακών καταλυμάτων ή τουριστικών επιπλωμένων κατοικιών ή δ) έχει συνάψει σύμβαση χρονομεριστικής μίσθωσης σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 1652/1986 «Σύμβαση Χρονομεριστικής Μίσθωσης και Ρύθμιση Συναφών Θεμάτων», λαμβάνει άδεια διαμονής μόνιμου επενδυτή διάρκειας πέντε ετών και με κόστος παραβόλου δύο χιλιάδων ευρώ (2.000 €).

2.3.8. Άδεια για οικονομικά Ανεξάρτητα Άτομα (άρθρο 20^Α Ν. 4251/2014):

Άδεια διαμονής διετούς διάρκειας χορηγείται σε πολίτες τρίτης χώρας οι οποίοι διαθέτουν σταθερό μηνιαίο εισόδημα ύψους δύο χιλιάδων ευρώ, προσαυξημένο κατά 20% για τον / την σύζυγο και 15% για κάθε ανήλικό τέκνο. Η άδεια διαμονής της παρούσας κατηγορίας έχει παράβολο ύψους χιλίων ευρώ (1000,00 €) και ανανεώνεται για τρία έτη κάθε φορά,

2.3.9. Άλλες κατηγορίες αδειών διαμονής:

Βάσει των διατάξεων του άρθρου 20 περ. Γ έως Ζ' Ν. 4251/2014, με απόφαση του Συντονιστή της Αποκεντρωμένης Διοίκησης χορηγείται επίσης άδεια διαμονής στις παρακάτω κατηγορίες πολιτών τρίτης Χώρας:

- α) Ενήλικα, άνω του 20ού έτους της ηλικίας τους, τέκνα μελών του διπλωματικού και του διοικητικού και τεχνικού προσωπικού διπλωματικής αποστολής,
- β) Εξαρτώμενα μέλη οικογένειας, ανιόντες πρώτου βαθμού συγγένειας, μελών του διπλωματικού και του διοικητικού και τεχνικού προσωπικού διπλωματικής αποστολής/
- γ) σε εργαζόμενους ως ιδιωτικοί υπηρέτες μελών Διπλωματικών Αποστολών, σύμφωνα με το άρθρο 1 παράγραφος η της Σύμβασης της Βιέννης του 1961 «Περί των Διπλωματικών Σχέσεων», η οποία έχει κυρωθεί με το ν.δ. 503/1970 (Α 108), οι οποίοι βρίσκονται στο εξωτερικό και καλούνται στην Ελλάδα,
- δ) για σπουδή ή γνωριμία του Αγιορείτικου μοναχικού βίου
- ε) σε πολίτη τρίτης χώρας ο οποίος επιθυμεί να γνωρίσει το μοναχικό βίο ή να μονάσει.

2.4 Θεώρηση εισόδου και αρχική χορήγηση άδειας διαμονής σε αθλητές – προπονητές¹³

Όπως διευκρινίζεται με το υπ' αρ. πρωτ. 43243/28-08-2014 έγγραφο του τμήματος νομοθετικού συντονισμού και ελέγχου της Διεύθυνσης Μεταναστευτικής Πολιτικής του Υπουργείου Εσωτερικών υφίσταται επιφύλαξη για την απαιτούμενη θεώρηση εισόδου και παρέχεται δυνατότητα επιλογής, ώστε ο πολίτης τρίτης χώρας να εισέλθει είτε με εθνική θεώρηση εισόδου μακράς διαρκείας τύπου D, εφόσον προσκομίσει -μεταξύ άλλων- στην αρμόδια προξενική αρχή επικυρωμένο αντίγραφο συμβολαίου ή σύμβασης, καθώς και έγκριση της Ελληνικής αθλητικής ομοσπονδίας ή με ομοιόμορφη θεώρηση τύπου C ή με σφραγίδα εισόδου, για τις χώρες εκείνες που απαλλάσσονται από τη σχετική υποχρέωση, και, εν συνεχεία, να υπογράψει σύμβαση ή συμβόλαιο εργασίας με ορισμένο αθλητικό σωματείο, Ανώνυμη Αθλητική Εταιρεία ή Τμήμα Αμειβόμενων Αθλητών. Εφόσον προσκομισθούν τα απαραίτητα δικαιολογητικά, η κατά τόπον αρμόδια υπηρεσία Αποκεντρωμένης Διοίκησης κάνει δεκτό το αίτημα χορήγησης άδειας διαμονής για πρόσληψη αθλητών, σε καθεμία από τις ανωτέρω δύο αναφερόμενες περιπτώσεις. Αξίζει να σημειωθεί ότι για αθλητές που δεν προσλαμβάνονται σε Ανώνυμη Αθλητική Εταιρεία, αθλητικό σωματείο ή Τμήμα Αμειβόμενων Αθλητών, καθώς και για προπονητές, η εθνική θεώρηση εισόδου είναι απαραίτητο προαπαιτούμενο (Σταυρουλάκη, Ε., 2016).

Αθλητές ή προπονητές που επιθυμούν να εισέλθουν στη χώρα οφείλουν να προσκομίσουν στην αρμόδια προξενική αρχή θεωρημένο αντίγραφο της έγγραφης συμφωνίας, όταν πρόκειται για εγγραφή ή μεταγραφή αθλητή σε ερασιτεχνικό σωματείο και βεβαίωση από την ελληνική αθλητική ομοσπονδία του οικείου αθλήματος, δυνάμει της οποίας πιστοποιείται ότι ο αθλητής έχει δικαίωμα να ενταχθεί στο αθλητικό σωματείο. Επισημαίνεται ότι σύμφωνα με το υπ' αρ. πρωτοκόλλου 320817/1730/479/10-12-2014 έγγραφο της διεύθυνσης Επαγγελματικού Αθλητισμού και Επαγγελματών Αθλητισμού του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού που φέρει τον τίτλο «Πιστοποίηση Ένταξης αλλοδαπών αθλητών σε αθλητικά σωματεία, Τ.Α.Α. και Α.Α.Ε.» δεν είναι υποχρεωμένη η Γενική Γραμματεία Αθλητισμού να προσκομίσει βεβαίωση ή πιστοποίηση αναφορικά με τη νομιμότητα της ένταξης των αλλοδαπών αθλητών στο ανθρώπινο δυναμικό του

¹³ Άρθρο 17 παρ. 1 περ. στ' Κώδικα και 1 κεφ. Α2.7.ΚΥΑ οικ 30825/4-6-2014 – ΦΕΚ Β' 1528, όπως τροποποιήθηκε με την ΚΥΑ οικ. 68019/2015, ΦΕΚ Β' 2272/21-10-2015.

σωματείου ΤΑΑ ή ΑΑΕ. Τα Τμήματα Αμειβόμενων Αθλητών και Αθλητικών Ανώνυμων Εταιρειών, όπου μετέχουν αλλοδαποί αθλητές είναι δυνατό να κάνουν χρήση της διοικητικής πράξης αναγνώρισης, στις αρμόδιες Προξενικές Αρχές ή σε κάθε άλλη υπηρεσία ή αρχή που απαιτείται, δεδομένου ότι με την πράξη αυτή αναγνωρίζεται τόσο το άθλημα όσο και το νομικό αθλητικό πρόσωπο, σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις (Σταυρουλάκη, Ε., 2016).

Σε συνέχεια της εισόδου τους στην Ελλάδα, οι πολίτες τρίτης χώρας μεταβένουν στην υπηρεσία αλλοδαπών και μετανάστευσης της αποκεντρωμένης διοίκησης του τόπου κατοικίας τους, ώστε να υποβάλουν αίτηση χορήγησης άδειας διαμονής συνυποβάλλοντας τα απαραίτητα έγγραφα.

2.5 Προσωρινή Διαμονή – Εθνική Θεώρηση Εισόδου για αθλητική προετοιμασία¹⁴

Σε περίπτωση συμμετοχής σε διεθνείς αθλητικές οργανώσεις, που η προετοιμασία είναι απαραίτητη, οι αθλητές, οι προπονητές, καθώς και το λοιπό εξειδικευμένο προσωπικό που απαρτίζει την ομάδα είναι δυνατό να εισέλθουν στη χώρα για προετοιμασία. Επιτρέπεται η διαμονή του κατόχου αυτής στην Ελλάδα, χωρίς να προβλέπεται η πρόσβαση στην αγορά εργασίας. (Σταυρουλάκη, Ε., 2016). Επισημαίνεται ότι η διάρκεια θεώρησης εισόδου δεν είναι δυνατό να υπερβαίνει το διάστημα των έξι μηνών συνολικά.

Για να χορηγηθεί θεώρηση εισόδου χρειάζεται να προσκομιστεί στην αρμόδια προξενική αρχή έγκριση της ελληνικής ομοσπονδίας του οικείου αθλήματος για την είσοδο στη χώρα με σκοπό την προετοιμασία εν όψει συμμετοχής σε διεθνείς αθλητικές οργανώσεις, απόδειξη ύπαρξης επαρκών οικονομικών πόρων προς κάλυψη των εξόδων κατά τη διαμονή στην Ελλάδα, ανερχόμενων στο ποσό των πεντακοσίων (500) ευρώ μηνιαίως και παράβολο.

¹⁴ Άρθρο 18 παρ. 1 περ. ζ' Κώδικα και 1 Κεφ. Β7 ΚΥΑ οικ 30825/4-6-2014, ΦΕΚ Β' 1528

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

3.1. Διαδικασία Εκπόνησης Εργασίας

Με την τελική διαμόρφωση και την παγίωση του θέματος, σχεδιάστηκε η διαδικασία εκπόνησης της παρούσας εργασίας. Πρώτο βήμα της διαδικασίας αυτής αποτέλεσε η βιβλιογραφική επισκόπηση. Επιδιώχθηκε η συλλογή και η μελέτη του κυριότερου υλικού σε επιστημονικά συγγράμματα, άρθρα και μελέτες, προκειμένου να καλυφθεί το θέμα σε ικανοποιητικό βαθμό και σε βάθος. Αναζητήθηκαν σε ελληνική και αγγλική βιβλιογραφία, έντυπα και ηλεκτρονικά, κοινωνιολογικών, κυρίως, επιστημών κείμενα αναφορικά με τη μετανάστευση, τη δεύτερη γενιά μεταναστών, τον αθλητισμό και τη σημασία αυτού. Παράλληλα, συλλέχθηκε η απαραίτητη βιβλιογραφία αναφορικά με τη μεθοδολογία, ώστε να επιλεγούν όλα εκείνα τα απαραίτητα εργαλεία για την εκπόνηση της παρούσας, για τη σωστή οργάνωση και διεξαγωγή των συνεντεύξεων, καθώς και σχετικά με την ανάλυση περιεχομένου.

Για την πιο ενδελεχή, αλλά και πιο σύγχρονη προσέγγιση του αθλητισμού ως μέσου για την ένταξη των μεταναστών δεύτερης γενιάς στην ελληνική κοινωνία, ήταν επιβεβλημένη η σύνδεση με την επικαιρότητα και τις νομοθετικές και διοικητικές εξελίξεις. Για τον λόγο αυτό, πραγματοποιήθηκε επισκόπηση στον Τύπο των τελευταίων ετών, καθώς και καταγραφή της νομοθεσίας γύρω από τα σχετικά με τη μετανάστευση ζητήματα. Έχοντας ολοκληρώσει τα ανωτέρω και με τη συλλογή του υλικού, συγκροτήθηκε ο βασικός κορμός της εργασίας με τα επιμέρους κεφάλαια και ενότητες, διαμορφώθηκαν οι γενικές θεωρητικές κατηγοριοποιήσεις στις οποίες επρόκειτο να κατανεμηθεί το υλικό, σχεδιάστηκε ο οδηγός συνέντευξης και ξεκίνησε η συγγραφή του θεωρητικού μέρους αυτής.

Παράλληλα προς τη συγγραφή, σταδιακά προσεγγίστηκαν τα υποκείμενα που αποτέλεσαν τους ερωτώμενους. Τα άτομα αυτά εντοπίστηκαν κυρίως μέσω κοινών γνωριμιών με τον ερευνητή. Οι συνεντεύξεις ελήφθησαν κατά το διάστημα από 20/09/2018 έως 15/12./2018 και στη συνέχεια απομαγνητοφωνήθηκαν και οι στίχοι

τους αριθμήθηκαν, ώστε να γίνουν με ακρίβεια οι παραπομπές σε αυτές. Ακολούθησε η ανάλυσή τους, σύμφωνα με τον τρόπο που ορίζεται στο παρόν κεφάλαιο, και ο συσχετισμός τους με το θεωρητικό πλαίσιο.

3.2 Επιλογή Μεθοδολογικών Εργαλείων

Τα μεθοδολογικά εργαλεία που επιλέχθηκαν για τη διεξαγωγή της έρευνας είναι η ποιοτική έρευνα- συνέντευξη και η ανάλυση περιεχομένου.

3.2.1. Ποιοτική Έρευνα-Συνέντευξη

α. Γενικά

Κατά τον Φίλια (1996), ως συνέντευξη ορίζεται «*η τεχνική που έχει σκοπό να οργανώσει μια σχέση προφορικής επικοινωνίας ανάμεσα σε δύο πρόσωπα, το συνεντευκτή και τον ερωτώμενο, έτσι ώστε να επιτρέψει στον πρώτο τη συλλογή ορισμένων πληροφοριών από τον δεύτερο πάνω σ' ένα συγκεκριμένο αντικείμενο*». Ο σκοπός που επιδιώκεται, καθώς και το είδος και η ιδιαίτερη φύση του ζητήματος το οποίο εξετάζεται, καθορίζουν -επιβάλλοντας ουσιαστικά στον ερευνητή- τον τύπο συνέντευξης που θα χρησιμοποιήσει. Το είδος της ποιοτικής συνέντευξης συνιστά εκείνον τον τύπο που χρησιμοποιείται ως επί το πλείστον στις κοινωνικές επιστήμες. Η ποιοτική συνέντευξη δε, διακρίνεται σαφώς και διαφέρει σε σημαντικό βαθμό από τη δημοσιογραφική συνέντευξη, ως προς τις μεθοδολογικές αρχές και τη δεοντολογία που τη διέπουν, καθώς και ως προς τους σκοπούς της. Ειδικότερα, σκοπός της ποιοτικής έρευνας κατά τη Θανοπούλου (2015) είναι «*η συλλογή πληροφοριών οι οποίες υπηρετούν έναν ερευνητικό στόχο των κοινωνικών επιστημών και εστιάζουν στον ερωτώμενο όχι ως πρόσωπο, αλλά ως κοινωνικό υποκείμενο, ως κοινωνικό δράντα, ως φορέα πληροφοριών που έχει στη διάθεσή του και βιωμάτων που έχει αποκτήσει λόγω της συμμετοχής του στη ζωή κοινωνικών ομάδων, στη λειτουργία κοινωνικών θεσμών, σε διαδικασίες κοινωνικής οργάνωσης και συλλογικής δράσης κ.λπ.*».

Η ποιοτική συνέντευξη αποτελεί ένα ιδιαίτερα πολύτιμο εργαλείο στα χέρια του ερευνητή και τούτο διότι αυτός είναι σε θέση να αυξήσει ή να μειώσει την ελευθερία που παρέχεται στον ερωτώμενο, καθώς και να καθορίσει το επίπεδο εμβάθυνσης της συνέντευξης, ανάλογα με τις ανάγκες της έρευνας. Τούτο δε επιτυγχάνεται με την επιλογή του τρόπου διεξαγωγής της συνέντευξης. Υπό το

πρίσμα αυτό η συνέντευξη χαρακτηρίζεται ως κατευθυνόμενη, ημι-κατευθυνόμενη ή μη κατευθυνόμενη.

Στην πρώτη περίπτωση, ο ερευνητής είναι εκείνος που ελέγχει τη ροή και την εξέλιξη της συζήτησης, με βάση τον αυστηρά προκαθορισμένο και δομημένο οδηγό συνέντευξης. Αυτός ο τύπος συνέντευξης διαφέρει σε μεγάλο βαθμό από το ερωτηματολόγιο, καθώς αποτελείται από ανοιχτού τύπου ερωτήσεις. Στην δεύτερη αναφερόμενη περίπτωση, ο ερευνητής συντάσσει έναν οδηγό με λιγότερο σαφείς ερωτήσεις, εντασσόμενες σε θεματικές ενότητες. Με τον τρόπο αυτόν ο ερευνητής, αφενός, επιδιώκει να συλλέξει όλες εκείνες τις απαραίτητες πληροφορίες, αφετέρου δε δίνεται στον ερωτώμενο μεγαλύτερη ελευθερία κατά την παροχή των απαντήσεών του. Αποτέλεσμα αυτού είναι να προσεγγιστούν ζητήματα και θέματα που ο ερευνητής δεν μπορούσε εκ προοιμίου να γνωρίζει ή να φαντάζεται. Στην τρίτη και τελευταία περίπτωση, η οποία αφορά τη μη κατευθυνόμενη συνέντευξη, ο ερευνητής απευθύνει έναν περιορισμένο μεν, κομβικό δε αριθμό ερωτήσεων, αποσκοπώντας στην έναρξη μιας αφήγησης πάνω στο υπό εξέταση ζήτημα. Καθίσταται σαφές η μειωμένη παρέμβαση του ερευνητή στη συζήτηση έχει ως αποτέλεσμα την απόκτηση αυξημένου όγκου πληροφοριών, τις οποίες ο ερευνητής θα κληθεί να διαχειριστεί. Περαιτέρω, στην περίπτωση εκείνη που ο ερευνητής παρεμβαίνει ελάχιστα, ελλοχεύει ο κίνδυνος παρέκκλισης της συζήτησης από το ζήτημα. Συνεπώς, ο ερευνητής καλείται να προβεί σε έναν ακριβή σχεδιασμό των συνεντεύξεων και να επιλέξει την πλέον κατάλληλη οδό που θα ακολουθήσει, καθώς εύλογα η ποιοτική συνέντευξη έχει χαρακτηριστεί «τεχνική και τέχνη» (Θανοπούλου, 2015: 315), τονίζοντας κατ' αυτόν τον τρόπο την επιδεξιότητα που πρέπει να διαθέτει ο ερευνητής. Και αυτό συμβαίνει διότι ο ερευνητής βρίσκεται αντιμέτωπος με την πρόκληση της εκμείωσης των πληροφοριών που επιθυμεί, χωρίς να αφήνει ανεκμετάλλευτες νέες μη αναμενόμενες πληροφορίες, διατηρώντας παράλληλα τον έλεγχο της διαδικασίας.

Η μορφή και η δομή που λαμβάνει η συνέντευξη συνιστά καταλυτικής σημασίας απόφαση του ερευνητή η οποία λαμβάνεται προσεκτικά. Περαιτέρω, μια απόφαση υψίστης σημασίας που καλείται να λάβει ο ερευνητής αφορά το πλήθος στο οποίο θα απευθυνθεί για τις συνεντεύξεις, καθώς και τα χαρακτηριστικά εκείνα που δέον να διαθέτει ο ερωτώμενος, ώστε να καθίσταται κατάλληλος για τη συμμετοχή του.

Η επιλογή των γνωρισμάτων εκείνων και των χαρακτηριστικών που δέον να συγκεντρώνουν οι ερευνώμενοι για τις ανάγκες της έρευνας είναι σε άμεση

συνάρτηση με την κατάρτιση του οδηγού συνέντευξης. Επιπλέον, ιδιαίτερης σημασίας καθίσταται η πρώτη προσέγγιση με τους ερωτώμενους – υποκείμενα · ο ερευνητής οφείλει να δείξει ιδιαίτερη προσοχή κατά την αναγνωριστική επαφή επιδιώκοντας να εδραιώσει ένα κλίμα εμπιστοσύνης, χωρίς ωστόσο να παρέχει λεπτομέρειες για την επερχόμενη συνέντευξη, δεδομένου ότι κάτι τέτοιο ενδεχομένως οδηγούσε τον ερωτώμενο στην προετοιμασία των απαντήσεών του και στην αλλοίωση αυτών. Εν συνεχεία, κατά την έναρξη της συνέντευξης, ο ερευνητής, λαμβάνοντας υπ' όψιν του και σεβόμενος πλήρως τους κανόνες δεοντολογίας, οφείλει να λάβει τη συναίνεση του ερωτώμενου - υποκειμένου και να δεσμευτεί για την προστασία της ανωνυμίας του, καθώς και να προβεί σε ενημέρωση του αναφορικά με τον τρόπο καταγραφής των πληροφοριών (γραπτές σημειώσεις, μαγνητοφώνηση, βιντεοσκόπηση ή συνδυασμός αυτών). Ο ερευνητής, περαιτέρω, οφείλει να λαμβάνει υπ' όψιν ότι η συνέντευξη συνιστά «μια διαδικασία υποκίνησης της ατομικής μνήμης του ερωτώμενου [...], διαδικασία που οδηγεί στην ανάκληση του ατομικού και συλλογικού παρελθόντος» (Θανοπούλου, 2015: 306). Δεδομένου τούτου, κατά τη διάρκεια της συνέντευξης, προκύπτει μια αφήγηση στο περιεχόμενο της οποίας δεν ανακαλούνται μόνο γεγονότα, περιστατικά και καταστάσεις, αλλά και συναισθήματα, τα οποία είναι πιθανό ο ερευνητής να κληθεί να κατευνάσει και να διαχειριστεί. Μία από τις πιο δυσχερείς προκλήσεις για τον ερευνητή είναι να αντιληφθεί την διάθεση των υποκειμένων, καθώς ορισμένοι παρέχουν την συνέντευξη εν είδη «εξομολόγησης» σχεδόν απολογούμενοι, άλλοι αντιμετωπίζουν τη συνέντευξη ως δημοσιογραφική με διάθεση αυτοπροβολής, ενώ υπάρχει μια μερίδα ατόμων που προσαρμόζονται -τόσο στο ύφος όσο και στο περιεχόμενο των απαντήσεων- σε αυτό που θεωρούν ότι θέλει ο ερευνητής να δει. Όποια και αν είναι η στάση και η θέση του ερωτώμενου , η αντίληψη και κατανόηση αυτής είναι δυνατό να οδηγήσει τον ερευνητή σε σημαντικά συμπεράσματα όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο το υποκείμενο παρέχει τις πληροφορίες. Τέλος, ο ερευνητής καλείται να παραμείνει ουδέτερος ώστε να μην επηρεάσει το υποκείμενο, κατά την παροχή των πληροφοριών, διατηρώντας κατάλληλες αποστάσεις, χωρίς όμως να χαρακτηριστεί ψυχρός, απόμακρος ή αδιάφορος.

β. Η παρούσα έρευνα

Για τις ανάγκες της παρούσας επιλέχθηκε ως μεθοδολογικό εργαλείο η ποιοτική ημι-κατευθυνόμενη συνέντευξη. Από την ανωτέρω βιβλιογραφική επισκόπηση προκύπτει ότι ο αθλητισμός λειτουργεί σαν εργαλείο και μέσο για την ένταξη των μεταναστών της δεύτερης γενιάς. Το ζητούμενο ήταν η λήψη συνεντεύξεων από άτομα νεαρής ηλικίας τα οποία αφενός συγκαταλέγονται στη δεύτερη γενιά μεταναστών αφετέρου ασχολούνται με τον αθλητισμό, ώστε να δημιουργηθεί ένα σύνολο δεδομένων. Με την επεξεργασία των δεδομένων αυτών και την περαιτέρω ανάλυσή τους, είναι δυνατό να προκύψουν όλα εκείνα τα απαραίτητα στοιχεία για τη στοιχειοθέτηση της παρούσας, ώστε να απαντηθεί το κεντρικό ερώτημα από μια πιο πρακτική σκοπιά.

3.2.2. Ανάλυση Περιεχομένου

α. Γενικά

Η ανάλυση περιεχομένου ορίζεται ως η διαδικασία εκείνη της ανάλυσης γραπτού και προφορικού λόγου υλικού, ανεξάρτητα από τις πηγές προέλευσής του (Τσίγκανου, 2015: 246). Με τη χρήση της μεθόδου αυτής ο ερευνητής αποσκοπεί στην συστηματική κωδικοποίηση του υλικού που έχει συλλεχθεί.

Η χρησιμοποίηση της ανάλυσης περιεχομένου, ως μεθοδολογικού εργαλείου, αποσκοπεί στον εντοπισμό των τρόπων εκείνων με τους οποίους τα θέματα της έρευνας ανάγονται σε αντικείμενο διαπραγμάτευσης, καθώς και η συχνότητα εμφάνισης αυτών. Τούτα δε εντοπίζονται σύμφωνα με τιθέμενα ερωτήματα και συστήματα (Τσιώλης, 2015: 473-498). Οι κατηγορίες δε αυτές σύμφωνα με τις οποίες ο ερευνητής προβαίνει στην περαιτέρω ανάλυση είναι δυνατό είτε να απορρέουν από κάποιο θεωρητικό σχήμα είτε να δημιουργηθούν από τον ίδιο τον ερευνητή, συνιστώντας «ανεξάρτητες θεωρητικές οντότητες» (Τσίγκανου, 2015: 246). Η διάρθρωση των ερωτημάτων ή και των κατηγοριών βασίζεται στην επιλογή της διανοητικής πορείας του ερευνητή, η οποία είναι δυνατό να είναι παραγωγική, επαγωγική ή απαγωγική. Σύμφωνα με την παραγωγική (deductive) διαδικασία

ανάλυσης, ως σημείο εκκίνησης του ερευνητή ορίζεται η θεωρία δυνάμει της οποίας κατηγοριοποιούνται τα δεδομένα. Η ανωτέρω παραγωγική διαδικασία ανάλυσης έχει αποδοκιμαστεί σε σημαντικό βαθμό, καθώς εν πολλοίς επιβάλλει ένα συγκεκριμένο θεωρητικό πλαίσιο, εντός του οποίου ο ερευνητής καλείται να εντάξει τα δεδομένα της έρευνας. Συνεπεία τούτου, τα δεδομένα που έχουν συλλεχθεί απλώς επιβεβαιώνουν την ήδη υφιστάμενη θεωρία, χωρίς την περαιτέρω προαγωγή αυτής, ενώ ελλοχεύει κίνδυνος αλλοίωσης των δεδομένων προς επιβεβαίωση της θεωρίας. Υπό αυτών των δεδομένων, η παραγωγική διαδικασία ανάλυσης αποφεύγεται στις ποιοτικές έρευνες και σπανίως εφαρμόζεται. Σε αντίθεση με την παραγωγική διαδικασία, η επαγωγική (inductive) υπαγορεύει μια πορεία από το ειδικό προς το γενικό, καθώς έρεισμα του ερευνητή συνιστούν τα ίδια δεδομένα του τα οποία τον καθοδηγούν προς τη θεωρία. Κατά τη διαδικασία αυτή ο ερευνητής βρίσκεται ανεξάρτητος από ήδη υπάρχουσες θεωρητικές κατασκευές, και καταλήγει ο ίδιος σε θεωρητικό σχήμα. Η αχίλλειος πτέρνα της διαδικασίας αυτής έγκειται στον κίνδυνο που διατρέχει ο ερευνητής να μην πετύχει να προβεί στους κατάλληλους και ορθούς συσχετισμούς που επιβάλλονται από το ίδιο το αντικείμενο της έρευνας και να αποπροσανατολιστεί κατά τη διαχείριση των δεδομένων, καθώς κινείται εκτός σαφούς θεωρητικού πλαισίου.

Σε μια προσπάθεια να ξεπεραστούν τα ανωτέρω εμπόδια, ο κοινωνιολόγος Udo Kelle εισάγει την απαγωγική (abductive) διανοητική πορεία σύμφωνα με την οποία ο ερευνητής, πριν προβεί στην έρευνα -κατόπιν μια σύντομης επισκόπησης στη σχετική θεωρία και βιβλιογραφία- εκ προοιμίου καθορίζει τις θεωρητικές κατηγορίες, γνωρίζοντας ότι τούτες θα μεταβληθούν -λιγότερο ή περισσότερο- κατά τη διάρκεια της έρευνας. Παράλληλα, κατά το στάδιο της συλλογής των δεδομένων - πληροφοριών και κατά το στάδιο της κωδικοποίησης, η απαγωγική διαδικασία επιτρέπει μια «διαλογική» σχέση μεταξύ των κατηγοριών και των δεδομένων. Τούτη δε η αλληλεπίδραση αποσκοπεί στον «μετασχηματισμό των σχημάτων αυτών ώστε να «εμπεδωθούν» στα δεδομένα και να αποδώσουν τις νέες παραμέτρους που θα αναδείξει η ανάλυση». (Τσιώλης, 2015). Η απαγωγική και η επαγωγική διαδικασία, είναι εκείνες που επιλέγονται και προτιμώνται στην ποιοτική έρευνα καθώς και στην μέθοδο της ανάλυσης περιεχομένου.

β. Η παρούσα έρευνα

Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η ανάλυση περιεχομένου συνιστά την πλέον κατάλληλη μέθοδο για την επεξεργασία των δεδομένων όπως αυτά προέκυψαν από τις συνεντεύξεις. Ολοκληρώνοντας την απομαγνητοφώνηση των συνεντεύξεων και την πρώτη ανάγνωση των κειμένων που προέκυψαν, επιβεβαιώθηκαν οι κατηγορίες που είχαν σχηματισθεί κατά το αρχικό στάδιο της προετοιμασίας. Εν συνεχεία, ξεκίνησε μια αναζήτηση σε έκαστη συνέντευξη των επιμέρους σημείων που καθίσταται δυνατό να ενταχθούν σε κάθε εννοιολογική κατηγορία. Κατά τη διαδικασία αυτή, κατέστη σαφές ότι η κατηγοριοποίηση των διάφορων φράσεων – χωρίων, δεν ήταν απόλυτη, καθώς υφίστανται ορισμένα αποσπάσματα που αφορούν περισσότερες από μια κατηγορία. Παράλληλα, εντοπίστηκαν λέξεις με ιδιαίτερο εννοιολογικό φορτίο και οι οποίες μαρτυρούν συναισθηματική φόρτιση ή/και ένταση των συνεντευξιαζόμενων.

Ολοκληρώνοντας την ανάλυση και την «αποδόμηση» κάθε συνέντευξης, το περιεχόμενο αυτών τέθηκε σε σύγκριση, ώστε να εντοπιστούν τυχόν σημεία σύγκλισης ή διαφοροποίησης των λεγομένων. Εντούτοις, δέον να επισημανθεί ότι ο κύριος στόχος δεν αποτέλεσε η ομαδοποίηση των διάφορων δηλώσεων – απόψεων, ούτε η μέτρηση της συχνότητας εμφάνισης αυτών, αλλά η ερμηνεία τους μέσω του συσχετισμού των πληροφοριών στο πλαίσιο της συνέντευξης. Σε αυτό συνέβαλε η κατάταξη των κατηγοριών σε συγκεκριμένη σειρά και αλληλουχία, ώστε πληροφορίες που εξηγούνται στην προηγούμενη να βοηθούν στην κατανόηση εκείνων που υπάγονται στην επόμενη. Με τον τρόπο αυτόν κατέστη εφικτό να καταγραφεί με λεπτομέρεια το προφίλ κάθε συνεντευξιαζόμενου, να αποκρυσταλλωθούν οι επιμέρους θέσεις, ώστε να προκύψει ένα σύνολο δεδομένων προς αξιολόγηση.

Οι κατηγορίες που προέκυψαν τελικώς είναι οι ακόλουθες:

Κοινωνικό-δημογραφικό προφίλ: Στην πρώτη ενότητα παρατίθενται ορισμένες βασικές πληροφορίες για τους ερωτώμενους, όπως η ηλικία, η ιθαγένεια, ο τόπος γέννησης και διαμονής, η οικογενειακή και οικονομική κατάσταση. Εξετάζεται το οικογενειακό περιβάλλον, το επίπεδο εκπαίδευσης των ίδιων και του περίγυρου, καθώς και το καθεστώς νομιμότητάς τους (είδος άδειας).

Σχέση με τον αθλητισμό: Στη δεύτερη αυτή ενότητα, εξετάζεται η σχέση του υποκειμένου με τον αθλητισμό και συγκεκριμένα αφενός μεν ο τρόπος και ο χρόνος ενασχόλησης, αφετέρου δε η αντίληψη που έχει το άτομο για τον τρόπο που συνέβαλε η ενασχόλησή του αυτή στην ένταξή του στην ελληνική κοινωνία.

Αντίληψη για την μετανάστευση: Στην ενότητα αυτή εξετάζεται το πώς αισθάνεται το άτομο για τη μετανάστευση. Στην κατηγορία αυτή επιδιώκεται να αποτυπωθεί ο τρόπος που το ίδιο το άτομο βίωσε τη διαδικασία ένταξης στην κοινωνία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

4.1 Ανάλυση Συνεντεύξεων

Η ανάλυση των συνεντεύξεων, αποτελεί την πρακτική προσέγγιση του τιθέμενου ζητήματος. Με την παρούσα εξετάζεται η πρακτική διάσταση που φέρει ο αθλητισμός και ο τρόπος που αυτός συμβάλλει στην ένταξη των μεταναστών στους κόλπους της ελληνικής κοινωνίας. Οι συνεντεύξεις έλαβαν χώρα κατά τους φθινοπωρινούς μήνες του 2018, και συγκεκριμένα από τέλη Σεπτεμβρίου έως τα μέσα Δεκεμβρίου του 2018. Ως τόπος επιλέχθηκε ο Πανελλήνιος Γυμναστικός Σύλλογος, σημείο στο οποίο οι ερωτώμενοι μετέβαιναν για προπόνηση, με αποτέλεσμα να αισθάνονται οικεία. Στις συνεντεύξεις συμμετείχαν δέκα άτομα. Επισημαίνεται ότι ενημερώθηκαν για τον σκοπό της συνέντευξης και συναίνεσαν στην επεξεργασία των δεδομένων τους αφού ανωνυμοποιηθούν.

4.2 Κοινωνικοδημογραφικό προφίλ

Προκειμένου να διασφαλισθεί η ανωνυμία των ερωτώμενων, στην παρούσα εργασία θα γίνεται αναφορά σε αυτούς με το γράμμα Υ και έναν αριθμό από το 1 έως το 10, αριθμοί που αντιστοιχούν σε κάθε συνέντευξη κατά τη χρονολογική σειρά με την οποία ελήφθησαν.

Πρόκειται για ενήλικες οι οποίοι έχουν γεννηθεί διαφορετικές χρονιές εντός του χρονικού διαστήματος από το έτος 1989 έως το έτος 1997. Πρόκειται για επτά άντρες και τρεις γυναίκες. Τρία άτομα προέρχονται από την Αλβανία, ένα από τη Βουλγαρία, δύο άτομα προέρχονται από την Πολωνία, ενώ οι υπόλοιποι τέσσερις προέρχονται από χώρες της αφρικανικής ηπείρου και συγκεκριμένα από την Γκάνα, τη Νιγηρία, την Κένυα και τη Σιέρα Λεόνε. Το σύνολο των ατόμων διαμένουν στη

χώρα το διάστημα των τελευταίων δεκαπέντε ετών και όλοι τους διαμένουν νόμιμα, έχοντας λάβει άδεια διαμονής δεύτερης γενιάς, ιθαγένεια ή ως πολίτες κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το σύνολο αυτών ήρθαν στην Ελλάδα ως παιδιά, ακολουθώντας τους γονείς τους.

Πιο συγκεκριμένα:

Υ1: Πρόκειται για άντρα που γεννήθηκε το 1990 στην Αλβανία. Στην Ελλάδα μετέβη μετά των γονέων και των δύο μεγαλύτερων αδελφών του το έτος 1994. Σήμερα, διαμένει νόμιμα στη χώρα έχοντας λάβει άδεια διαμονής δεύτερης γενιάς (άρθρο 108 Ν. 4251/2014) πενταετούς διάρκειας, ως πολίτης τρίτης χώρας που έχει φοιτήσει επιτυχώς σε έξι τάξεις ελληνικού σχολείου πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Οι γονείς και οι αδερφές του διαμένουν στην Ελλάδα. Αμφότεροι οι γονείς του έχουν λάβει άδεια διαμονής δεκαετούς διάρκειας (άρθρο 138 παρ. 1 Ν. 4251/2014) ως πολίτες τρίτης χώρας που διέμεναν νόμιμα στη χώρα κατά την έναρξη ισχύος του Ν. 3386/2005 (01/01/2006) και έχουν συμπληρώσει δεκαετή συνολική νόμιμη διαμονή κατά την τελευταία δωδεκαετία. Απασχολούνται δε ως ανειδίκευτοι εργάτες. Ο Υ1 φοίτησε όλες τις τάξεις της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, αποκτώντας απολυτήριο Λυκείου το 2009. Εν συνεχεία, φοίτησε σε ιδιωτικό ΙΕΚ φυσικοθεραπείας, την οποία ασκεί έως σήμερα επαγγελματικά. Η κατοικία και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα βρίσκονται στο κέντρο της Αθήνας, στην περιοχή του Αγίου Παντελεήμονα.

Υ2: Πρόκειται για άντρα που γεννήθηκε το 1989 στην Αλβανία. Στην Ελλάδα μετέβη μετά των γονέων και των δύο μεγαλύτερων αδελφών του το έτος 1995 και εγκαταστάθηκαν στην πόλη της Λαμίας. Σήμερα, διαμένει νόμιμα στη χώρα έχοντας λάβει ελληνική ιθαγένεια. Ο πατέρας του έχει λάβει άδεια εξαρτημένης εργασίας και η μητέρα του άδεια ως μέλος οικογένειας Έλληνα. Η μία εκ των αδελφών του έχει άδεια διαμονής δέκα ετών και η άλλη έχει λάβει ελληνική ιθαγένεια. Ο πατέρας του ασχολείται με οικοδομικές εργασίες και η μητέρα του με μεταποιήσεις ενδυμάτων. Ο Υ2 ερχόμενος στην Ελλάδα εντάχθηκε στη Β' τάξη του δημοτικού και παρακολούθησε όλες τις τάξεις της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, αποκτώντας απολυτήριο Αθλητικού Λυκείου. Εν συνεχεία, φοίτησε σε ιδιωτικό ΙΕΚ διατροφολογία στην πόλη της Αθήνας όπου και κατοικεί έως σήμερα. Σήμερα, δεν εργάζεται, καθώς υπηρετεί στρατιωτική θητεία.

Υ3: Πρόκειται για άντρα που γεννήθηκε το 1992 στην Βουλγαρία. Στην Ελλάδα μετέβη το 2002 με τον μεγαλύτερο αδελφό του, ενώ οι γονείς του κατοικούν μόνιμα στη χώρα από το έτος 1996. Σήμερα, διαμένει νόμιμα στη χώρα ως πολίτης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο πατέρας του διαμένει επίσης στην Ελλάδα, ο αδελφός του στο Ηνωμένο Βασίλειο και η μητέρα του στη Βουλγαρία. Οι γονείς του έχουν σπουδάσει οικονομικά και ο αδερφός του σε Δημόσια Σχολή Τεχνών και Επαγγελματιών. Ο Υ3 ερχόμενος στην Ελλάδα εντάχθηκε στη Δ' τάξη του δημοτικού και παρακολούθησε όλες τις τάξεις της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, αποκτώντας απολυτήριο Λυκείου. Σήμερα, φοιτά σε ΤΕΙ ηλεκτρονικός-μηχανικός. Η κατοικία και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα βρίσκονται στο κέντρο της Αθήνας, στην περιοχή της Αττικής. Σήμερα, εργάζεται σε εταιρεία παρέχοντας τεχνική υποστήριξη.

Υ4: Πρόκειται για άντρα που γεννήθηκε το 1994 στην Ελλάδα και κατάγεται από την Πολωνία. Σήμερα, διαμένει νόμιμα στη χώρα ως πολίτης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι γονείς του ήρθαν στην Ελλάδα το 1990 και έχει τρία νεότερα αδέρφια. Ο Υ4 φοίτησε όλες τις τάξεις της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Σήμερα είναι σπουδαστής σε ΤΕΙ. Η κατοικία και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα πρωτοβάθμιας βρίσκονται στο Μενίδι Αττικής, ενώ παρακολούθησε δευτεροβάθμια εκπαίδευση σε ιδιωτικό γυμνάσιο και λύκειο. Ο πατέρας του έχει σπουδάσει ηλεκτρολόγος και η μητέρα του έχει ολοκληρώσει βασική εκπαίδευση στην Πολωνία.

Υ5: Πρόκειται για άντρα που γεννήθηκε το 1996 στην Αθήνα. Οι γονείς του μετέβησαν από την Γκάνα στην Αθήνα το 1993. Έχει έναν μικρότερο αδερφό. Οι λοιποί συγγενείς, πέραν των γονέων και του αδελφού του, διαμένουν στην Γκάνα και στην Αγγλία. Ο ίδιος και ο αδελφός του έχουν άδεια διαμονής δεύτερης γενιάς (άρθρο 108 Ν. 4251/2014) και οι γονείς του άδεια διαμονής δεκαετούς διάρκειας. Σπουδάζει ηλεκτρολόγος μηχανικός. Ο πατέρας του έχει σπουδάσει οικονομικά και η μητέρα του παιδαγωγός. Η κατοικία και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα βρίσκονται στην περιοχή Κυψέλης Αθηνών.

Υ6: Πρόκειται για γυναίκα που γεννήθηκε το 1997 στην Ελλάδα και κατάγεται από την Πολωνία. Σήμερα, διαμένει νόμιμα στη χώρα ως πολίτης της Ευρωπαϊκής

Ένωσης. Οι γονείς της ήρθαν στην Ελλάδα το 1995 και έναν νεότερο αδελφό. Η Υ6 φοίτησε όλες τις τάξεις της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σήμερα είναι σπουδάστρια σε ΤΕΙ («ιατρικά εργαστήρια»). Η κατοικία και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα βρίσκονται στην περιοχή Αμπελοκήπων Αθηνών. Οι γονείς της δεν έχουν σπουδάσει.

Υ7: Πρόκειται για γυναίκα που γεννήθηκε το 1993 στην Ελλάδα και κατάγεται από την Νιγηρία. Οι γονείς της μετέβησαν στην Ελλάδα το 1989. Διαμένει στην περιοχή της Κυψέλης με τους γονείς και τη μικρότερη αδερφή της, ενώ στη χώρα διαμένουν δύο αδερφές της μητέρας της με τις οικογένειές τους. Η ίδια και η αδελφή της έχουν άδεια διαμονής δεύτερης γενιάς (άρθρο 108 Ν. 4251/2014) και οι γονείς της άδεια διαμονής δεκαετούς διάρκειας. Η Υ7 φοίτησε όλες τις τάξεις της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ ολοκλήρωσε τις σπουδές της στη Σχολή Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού, ενώ είναι φοιτήτρια προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών. Παρακολούθησε το δημοτικό σχολείο στην περιοχή της Παλλήνης και τη δευτεροβάθμια στην Κυψέλη. Σήμερα, ασχολείται ως προπονήτρια.

Υ8: Πρόκειται για άντρα που γεννήθηκε το 1996 στην Αθήνα. Οι γονείς του μετέβησαν από την Σιέρα Λεόνε στην Αθήνα το 1993. Έχει έναν μικρότερο αδερφό. Τα τέσσερα μέλη της οικογένειας έχουν λάβει ελληνική ιθαγένεια. Σπουδάζει μηχανικός αυτοκινήτων και εργάζεται σε συνεργείο αυτοκινήτων. Ο πατέρας του έχει σπουδάσει οικονομικά και η μητέρα του παιδαγωγός. Η κατοικία και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα βρίσκονται στην περιοχή Κυψέλης Αθηνών.

Υ9: Πρόκειται για άντρα που γεννήθηκε το 1996 στην Αθήνα. Οι γονείς του μετέβησαν από την Κένυα στην Αθήνα το 1990. Έχει έναν μεγαλύτερο και έναν μικρότερο αδερφό. Η μητέρα και ο μεγαλύτερος αδερφός του έχουν λάβει την ελληνική ιθαγένεια, ο πατέρας του έχει άδεια διαμονής ως σύζυγος Έλληνα πολίτη, ενώ ο ίδιος και ο μικρότερος αδερφός του έχουν άδεια δεύτερης γενιάς. Κατοικούν όλοι μαζί στην Κυψέλη. Φοίτησε σε δημοτικό και λύκειο της Κυψέλης, ενώ παρακολούθησε το αθλητικό γυμνάσιο στον Δήμο Ηρακλείου. Σπούδασε σε ΙΕΚ Οικονομία και Διοίκηση και σήμερα δουλεύει στο Πατριαρχείο Αλεξάνδρειας. Οι γονείς του σπούδασαν στην Ελλάδα, η μητέρα του μαιευτική και ο πατέρας του θεολογία. Εργάζονται αμφότεροι.

Y10: Πρόκειται για γυναίκα που γεννήθηκε το 1994 στην Αλβανία. Αναφέρει ότι ο πατέρας της εισήλθε παράνομα στη χώρα το 1993, ενώ η μητέρα της και η ίδια εισήλθαν στην Ελλάδα το έτος 1996. Έχει μια μικρότερη αδελφή που έχει γεννηθεί στην Ελλάδα. Η Y10 φοίτησε όλες τις τάξεις της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, είναι απόφοιτος του τμήματος Ευρωπαϊκών Σπουδών της Παντείου και παρακολουθεί πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών. Από το 1996 έως το 2012 κατοικούσαν σε χωριό της νήσου Πάρου όπου και πήγε σχολείο, ενώ όταν εισήλθε στην Πάντειο σχολή, μετακόμισαν οικογενειακώς στην Αθήνα, στην περιοχή των Αμπελοκήπων. Οι γονείς της δεν έχουν σπουδάσει, ενώ η μικρότερη αδελφή της εισήλθε φέτος σε ΑΕΙ στην Αθήνα.

4.3 Αντίληψη για την μετανάστευση

Αξίζει να αναφερθεί ότι το σύνολο των ερωτώμενων χρησιμοποιούν με ιδιαίτερη ευχέρεια την ελληνική γλώσσα, γεγονός που εκτιμούν ότι έχει λειτουργήσει θετικά στο να μην αποτελέσουν θύματα ρατσισμού. Επισημαίνουν ότι ιδίως κατά τα πρώτα χρόνια της παραμονής τους στην Ελλάδα, η ένταξη ήταν πιο δυσχερής, ενώ η αύξηση αλλοδαπών λειτούργησε θετικά για τους ίδιους, καθώς έπαψαν να θεωρούνται «διαφορετικοί». Όλοι οι ερωτώμενοι επιλέγουν ως ιδανικό τόπο διαμονής τους την Ελλάδα, χώρα στην οποία θέλουν να διαμένουν, εφόσον έχουν οικονομική αυτοτέλεια και εργάζονται. Χαρακτηριστικά αναφέρθηκαν τα ακόλουθα.

Y1: Το υποκείμενο αναφέρει πως δεν αντιμετώπισε δυσκολία στην εκμάθηση της γλώσσας. Τούτο είναι πιθανότατα αποτέλεσμα δύο παραγόντων: αφενός ήρθε στη χώρα στην ηλικία των τεσσάρων ετών και αφετέρου παρακολουθήσει σχολείο από τις πρώτες τάξεις του δημοτικού. Αναφέρει χαρακτηριστικά *«εντάσεις [όμως] υπήρξαν γιατί ήμουν διαφορετικός και το έβλεπα ότι τα άλλα παιδιά δεν ήταν το ίδιο με εμένα»*, χωρίς να προσδιορίζει σε τι συνίσταται η διαφορετικότητα αυτή, ενώ προσθέτει ότι δεν ένιωσε «εχθρικότητα», αλλά «απομόνωση». Το κλίμα φαίνεται να μεταβάλλεται άρδην κατά τα επόμενα χρόνια, στο Γυμνάσιο, όπου πλέον *«όλοι ήταν φιλικοί»*, γεγονός που αποδίδει στην ύπαρξη πολλών παιδιών από την Αλβανία *«μη σου πω πως ήταν παραπάνω οι Αλβανοί, παρά οι Έλληνες»*. Αναφέρει ως πρόβλημα τη γραφειοκρατία, την καθυστέρηση και το κόστος στην έκδοση άδειας *«υπήρχαν προβλήματα, αναμονές, τα χρήματα ήταν πολλά,*

σου ζητούσαν κι άλλα χαρτιά». Αναγνωρίζει ως κίνητρο για την απόκτηση ελληνικής ιθαγένειας τη θετική αντιμετώπιση από τους εργοδότες, αλλά αποθαρρύνεται από λόγω της υποχρεωτικής στράτευσης. Θέλει να παραμείνει στην Ελλάδα και μόνος λόγος που θα έφευγε θα ήταν «οικονομικοί λόγοι». Δεν θα επέστρεφε στην Αλβανία, δεν υπάρχει κάτι να τον συνδέει, «δεν υπάρχει μέλλον» και αισθάνεται «ξένος».

Y2: Ο Y2 αναφέρει ότι ήταν από τους πρώτους αλλοδαπούς στο σχολικό περιβάλλον γεγονός που οδήγησε στο να τον «βλέπουν λίγο παράξενα», ιδίως σε μια «κλειστή κοινωνία, όπως η Λαμία». Ιδιαίτερο ενδιαφέρον προκαλεί η αναφορά ότι «Από το 1995 έως το 1997 δεν είχαμε ιδιαίτερα προβλήματα, υπήρχε μια ξενοφοβική συμπεριφορά, αλλά μετά το 1997 που έγινε ο εμφύλιος και άνοιξαν οι φυλακές, μας θεωρούσαν όλους κακοποιούς», αναφερόμενος στην πολιτική κρίση που γνώρισε η χώρα κατά το 1997. Αναφέρει δε ότι οι συμπεριφορές που αντιμετώπισε από τους συμμαθητές του ήταν προϊόν των ερεθισμάτων του οικογενειακού τους περιγύρου, καθώς και της ειδησεογραφίας εκείνη την περίοδο. Περαιτέρω, αναφέρεται στην ύπαρξη ρατσιστή δασκάλου δημοτικού, ο οποίος τον τοποθέτησε σε θρανίο στην τελευταία σειρά μόνο του, επιδιώκοντας συστηματικά να τον αποκόψει από τους συμμαθητές του. Κατά τα επόμενα χρόνια, η κατάσταση ελαφρώς βελτιώθηκε, γεγονός που αποδίδει στην αύξηση αλλοδαπών μαθητών, εντούτοις, αντιμετώπιζε συχνότατα ρατσιστικές συμπεριφορές. Στο λύκειο, πλέον, έπαυσε να αντιμετωπίζει προβλήματα και απέκτησε φίλους Έλληνες. Προτού αποκτήσει ελληνική ιθαγένεια, αντιμετώπιζε προβλήματα γραφειοκρατίας κατά την ανανέωση της άδειας διαμονής. Παρότι δε, έχει λάβει κατά τα τελευταία τρία έτη την ελληνική ιθαγένεια, πρακτικά εκτιμά ότι δεν υφίσταται διαφορά. Ερωτώμενος αν θέλει να παραμείνει στην Ελλάδα αναφέρει χαρακτηριστικά «δεν νιώθω ούτε φιλόξενα, ούτε ότι με διώχνουν, παρόλα αυτά αν είχα μια καλή δουλειά θα το σκεφτόμουν. Δεν θα γύριζα στην Αλβανία και θα πήγαινα σε μια πιο ανεπτυγμένη χώρα»

Y3: Το υποκείμενο αναφέρει πως δεν αντιμετώπισε ρατσισμό, γεγονός που αποδίδει στο ότι ομιλούσε από νεαρή ηλικία πολύ καλά την ελληνική, ενώ υπήρχαν πολλοί αλλοδαποί συμμαθητές. Αναφέρει ότι πριν το 2007 υπήρχαν κάποια προβλήματα στην ανανέωση των απαραίτητων εγγράφων για την παραμονή, τα οποία έπαυσαν με την ένταξη της Βουλγαρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Θα αποκτούσε

ελληνική ιθαγένεια ως κίνητρο για ανεύρεση εργασίας, ενώ θεωρεί ότι προσφέρει πολλές ευκαιρίες. Θέλει να παραμείνει στην Ελλάδα και μόνος λόγος που θα έφευγε θα ήταν «οικονομικοί λόγοι», με τη Βουλγαρία να συνιστά την τελευταία επιλογή του.

Y4: Το υποκείμενο αναφέρει πως δεν αντιμετώπισε ρατσισμό, γεγονός που αποδίδει στο ότι ομιλούσε από νεαρή ηλικία πολύ καλά την ελληνική. Επισημαίνει ότι τέτοιου είδους προβλήματα αντιμετώπιζαν οι συμμαθητές του αλβανικής καταγωγής. Ο ίδιος δεν έχει βιώσει κάποιο πρόβλημα με την έκδοση άδειας για τη νόμιμη παραμονή του, εντούτοις, τέτοια ζητήματα φαίνεται να γνώρισαν οι γονείς του, χωρίς να προσδιορίζει περαιτέρω. Θέλει να αποκτήσει ελληνική ιθαγένεια, αλλά μετά την ηλικία των 35 ετών θέλοντας να αποφύγει τον στρατό, στράτευσης. Θέλει να παραμείνει στην Ελλάδα και μόνος λόγος που θα έφευγε θα ήταν «οικονομικοί λόγοι», έχοντας εξαντλήσει κάθε πιθανότητα να ανεύρει εργασία στην Ελλάδα. Δεν θα επέστρεφε στην Πολωνία, καθώς ως αναφέρει δεν του ταιριάζει η νοοτροπία, χωρίς να προσδιορίζει κάτι περαιτέρω.

Y5: Το υποκείμενο αναφέρει πως δεν αντιμετώπισε ρατσισμό, γεγονός που αποδίδει στο ότι ομιλούσε από νεαρή ηλικία πολύ καλά την ελληνική και ότι στην περιοχή κατοικίας υπάρχουν πολύ έγχρωμοι καταγόμενοι από χώρες της Αφρικής. Ο ίδιος δεν έχει βιώσει κάποιο πρόβλημα με την έκδοση άδειας για τη νόμιμη παραμονή του, εντούτοις, τέτοια ζητήματα φαίνεται να γνώρισαν οι γονείς του μέχρι να λάβουν την πρώτη άδεια. Θέλει να αποκτήσει ελληνική ιθαγένεια, καθώς θεωρεί ότι *«κάνει τα πράγματα πιο εύκολα. Θα είμαι ίσος με τους Έλληνες»*. Θέλει να παραμείνει στην Ελλάδα και μόνος λόγος που θα έφευγε θα ήταν «οικονομικοί λόγοι», έχοντας εξαντλήσει κάθε πιθανότητα να ανεύρει εργασία στην Ελλάδα. Δεν έχει μεταβεί παρά για ελάχιστο διάστημα στην Γκάνα, και για τον λόγο αυτό δεν θα έμενε μόνιμα εκεί.

Y6: Το υποκείμενο αναφέρει πως κατά τις πρώτες τάξεις του δημοτικού δέχτηκε ορισμένες άσχημες συμπεριφορές, γεγονός που αποδίδει στο ότι δεν ομιλούσε καλά την ελληνική, ζήτημα που ξεπεράστηκε στις τελευταίες τάξεις του δημοτικού. Η ίδια αναφέρει ότι στον τομέα αυτό την βοήθησαν πολύ οι εκπαιδευτικοί *«Κάποιες φορές κάθονταν παραπάνω και μας έκαναν μάθημα. Συμβούλευαν τα άλλα παιδιά να μας κάνουν παρέα»*. Σκέφτεται να λάβει την ελληνική ιθαγένεια, καθώς θεωρεί ότι θα την

διευκολύνει στην καθημερινότητα. Θα έφευγε από την Ελλάδα για να συνεχίσει τις σπουδές της σε μεταπτυχιακό επίπεδο στον τομέα της Βιολογίας. Αν και έχει γεννηθεί εδώ και νιώθει «δεμένη» με την Ελλάδα, θα πήγαινε να ζήσει μόνιμα στην Πολωνία, καθώς πλέον κατοικεί εκεί το σύνολο της οικογένειάς της.

Y7: Έχοντας γεννηθεί στην Ελλάδα, ομιλεί πολύ καλά ελληνικά από νεαρή ηλικία. Αναφέρει ότι στο δημοτικό ένιωθε η ίδια μειονεκτικά, χωρίς να έχει αντιμετωπίσει ή να θυμάται περιστατικά ρατσισμού «καταλάβαινα κάποιες φορές ότι με έβλεπαν περίεργα λόγω χρώματος και πίστευα ότι για αυτό δεν με κάνουν παρέα. Στο γυμνάσιο και στο λύκειο απέκτησα αυτοπεποίθηση». Επιθυμεί να συνεχίσει τις σπουδές της σε διδακτορικό επίπεδο στο εξωτερικό, να απασχοληθεί στον χώρο της τριτοβάθμιας παιδείας και παράλληλα σαν προπονήτρια. Θέλει να ζήσει στην Ελλάδα μόνιμα και αναφέρει «Νιώθω Ελληνίδα. Θέλω να πάρω την ιθαγένεια, κυρίως για λόγους συναισθηματικούς».

Y8: Αναφέρει ότι δεν έχει βιώσει ρατσισμό. Θυμάται ότι στο δημοτικό τον ρωτούσαν έντονα οι συμμαθητές του για την καταγωγή του, καθώς «τους έκανε εντύπωση το χρώμα». Αναφέρει πως οι δάσκαλοι ήταν εκείνοι που βοήθησαν πολύ ώστε τα παιδιά να εξοικειωθούν και να αποτελέσουν μία ενιαία παρέα. Πριν λάβει την ελληνική ιθαγένεια, είχε άδεια δεύτερης γενιάς. Δεν αντιμετώπισε ιδιαίτερο πρόβλημα με την ανανέωση των χαρτιών του, εντούτοις αναφέρει πως επρόκειτο για μια διαδικασία χρονοβόρα. Λαμβάνοντας την ιθαγένεια σημειώνει πως είναι σημαντικό ότι πλέον δεν χρειάζεται να προβαίνει σε αυτήν τη διαδικασία, όμως «το πιο σημαντικό είναι πως πλέον είμαι ίσος με τους Έλληνες και στα χαρτιά. Έχω γεννηθεί εδώ και δεν έχω πάει ποτέ στη Σιέρα Λεόνε. Νιώθω πως τη δικαιούμαι την ιθαγένεια». Δεν θα έφευγε από τη χώρα, καθώς νιώθει πως τον συνδέουν πολλά και του αρέσει, αν και θα επισκεπτόταν τη Σιέρα Λεόνε μόνο για διακοπές.

Y9: Αναφέρει ότι τα «δύσκολα χρόνια» ήταν στο δημοτικό, καθώς «τα άλλα παιδιά δεν καταλάβαιναν πως είμαι ίδιος με αυτούς και έλεγαν Α! Ο μαύρος και με είχαν στο περιθώριο. Χωριζόμασταν σε παρέες: αλλοδαπούς και Έλληνες». Εκτιμά πως το ζήτημα ξεκινά από το σπίτι. Οι εκπαιδευτικοί βοήθησαν σημαντικά και ανακαλεί την παρέμβαση ενός διευθυντή ο οποίος κάλεσε τους γονείς και τους ενημέρωσε ότι δεν θα επιτρέψει κανενός είδους διαχωρισμό. Τα επόμενα έτη, ήταν

σαφώς καλύτερα. Αναφέρει ότι υπήρξε σημαντική ταλαιπωρία με την έκδοση των νομιμοποιητικών του εγγράφων λόγω ενός σφάλματος στη ληξιαρχική πράξη γέννησής του για τη διόρθωση της οποίας απαιτήθηκαν δύο δικαστήρια. Επιθυμεί να αποκτήσει την ελληνική ιθαγένεια, καθώς *«νιώθω περισσότερο Έλληνας παρά Κενυάτης»*. Αισθάνεται πως αυτή θα είναι μια αναγνώριση από το κράτος, μια ανταμοιβή, ενώ θα θεωρείται ίσος και θα είναι ευκολότερη η πρόσβαση στην αγορά εργασίας. Θέλει να παραμείνει στην Ελλάδα, καθώς στον τόπο αυτόν γεννήθηκε και μεγάλωσε *«Δεν βρίσκω κανέναν απολύτως λόγο να φύγω. Αν έφευγα, αν τα πράγματα εδώ γίνονταν για κάποιο λόγο πάρα πολύ δύσκολα, θα επέστρεφα στην άλλη μου πατρίδα, την Κένυα»*.

Υ10: Αναφέρει πως δεν ένιωσε ποτέ ρατσισμό, καθώς *«στην Πάρο υπήρχαν πολλοί Αλβανοί. Μας συνήθισε γρήγορα ο κόσμος εκεί και δεν μας έβλεπαν ως διαφορετικούς»*. Εκτιμά ότι οι άριστες επιδόσεις στο σχολείο και η κοινωνικότητά της αποτέλεσαν σημαντικά εφόδια. Έχει αποκτήσει την ελληνική ιθαγένεια με το προϋσχόν νομικό καθεστώς και αναφέρει *«Για εμένα ήταν δικαίωση! Δεν με συνδέει κάτι με την Αλβανία. Πηγαίνουμε με τους γονείς μου μια φορά τον χρόνο για διακοπές, για να δούμε άλλους συγγενείς. Εδώ μεγάλωσα, εδώ πήγα σχολείο και εδώ σπουδάζω. Έχω δεχθεί ελληνική παιδεία, έχω τον ελληνικό τρόπο σκέψης, σαν τον δικό σου»*. Επιθυμεί να παραμείνει στην Ελλάδα και θα έφευγε μόνο εάν δυσκόλευε περαιτέρω η κατάσταση στον οικονομικό τομέα.

4.4 Σχέση με τον αθλητισμό

Το σύνολο των ατόμων που έλαβαν μέρος στη συνέντευξη ασχολούνται με τον αθλητισμό για μεγάλο χρονικό διάστημα. Μάλιστα, η πλειοψηφία φαίνεται να δείχνει ενδιαφέρον σε αθλήματα στίβου. Στις περισσότερες περιπτώσεις έναυσμα αποτέλεσαν πρότυπα κατά την παιδική και εφηβική ηλικία, και συγκεκριμένα διακεκριμένοι αθλητές τους οποίους γνώρισαν μέσω της τηλεόρασης, ενώ σπανιότερα η ενασχόληση ξεκίνησε κατόπιν παρότρυνσης ενός οικείου ατόμου. Οι απόψεις συγκλίνουν στην ύπαρξη θετικού αντίκτυπου στην εδραίωση κοινωνικών σχέσεων οι οποίες είναι φιλικές, καθώς τα άτομα που μετέχουν σε κοινές αθλητικές δραστηριότητες μοιράζονται κοινά ενδιαφέροντα και ιδέες. Για την πλειοψηφία, ο αθλητισμός συνιστά δημιουργική δραστηριότητα και απασχόληση σε ερασιτεχνικό

επίπεδο, χωρίς να αποκλείεται η ενασχόληση σε επαγγελματικό επίπεδο. Οι απόψεις τους παρατίθενται παρακάτω.

Y1: Με τον αθλητισμό ασχολείται εντατικά από την ηλικία των 16 ετών, έχοντας διαμορφώσει πρότυπα από παρακολούθηση αγώνων στην τηλεόραση. Για δύο χρόνια, από το 2007 έως το 2009 προπονούταν εντατικά έξι φορές την εβδομάδα, κάνοντας στίβο 100 και 200 μέτρων. Ένας τραυματισμός αποτέλεσε τροχοπέδη να συνεχίσει επαγγελματικά, ωθώντας τον στις σπουδές της φυσικοθεραπείας. Επισημαίνει ότι έχει δημιουργήσει δυνατές φιλικές σχέσεις με τους συναθλητές του *«είμαστε πολύ κοντά»*, γεγονός που λειτούργησε κομβικά στο να βελτιώσει περαιτέρω την ελληνική γλώσσα, αλλά και να γνωρίσει τον τρόπο ζωής των συναθλητών του ελληνικής καταγωγής *«όσο ζεις και μιλάς με Έλληνες, θα παίρνεις και τις συνήθειές τους και τη γλώσσα τους και συνηθίζεις να είσαι πιο άνετος»*.

Y2: Με τον αθλητισμό ασχολείται από την ηλικία των 7 ετών, οπότε και μετέβη στην Ελλάδα, έχοντας διαμορφώσει πρότυπα από παρακολούθηση αγώνων στην τηλεόραση. Αρχικά έκανε ποδόσφαιρο, και συνέχισε με κλασικό αθλητισμό και αγώνες δρόμου αντοχής. Δεν θα απασχολούταν επαγγελματικά, καθώς αναφέρει ότι έχει δεχθεί ρατσισμό στον αθλητισμό και συγκεκριμένα *«Μου έλεγαν ότι ο Αλβανός δεν μπορεί να συμμετέχει σε πανελλήνιο πρωτάθλημα. Γενικά, είναι δύσκολο να δεχθούν κυρίως σε κλειστές κοινωνίες να ξεχωρίζει ένας ξένος»*. Επίσης, αναφέρει ότι η αλβανική του ιθαγένεια αποτέλεσε λόγος να αποκλειστεί από αγώνες που οργανώνονταν σε ελληνική πόλη, χωρίς νόμιμη βάση. Η ενασχόληση με τον αθλητισμό τον βοήθησε να γνωρίσει να οικοδομήσει φιλικές σχέσεις *«Ο αθλητισμός βοηθάει πολύ. Εξοικειώνεσαι με τον άλλο, γίνεσαι ίσος»*. Θεωρεί ότι η ενασχόληση με τον αθλητισμό, από κοινού με τη σχολική εκπαίδευση, συνέβαλε στη βελτίωση της γλώσσας.

Y3: Με τον αθλητισμό ασχολείται από την ηλικία των 7 ετών, καθώς στη Βουλγαρία ασχολούταν με πετοσφαίριση, ενώ κατά τα τελευταία έτη ασχολείται με τον στίβο, έχοντας διαμορφώσει πρότυπα από παρακολούθηση αγώνων στην τηλεόραση. Οι σχέσεις με τους συναθλητές του είναι πολύ καλές. Σε τούτο συμβάλλει αφενός το γεγονός ότι στην περιοχή υπάρχουν αρκετοί αλλοδαποί και αφετέρου ότι γνωρίζει πολύ καλά τη γλώσσα. Η ενασχόληση με τον αθλητισμό τον βοήθησε

ιδιαίτερα, καθώς «οτιδήποτε κι αν κάνεις και εντάσσεται σε ένα κοινωνικό σύνολο, αυτό βοηθά να προσαρμοστείς πιο εύκολα. Ο αθλητισμός φέρνει πιο κοντά τους αθλητές, καθώς μοιράζονται τα ίδια πράγματα». Θεωρεί ότι η ενασχόληση με τον αθλητισμό δεν συνέβαλε σημαντικά στη βελτίωση της γλώσσας.

Υ4: Με τον αθλητισμό ασχολείται από την ηλικία των 6 ετών, με παρότρυνση του πατέρα του. Αρχικά έκανε καλαθοσφαίριση, και συνέχισε με στίβο στο άθλημα των 3000 μέτρων έως σήμερα. Δεν θα απασχολούταν επαγγελματικά και για αυτόν ο αθλητισμός συνιστά ψυχαγωγία. Η ενασχόληση με τον αθλητισμό τον βοήθησε να γνωρίσει νέους ανθρώπους από διαφορετικές σχέσεις, με τις προπονήσεις να τους «φέρνουν πιο κοντά», καθώς «στον αθλητισμό δεν κοιτάς από πού είναι ο καθένας. Γίνεσαι πιο ανοιχτός, γνωρίζεις πολύ κόσμο». Δεν θεωρεί ότι η ενασχόληση συνέβαλε στη βελτίωση της γλώσσας, καθώς γνωρίζει αυτήν πολύ καλά.

Υ5: Με τον αθλητισμό ασχολείται από την ηλικία των 8 ετών περίπου, μετά την παρότρυνση του δασκάλου γυμναστικής. Ασχολείται με τον στίβο στα 100μ. και στα 200μ., κάνοντας έξι προπονήσεις την εβδομάδα. Θα τον ενδιέφερε να ασχοληθεί επαγγελματικά με τον αθλητισμό. Θεωρεί ότι ο αθλητισμός τον βοήθησε να οικοδομήσει φιλικές σχέσεις ήδη από νεαρή ηλικία, ενώ η συμμετοχή σε αγώνες τον ώθησε να γνωρίσει άτομα από όλη την Ελλάδα.

Υ6: Με τον αθλητισμό ασχολείται από την ηλικία των 8 ετών περίπου, κυρίως εμπνεόμενη από αγώνες ποδοσφαίρου στην τηλεόραση. Αρχικά έπαιζε ποδόσφαιρο και κατόπιν παρότρυνσης μιας φίλης ξεκίνησε τον στίβο, 100 και 200 μέτρα. Θα την ενδιέφερε να ασχοληθεί επαγγελματικά με τον αθλητισμό. Θεωρεί ότι ο αθλητισμός τη βοήθησε να οικοδομήσει φιλικές σχέσεις ήδη από νεαρή ηλικία «*ήμουν από μικρή πολύ καλή και πάντα με φώναζαν να παίζω, παρότι είμαι κορίτσι*» έως σήμερα «*κάνουμε ταξίδια όλοι μαζί οι συναθλητές*». Δεν θεωρεί ότι η ενασχόληση συνέβαλε στη βελτίωση της γλώσσας, καθώς γνωρίζει αυτήν πολύ καλά.

Υ7: Με τον αθλητισμό ασχολείται από την ηλικία των 4 ετών περίπου, με παρότρυνση ολόκληρης της οικογένειας και ιδίως του παππού της. Ασχολήθηκε με κλασικό χορό, κολύμβηση, ενώ ξεκίνησε στίβο στην ηλικία των 13 ετών. Θα ήθελε να απασχοληθεί ως αθλήτρια, εντούτοις, οι πολύ χαμηλές απολαβές την

αποθάρρυναν, ωθώντας την στις σπουδές της και στην προπονητική. Θεωρεί ότι ο αθλητισμός τη βοήθησε ποικιλοτρόπως, καθώς μέσα από την ενασχόλησή της επέλεξε το επάγγελμά της, απέκτησε αυτοπεποίθηση, ξεπέρασε δυσκολίες και απέκτησε φίλους. Έκανε μια σειρά από ταξίδια, γνώρισε μέρη και ανθρώπους. *«Ενώνει ο αθλητισμός».*

Y8: Από νεαρή ηλικία αγαπούσε τα αθλήματα, εντούτοις άρχισε να προπονείται σε καθημερινή βάση σε οργανωμένη δομή τον τελευταίο χρόνο, λόγω φόβου των γονέων του για το περιβάλλον. Αναφέρει ότι τους άλλαξε τη γνώμη ο προπονητής του και πλέον προπονείται στον στίβο στα 100 και στα 200 μέτρα. Θα τον ενδιέφερε να απασχοληθεί επαγγελματικά με τον στίβο, εντούτοις γνωρίζει πως κάτι τέτοιο είναι δύσκολο και για αυτό δεν αποκλείει να το συνδυάσει με την τρέχουσα εργασία του. Πρότυπά του υπήρξαν αθλητές των Ολυμπιακών Αγώνων. Αναφέρει πως η ενασχόληση με τα αθλήματα τον βοήθησε πολύ στη δημιουργία φιλικών σχέσεων *«όταν ήμουν στο δημοτικό, τα παιδιά με ήθελαν στις διάφορες ομάδες γιατί ήμουν πολύ γρήγορος! Αυτό με έκανε πολύ χαρούμενο! Τώρα που ξεκίνησα εδώ δεθήκαμε πολύ! Κάνουμε ταξίδια! Νιώθω ξεχωριστός, αλλά και μέλος μιας ομάδας».* Αναφέρει πως συμμετέχοντας σε αγωνίσματα και αθλοπαιδιές έμαθε νέες λέξεις και φράσεις, κάτι που τον βοήθησε πολύ στην κοινωνικοποίησή του.

Y9: Από νεαρή ηλικία αγαπούσε τα αθλήματα, επισημαίνοντας ότι *«οι Κενυάτες έχουμε παράδοση στον στίβο».* Οι γονείς του ωθούσαν πάντοτε τα τρία αγόρια στον αθλητισμό, καθώς θεωρούσαν πως λειτουργεί ευεργετικά για την υγεία και ότι συμβάλλει στην κοινωνικοποίηση. Αναφέρει ότι την τελευταία δεκαετία προπονείται στον στίβο στα 100 και στα 200 μέτρα. Η σχέση του με τους συναθλητές του είναι *«πιο καλή από άριστη! Ποτέ δεν υπήρξε θέμα ρατσιστικό ή τσακωμοί. Προπονούμαστε αρμονικά και έχουμε κοινά ενδιαφέροντα».* Αναφέρει ότι θεωρεί ότι ο αθλητισμός λειτουργεί θετικά στην κοινωνικοποίηση, ενώ λειτουργεί θετικά στην ανάπτυξη υπομονής και αυτοπεποίθησης.

Y10: Από νεαρή ηλικία αγαπούσε τα αθλήματα, έπαιζε καλαθοσφαίριση και κολυπούσε. Ο πατέρας της την ώθησε στον αθλητισμό, ενώ ήταν συνήθης τρόπος διασκέδασης των παιδιών στο νησί. Αναφέρει ότι από το 2012 προπονείται στον στίβο στα 100 και στα 200 μέτρα. Η σχέση της με τους συναθλητές της είναι

εξαιρετική, καθώς «*χτίζουμε σχέσεις πάνω σε κοινές επιθυμίες, ιδανικά και πιστεύω. Μιλάμε πολύ για τους προβληματισμούς μας, μοιραζόμαστε τις σκέψεις μας*».

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΤΕΛΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.

Με την παρούσα εργασία έγινε προσπάθεια να διερευνηθεί κατά πόσο ο αθλητισμός ως μέσω κοινωνικοποίησης βοηθάει στην ένταξη των μεταναστών δεύτερης γενιάς στην ελληνική κοινωνία

Η σύνθετη μορφή και πολυπλοκότητα του μεταναστευτικού φαινομένου είναι αδιαμφισβήτητη πραγματικότητα. Η διαχείρισή του φαινομένου αυτού αποτελεί πρόκληση για τα κράτη υποδοχής, τα οποία καλούνται να προσαρμοστούν άμεσα και αποτελεσματικά, υιοθετώντας πολιτικές για την ένταξη των μεταναστών στην κοινωνία, οι οποίες αφορούν διαφορετικούς τομείς της πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής ζωής. Η ενσωμάτωση των μεταναστών, η οποία αποτελεί μονόδρομο για τις σύγχρονες κοινωνίες, ενώ πραγματοποιείται σύμφωνα με τους εκάστοτε νόμους και θεσμούς που επικρατούν σε αυτές έχει έναν κοινό στόχο. Το δικαίωμα των μεταναστών για νόμιμη παραμονή στην χώρα.

Ο εκσυγχρονισμός της νομοθεσίας και της διοίκησης αποτελεί ξεκάθαρη ανάγκη και είναι απαραίτητο να είναι άρρηκτα συνυφασμένος με τις μεταβολές που συντελούνται στην κοινωνία. Αναφορικά με τη διαχείριση του μεταναστευτικού ζητήματος και την ένταξη των μεταναστών στον κοινωνικό ιστό, ο νομοθέτης καλείται να βρεί τους μηχανισμούς εκείνους που θα λειτουργήσουν ως κινητήριοι μοχλοί για τη νομιμοποίηση των μεταναστών και την απασχόλησή τους.

Η Ελλάδα κατά τις τελευταίες δεκαετίες και ήδη από τη δεκαετία του '90, μεταβλήθηκε από χώρα προέλευσης μεταναστών, σε πόλο έλξης μεταναστευτικών ροών. Η χώρα, μάλιστα, δέχθηκε σημαντικό πλήθος μεταναστών μαζικά και βρέθηκε ανέτοιμη να αντιμετωπίσει το νέο αυτό κοινωνικό φαινόμενο. Υπήρξαν διαφορετικά στάδια τα οποία διαδέχθηκαν το ένα το άλλο, ώστε να ωριμάσει η πολιτική που ακολουθείται., Υπήρξαν σημαντικά λάθη στην άσκηση της μεταναστευτικής

πολιτικής τα οποία στην πάροδο των χρόνων βελτιώθηκαν και ακόμη υφίστανται περιθώρια βελτίωσης.

Σήμερα, αποτελεί ξεκάθαρο στόχο η αξιοποίηση στο έπακρο του ανθρώπινου δυναμικού, με την ένταξη να συνιστά τον βασικό πυλώνα της μεταναστευτικής πολιτικής. Προς υλοποίηση της πολιτικής αυτής έχει επιδιωχθεί η χάραξη μιας πορείας με χαρακτήρα μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο. Μεταξύ άλλων, μέσω της παροχής αδειών διαμονής επιδιώκεται, δυνάμει συγκεκριμένων κριτηρίων, να καλυφθούν οι διαφορετικές περιπτώσεις αλλοδαπών. Περαιτέρω, δίνονται κίνητρα για τους μετανάστες να εργασθούν, να δραστηριοποιηθούν και να επενδύσουν στην Ελλάδα. Επιπροσθέτως, καθώς έχει υπάρξει κάποιο χρονικό διάστημα από την απαρχή των μεταναστευτικών ροών, πλέον υφίσταται σημαντικός πληθυσμός μεταναστών δεύτερης γενιάς. Πρόκειται για νέους ενήλικες, στην πλέον παραγωγική τους ηλικία, οι οποίοι μεγάλωσαν στους κόλπους της ελληνικής κοινωνίας, εκπαιδεύτηκαν εντός του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος, μιλούν την ελληνική γλώσσα σαν -ή ακόμη και καλύτερα- από τη μητρική τους, ενώ σε αρκετές περιπτώσεις ουδέποτε επισκέφθηκαν τη χώρα καταγωγής τους. Ο κοινωνικός του δε περίγυρος και κύκλος έχει αναπτυχθεί στην Ελλάδα. Περαιτέρω, σχεδιάζουν τη ζωή τους και βλέπουν την πορεία αυτής εντός της χώρας που έχουν γνωρίσει καλύτερα.

Από τα ανωτέρω, καθίσταται σαφές ότι ο τρόπος που έχουν ενταχθεί τα άτομα αυτά παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, από διαφορετικές οπτικές: κοινωνική, ψυχολογική, πολιτική. Τούτο δε, συμβαίνει διότι μελετώντας τον τρόπο ένταξης των μεταναστών της δεύτερης γενιάς είναι εφικτό να εξεταστούν τυχόν αστοχίες της πολιτικής, αλλά και επιτυχείς προσεγγίσεις.

Το ενδιαφέρον στην προκειμένη μελέτη επικεντρώθηκε στη λειτουργία του αθλητισμού ως μέσο που συμβάλλει στην ένταξη των μεταναστών δεύτερης γενιάς. Επιδιώχθηκε να παρουσιαστεί το σχετικό θεωρητικό πλαίσιο και, εν συνεχεία, μέσω της ποιοτικής έρευνας να εξαχθούν συμπεράσματα για την εικόνα της πραγματικότητας. Με την διεξαγωγή συνεντεύξεων επιδιώχθηκε να σκιαγραφηθεί η αντίληψη των συμμετεχόντων αναφορικά με τη μετανάστευση, την ένταξή τους στην

ελληνική κοινωνία, επιδιώκοντας να εκμαιευτεί από αυτούς αν ο αθλητισμός διαδραμάτισε κάποιον ρόλο στη διαδικασία ένταξης.

Από την ανάλυση των, προκύπτει ότι από το σύνολο των συνεντευξιαζόμενων είναι 7 είναι ενήλικες άντρες και 3 ενήλικες γυναίκες, όλοι και όλες γεννημένοι κατά τη δεκαετία του 1990. Προέρχονται δε από επτά διαφορετικές χώρες, τέσσερις εκ των οποίων βρίσκονται στην αφρικανική ήπειρο και οι λοιπές στην ευρωπαϊκή, ενώ οι δύο είναι χώρες που έχουν ενταχθεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι τελευταίοι δε, όπως επεσήμαναν, δεν έχουν δεχθεί ποτέ ή σχεδόν ποτέ ρατσισμό, ούτε έχουν αποτελέσει θύματα ξενοφοβίας. Αντίθετα, εντυπωσιάζει και αξίζει να αναφερθεί ότι σχεδόν στο σύνολό τους οι ερωτώμενοι αναφέρουν ότι οι συμπεριφορές ρατσισμού που βίωσαν ήταν όταν φοιτούσαν στις τάξεις του δημοτικού, ήτοι κατά τη δεκαετία του 1990, οπότε και σημειώνεται το πρώτο μεγάλο μεταναστευτικό κύμα με χώρα υποδοχής την Ελλάδα. Αναμφίβολά, τούτη αποτέλεσε μια νέα κατάσταση για την ελληνική κοινωνία, η οποία αρχικά φαίνεται να αντιμετώπισε τους αλλοδαπούς ως «διαφορετικούς». Οι Έλληνες πολίτες φαίνεται πως δεν ήταν έτοιμοι να δεχτούν τους αλλοδαπούς πολίτες, ιδίως εκείνους που δεν προέρχονταν από χώρες της Ευρώπης.

Επιπλέον, από τις απαντήσεις των ερωτώμενων προκύπτει ότι χρειάστηκαν κάποια χρόνια για να καταστεί αντιληπτή η μεταβολή αυτή που συντελέστηκε στον κατά μέχρι πρότινος σχετικά ομοιογενή ελληνικό πληθυσμό. Υπογραμμίζεται και τονίζεται σχεδόν σε κάθε συνέντευξη το γεγονός ότι οι μετανάστες δεύτερης γενιάς ομιλούν σε πολύ καλό επίπεδο την ελληνική γλώσσα συνέβαλε στην ένταξή τους καταλυτικά. Ευχάριστα δε, εκπλήσσει ότι το σύνολο των ερωτηθέντων έχουν παρακολουθήσει τις δώδεκα τάξεις της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ έχουν προβεί σε μετα-λυκειακές σπουδές, σε ΑΕΙ, ΤΕΙ και ΙΕΚ. Περαιτέρω, σχεδόν συνολικά οι ερωτώμενοι αναφέρουν ότι παλαιότερα υφίσταντο σημαντικά κωλύματα στην έκδοση νομιμοποιητικών εγγράφων και παρότι η γραφειοκρατία συνεχίζει να υπάρχει η κατάσταση φαίνεται να είναι σαφώς βελτιωμένη.

Οι απόψεις συγκλίνουν στο ότι ο αθλητισμός λειτουργεί μόνο θετικά στη δημιουργία φιλικών σχέσεων. Οι νεαροί μετανάστες βρίσκονται σε ένα περιβάλλον όπου δεν έχει σημασία η καταγωγή και η εθνικότητα, καθώς μοιράζονται στόχους και επιθυμίες, έχουν κοινά ιδανικά και ιδεώδη. Καθώς δε ο αθλητισμός λειτουργεί θετικά σε ατομικό επίπεδο, ενισχύει την αυτοεκτίμησή τους και τους ωθεί να

κοινωνικοποιηθούν. Ίδια είναι δε η αντίληψη, ανεξαρτήτως αν η προπόνηση συντελείται σε επαγγελματικό ή σε ερασιτεχνικό επίπεδο. Η δημιουργία κοινωνικών σχέσεων, ιδίως φιλικών, εξαίρεται και ανάγεται σε γεγονός ιδιαίτερα σημαντικό.

Η ένταξη σε μια κοινωνία επιδιώκεται να ρυθμιστεί πολιτικά σε γενικό επίπεδο, εντούτοις εν τέλει αποτελεί μια ατομική διεργασία που συντελείται σε πολλά διαφορετικά επίπεδα και στα διαφορετικά περιβάλλοντα που βρίσκεται το άτομο. Ένα αθλητικό κέντρο ή σωματείο συνιστά ακόμη ένα κοινωνικό περιβάλλον το οποίο επιτρέπει την ανάπτυξη της προσωπικότητας και των κοινωνικών δεξιοτήτων, λειτουργώντας καταλυτικά στην ένταξη των προσώπων.

Το σύνολο των ερωτώμενων έχουν ισχυρούς δεσμούς με την Ελλάδα, αναγνωρίζουν την απόκτηση ιθαγένειας ως διευκόλυνση, φαίνεται εντούτοις να προβληματίζονται για την οικονομική κατάσταση και δεν δηλώνουν πως δεν θα δίσταζαν να μεταβούν σε άλλη χώρα, αναζητώντας καλύτερες συνθήκες διαβίωσης, ακριβώς όπως έκαναν οι γονείς τους. Εντούτοις, οι ανησυχίες τους αυτές δεν διαφέρουν από εκείνες που έχουν συνομήλικοί τους, Έλληνες πολίτες. Όλοι δε αναφέρουν ότι αν είναι δυνατή η εξεύρεση εργασίας επιλέγουν να παραμείνουν στην Ελλάδα, σχεδιάζοντας τη ζωή τους σε αυτήν.

Κατέστη αντιληπτό ότι η ουσιαστική ένταξη των μεταναστών στους κόλπους της κοινωνίας αποτελεί μια μακρόχρονη, σύνθετη και πολύ-επίπεδη διαδικασία. Για τον λόγο αυτό είναι σημαντικό ο σχεδιασμός και η υλοποίηση συντονισμένων πολιτικών πρακτικών να πραγματοποιείται με τέτοιο τρόπο, ώστε να καταστεί δυνατή η ένταξη των μεταναστών στον κοινωνικό ιστό. Ειδικά για την ένταξη των μεταναστών δεύτερης γενιάς σε μία χώρα διαφορετική από εκείνη της ιθαγένειας των γονέων, τούτη φαίνεται να υλοποιείται με την ένταξη των μεταναστών αυτών στο εκπαιδευτικό σύστημα και την ουσιαστική συμμετοχή στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ζωή.

Συνάγεται ότι ο τρόπος πολιτικής αντιμετώπισης της δεύτερης γενιάς μεταναστών συνιστά ιδιαίτερα σημαντικό ζήτημα το οποίο διαδραματίζει ρόλο κομβικής σημασίας γενικά στη χάραξη της μεταναστευτικής πολιτικής. Τούτο δε διότι πρόκειται για το μέλλον της κοινωνίας, τους νέους ενήλικες που συγκαταλέγονται στο ανθρώπινο δυναμικό αυτής. Η διαπίστωση αυτή καθιστά τα ζητήματα που αφορούν την ένταξη της δεύτερης γενιάς ιδιαίτερα σημαντικά και

ενδιαφέροντα προς μελέτη και συζήτηση, ενώ είναι απαραίτητος ο διάλογος μεταξύ επαγγελματιών και ακαδημαϊκών με διαφορετικό υπόβαθρο. Σε κάθε περίπτωση, οι μελέτες που έχουν ολοκληρωθεί έως σήμερα αποτελούν πολύτιμο εργαλείο με το οποίο είναι δυνατό να εντοπιστούν τα λάθη του παρελθόντος και να αποφευχθούν στο μέλλον, ώστε να τεθούν οι βάσεις για μια ορθότερη προσέγγιση.

Για τη διαδικασία δε αυτή πολύτιμο εργαλείο φαίνεται να αποτελεί η ενασχόληση με τον αθλητισμό, καθώς τα θετικά που προσφέρονται σε ατομικό επίπεδο οδηγούν στην οικοδόμηση ισχυρών φιλικών σχέσεων. Οι νέοι αθλητές μοιράζονται κοινά ιδανικά και στόχους, και μπροστά σε αυτά η διαφορά στην υπηκοότητα και το έθνος είναι μάλλον άνευ σημασίας. Ο αθλητισμός συνιστά μια δυναμική πλευρά της κοινωνικής ζωής και αποτελεί ένα πεδίο στο οποίο είναι δυνατό να καλλιεργηθεί η ένταξη.

Κλείνοντας θα πρέπει να αναφερθεί ότι η συνεχής και αυξανόμενη ροή μεταναστών έχει ως συνέπεια την συνύπαρξη των γηγενών καθώς και μεταναστών υπό την «ομπρέλα» του ελληνικού κράτους. Συνεπώς θα πρέπει να υιοθετηθούν τέτοιες πολιτικές ένταξης και ενσωμάτωσης μέσω των οποίων οι μετανάστες δεύτερης γενιάς να έχουν τις ίδιες ευκαιρίες προόδου και συμμετοχής σε όλες τις εκφάνσεις της καθημερινότητας. Μόνο τότε η εκάστοτε μεταναστευτική πολιτική θα έχει χαρακτήρα τόσο μεσοπρόθεσμο όσο και μακροπρόθεσμο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση

Βαρουξή Χ., (2008). *Μεταναστευτική Πολιτική και Δημόσια Διοίκηση μια Ανθρωποδικαιωματική Προσέγγιση Κοινωνικών Φορέων και Οργανώσεων της Κοινωνίας Πολιτών, Συμπεράσματα Έρευνας* Πεδίου, ΕΚΚΕ , Κείμενα Εργασίας.

ΕΚΚΕ (2012). *Ένταξη των Μεταναστών: Αντιλήψεις, Πολιτικές, Πρακτικές*. Διαθέσιμο στο https://www.ekke.gr/open_books/EntaxiMetanaston.pdf

Θανοπούλου Μ., (2015). *Η ποιοτική συνέντευξη. Ένα «ευαίσθητο» προνομιακό εργαλείο κοινωνικής έρευνας*, στο Βασιλικού Κ., Ηλίου Κ., Θανοπούλου Μ., Καρεκλά Μ., Κωνσταντίνου Μ., Μαγουλάς Χ., Μπαλούρδος Δ., Τσίγκανου Ι., Φελλάς Ν. Κ., κ.ά. - Φελλάς Ν. Κ. & Μπαλούρδος Δ. (επιμ.), *Κοινωνία και έρευνα – Σύγχρονες ποσοτικές και ποιοτικές μέθοδοι*, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση

Κόντης Α., (2017). *Ελληνική μεταναστευτική πολιτική* , στο Δεμερτζής, Ν., Μπαλούρδος , Δ., Κικίλιας , Η., Σπυροπούλου , Ν., Χρυσάκης , Μ., *Το κοινωνικό πορτραίτο της Ελλάδας 2016-2017*, Αθήνα: ΕΚΚΕ/ΙΩΝ

Παπασιώπη-Πασιά, Ζ., (2007). *Δίκαιο Καταστάσεως Αλλοδαπών*, 3^η Έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.

Παπαδόπουλος Α.Γ., (2018). *Μεταναστευτική Πολιτική και Ένταξη των Μεταναστών στην Ελλάδα της Παρατεταμένης Οικονομικής Υφρεσης*, στο Γ.Κουζής και Κ.Δημουλάς (επιμ), *Κοινωνική Πολιτική, Κρίση ,Κοινωνικά Αδιέξοδα και Λύσεις*, Αθήνα

Παπαδοπούλου Δ., (επιμ.). Schnapper, D. (2008), *Η Κοινωνική Ενσωμάτωση – Μια Σύγχρονη προσέγγιση, Εισαγωγή* –, Εκδόσεις Κριτική, Επιστημονική Βιβλιοθήκη.

Παπασιώπη-Πασιά, Ζ., (2011). *Δίκαιο Ιθαγένειας*, 8^η Έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.

Σταυρουλάκη, Ε., (2016), Μεταναστευτικό Δίκαιο και Δίκαιο Ιθαγένειας, Νομική Βιβλιοθήκη.

Σαρρής, Ν., (2008). *Θεσμικό Πλαίσιο της Μετανάστευσης σε Εθνικό και Ευρωπαϊκό Επίπεδο.*, κείμενα εργασίας, Αθήνα :ΕΚΚΕ

Παπαιωάννου Σκ., (2003). Πρακτικά παγκόσμιου συνέδριου «*Ιστορία της Νεοελληνικής Διασποράς: έρευνα και διδασκαλία*» Ρέθυμνο, Ιούλιος 2003. Διαθέσιμο στο http://www.ediamme.edc.uoc.gr/diaspora/index.php?option=com_content&view=article&id=239:istoria-tis-neoellinikis-diasporas-ereuna-kai-didaskalia-2003&catid=134&Itemid=653&lang=el

Σαμπατάκου Ε.Α., (2006). *Σχολιασμένη Βιβλιογραφία* στο Κόντης, Α.,(επιμ) *Ζητήματα Κοινωνικής Ένταξης Μεταναστών* ,Εργαστήριο Μελέτης της Διασποράς., Εκδόσεις Παπαζήση. Διαθέσιμο στο http://emmedia.pspa.uoa.gr/fileadmin/emmedia.pspa.uoa.gr/uploads/Resources/Publications/Dimosieuseis_Sinergaton/Sxoliasmeni_Vivliografia.pdf

Τσίγκανου Ι., (2015). *Ανάλυση Περιεχομένου*, στο Βασιλικού Κ., Ηλίου Κ., Θανοπούλου Μ., Καρεκλά Μ., Κωνσταντίνου Μ., Μαγουλάς Χ., Μπαλούρδος Δ., Τσίγκανου Ι., Φελλάς Ν. Κ., κ.ά. - Φελλάς Ν. Κ. & Μπαλούρδος Δ. (επιμ.), *Κοινωνία και έρευνα – Σύγχρονες ποσοτικές και ποιοτικές μέθοδοι*, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση

Τσιώλης Γ., (2015). *Ανάλυση ποιοτικών δεδομένων: διλήμματα, δυνατότητες, διαδικασίες*, στο Πυργιωτάκης Γ. & Θεοφιλίδης Χρ. (επιμ.), *Ερευνητική Μεθοδολογία στις Κοινωνικές Επιστήμες και στην Εκπαίδευση. Συμβολή στην επιστημολογική θεωρία και την ερευνητική πράξη*, Αθήνα: Πεδίο. Διαθέσιμο στο https://www.researchgate.net/profile/Giorgos_Tsiolis/publication/296014223_Analyse_poiotikon_dedomenon_dilemmata_dynatotetes_diadikasies/links/57336cc108aea45ee838f602/Analyse-poiotikon-dedomenon-dilemmata-dynatotetes-diadikasies.pdf

Φίλιας Β., (γενική εποπτεία) (1996). *Εισαγωγή στη Μεθοδολογία και τις Τεχνικές των Κοινωνικών Ερευνών*, Αθήνα: Gutenberg

Ξενόγλωσση

Berry, J. (1980). Acculturation as varieties of adaption. In A. Padilla (Ed.), *Acculturation: Theory, models and some new findings* (pp. 9-25). Boulder, CO: Westview Press

Carter-Thuillier B., López-Pastor V., Gallardo-Fuentes F., Carter-Beltran J. (2018), *Immigration and Social Inclusion: Possibilities from School and Sports*, Immigration and Development Tiago Sequeira, Intech Open,. Available from: <https://www.intechopen.com/books/immigration-and-development/immigration-and-social-inclusion-possibilities-from-school-and-sports>.

Castles, S. Hein de H. and Miller, M. (2014), *The Age of Migration - International Population Movements in the Modern World Fifth Edition*, Palgrave MacMillan.

Cote J. (2002). Coach and peer influence on children's development through sport. In J. M. Silva, & D. E. Stevens (Eds.), *Psychological foundations of sport* (pp. 520- 540). Boston, MA: Allyn & Bacon,

Crépeau, F. (2013), UN Special Rapporteur on the human rights of migrants "Mainstreaming a human rights-based approach to migration within the High Level Dialogue", PGA Plenary Session – Criminalization of Migrants, New York.

Doherty, A. & Taylor, T. (2007). Sport and physical recreation in the settlement of immigrant youth. *Leisure/Loisir*, 31, 27-55.

Fraser-Thomas, J., Côté, J., & Deakin, J. (2005). Youth sport programs: An avenue to foster positive youth development. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 10, 19-40..

Ito, E., Nogawa, H., Kitamura, K., & Walker, G. J. (2011). The role of leisure in the assimilation of Brazilian immigrants into Japanese society: acculturation and structural assimilation. *International Journal of Sport & Health Science*, 9, 8 – 14. doi: 10.5432/ijshs.20100019.

Hatzigeorgiadis, A., Morela, E., Elbe, A.M., & Sanchez, X. (2013). The integrative role of sport in Multicultural Societies. *European Psychologist*, 18, 191-202. Available from: https://www.researchgate.net/publication/259642058_The_Integrative_Role_of_Sport_in_Multicultural_Societies

Krouwel, A., Boostra, N., Duyvendak, J. W., & Veldboer, L. (2006). A good sport? Research into the capacity of recreational sport to integrate Dutch minorities. *International Review for the Sociology of Sport*, 41, 165 – 180. doi: 10.1177/1012690206075419

Larson, R., Hansen, D., & Moneta, G. (2006). Profiles of developmental experiences in organized youth activities. *Developmental Psychology*, 42, 849–863.

Motti-Stefanidi, F., Berry, J., Chrysoschoou, X., Sam, D. L. & Phinney, J. (2012). Immigrant youth adaptation in context: Developmental, acculturation and social psychological perspectives. In A.S. Masten, K. Liebkind, & D. J. Hernandez (Eds.), *Capitalizing on migration: The potential of immigrant youth*. New York: Cambridge University Press.

Portes A., Zhou M., *The New Second Generation: Segmented Assimilation and Its Variants*. Available from:

https://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/30609607/Portes-1993-NewSecondGenerationSegmentedAssimilationItsVariants-fr-AnnalsAmericanAcademyPoliticalSocialScience.pdf?AWSAccessKeyId=AKIAIWOWYYGZ2Y53UL3A&Expires=1544136075&Signature=mrPIP0IGSaoSPDHDeHe383yylg4%3D&response-content-disposition=inline%3B%20filename%3DThe_new_second_generation_Segmented_a_ssi.pdf

Sagatun, A., Kolle, E., Anderssen, S. A., Thoresen, M., & Sogaard, A. J. (2008). Threeyear follow-up of physical activity in Norwegian youth from two ethnic groups: Associations with socio-demographic factors. BMC Public Health, 8, 1-9. Doi: 10.1186/1471-2458-8-419

Stodolska, M., & Alexandris, K. (2004). The role of recreational sport in the adaptation of first generation immigrants in the United States. Journal of Leisure Research, 36, 379-413.

Walshet, K. (2008). Bringing and bonding social capital in sport experiences of young women with an immigrant background. Available from: [https://www.researchgate.net/publication/248975384 Bridging and bonding social capital in sport - Experiences of young women with an immigrant background](https://www.researchgate.net/publication/248975384_Bridging_and_bonding_social_capital_in_sport_-_Experiences_of_young_women_with_an_immigrant_background)

Ιστότοποι

<http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Pages/Language.aspx?LangID=grk> Ανακτήθηκε στις 3 Μαρτίου 2018.

[Γλωσσάριο για την Μετανάστευση, Νο 20, Διεθνής Μεταναστευτική Νομοθεσία,](#)

<http://www.greece.iom.int/el> Ανακτήθηκε στις 3 Μαρτίου 2018.

<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=9604#.WX-BdojyIU> Ανακτήθηκε στις 3 Μαρτίου 2018.

http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/el/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.12.3.html Ανακτήθηκε στις 3 Μαρτίου 2018.

<http://www.un.org/sustainabledevelopment/blog/2016/01/244-million-international-migrants-living-abroad-worldwide-new-un-statistics-reveal/> Ανακτήθηκε στις 3 Μαρτίου 2018.

<http://www.reuters.com/article/europe-demographics-idUSL6N0TL1WQ20141201> Ανακτήθηκε στις 3 Μαρτίου 2018

http://emmedia.pspa.uoa.gr/fileadmin/emmedia.pspa.uoa.gr/uploads/Resources/Publications/Dimosieuseis_Sinergaton/Sxoliasmeni_Vivliografia.pdf Ανακτήθηκε στις 3 Μαρτίου 2018.

INE / ΓΣΕΕ – ΑΔΕΔΥ (2003). «Μεταναστευτικές τάσεις και ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική». Ανακτήθηκε στις 20 Νοεμβρίου 2018, από https://www.inegsee.gr/wp-content/uploads/2014/02/files/MELETH_15.pdf

Νόμος 1775 (1991). «Είσοδος-έξοδος, παραμονή, εργασία, απέλαση αλλοδαπών, διαδικασία αναγνώρισης αλλοδαπών προσφύγων και άλλες διατάξεις. Ανακτήθηκε στις 20 Νοεμβρίου 2018, από http://6dim-diap-elfth.thess.sch.gr/Greek/Diapolitismiki_Ekpaidefsi/NomothesiaDiapEkpshs/06_MetanasteytikhPolitikh/n1975-1991.pdf

Νόμος 2910 (1991). «Είσοδος και παραμονή αλλοδαπών στην ελληνική επικράτεια. Κτήση της ελληνικής ιθαγένειας με πολιτογράφηση κι άλλες διατάξεις» Ανακτήθηκε στις 20 Νοεμβρίου 2018, από <http://www.isotita.gr/wp-content/uploads/2017/04/N.-2910-2001.pdf>

Νόμος 3386 (2005). «Είσοδος, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια». Ανακτήθηκε στις 20 Νοεμβρίου 2018, από http://www.et.gr/ids-nph/search/pdfViewerForm.html?args=5C7QrtC22wEaosRGzKxO6XdtvSoClrL8SRL2byguO4fNZ8op6Z_wSuJInJ48_97uHrMts-zFzeyCiBSQOpYnTy36MacmUFCx2ppFvBej56Mmc8Qdb8ZfRJqZnsIAdk8Lv_e6czmhEembNmZCMxLMtVyTXwGw6cVq3mUvIwqzNOOQ4nYDDiWUDmKJml82SAyw

Νόμος 3536 (2007). «Ειδικές ρυθμίσεις θεμάτων μεταναστευτικής πολιτικής και λοιπών ζητημάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης & Αποκέντρωσης». Ανακτήθηκε στις 20 Νοεμβρίου 2018, από http://6dim-diap-elfth.thess.sch.gr/Greek/Diapolitismiki_Ekpaidefsi/NomothesiaDiapEkpshs/06_Meta_nasteytikhPolitikh/nomos_3536.pdf

Νόμος 4018 (2011). «Αναδιοργάνωση του συστήματος αδειοδότησης για τη διαμονή αλλοδαπών στη χώρα υπό όρους αυξημένης ασφάλειας». Ανακτήθηκε στις 20 Νοεμβρίου 2018, από <https://www.synigoros.gr/?i=foreigner.el.metanastis-nomoi.59007>

Νόμος 4251 (2014). «Κώδικας Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης και λοιπές διατάξεις». Ανακτήθηκε στις 20 Νοεμβρίου 2018, από https://www.mfa.gr/images/docs/ethnikes_theoriseis/2014/4251.pdf

http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/el/FTU_3.6.7.pdf .Ανακτήθηκε στις 10 Νοεμβρίου 2018.

<http://gym.web.auth.gr/el/node/9181> .Ανακτήθηκε στις 10 Νοεμβρίου 2018.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ (οδηγός συνέντευξης)

Οδηγός συνέντευξης

1. Προσωπικά – Δημογραφικά Στοιχεία

- Κάθε ερωτώμενος θα κληθεί να δώσει τα ακόλουθα προσωπικά στοιχεία:

A. Φύλο

B. Έτος γέννησης

Γ. Τόπος γέννησης

Δ. Υπηκοότητα

E. Μόνιμη Κατοικία

2. Χαρακτηριστικά Οικογένειας, Καταγωγή, Είσοδος στην Ελλάδα

- Ο ερωτώμενος καλείται να αναφερθεί στην καταγωγή του και στην οικογένειά του. Αποσκοπώντας στην εξέταση του επιπέδου ένταξης της οικογένειας στην ελληνική κοινωνία, εξετάζεται ο χρόνος εισόδου στη χώρα και ο τίτλος διαμονής, μεταξύ άλλων.

- Χώρα καταγωγής.

- Πόσα χρόνια ζεις στην Ελλάδα;

- Ποιο έτος εγκαταστάθηκαν οι γονείς σου στην Ελλάδα;

- Έχεις αδέρφια;

- Τύπος Αδειών Διαμονής ιδίου και μελών οικογένειας

- Πέραν των γονιών σου (και των αδελφών, εάν υφίστανται), ζουν άλλοι συγγενείς σου εδώ;

3. Εκπαίδευση

- Ο ερωτώμενος καλείται να αναφερθεί στην κατάρτιση που έχει λάβει σε ελληνικό εκπαιδευτικό ίδρυμα. Επιδιώκεται η καταγραφή της εμπειρίας του κατά τα χρόνια φοίτησης, προς μια προσπάθεια αξιολόγησης του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος ως μέσο ένταξης στην ελληνική κοινωνία. Επιπλέον, εξετάζεται το εκπαιδευτικό επίπεδο των λοιπών μελών της οικογένειας, ώστε να συγκεντρωθούν περαιτέρω στοιχεία για το περιβάλλον του συνεντευξιζόμενου.

-Έχεις φοιτήσει σε ελληνικό σχολείο; Πόσα έτη; Περιέγραψε την εμπειρία σου.(προβλήματα που αντιμετώπισες στο σχολείο ,επίλυση αυτών ή όχι)

- Θα ήθελες να συνεχίσεις τις σπουδές σου;(Τι σπουδές έχεις πραγματοποιήσει)

- Οι γονείς σου και τα αδέρφια σου -εφόσον έχεις- έχουν λάβει εκπαίδευση; Αν ναι, μέχρι ποιο επίπεδο;

- Περιοχή που πήγες σχολείο.

4. Αθλητισμός

- Ο ερωτώμενος καλείται να αναφερθεί στην ενασχόλησή του με τον αθλητισμό. Δεδομένου ότι κεντρικό ερώτημα της διπλωματικής εργασίας συνιστά ο ρόλος του αθλητισμού κατά την πολυεπίπεδη διαδικασία ένταξης των μεταναστών δεύτερης γενιάς στην ελληνική κοινωνία, δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα στο σημείο αυτό της συνέντευξης. Εξετάζεται το χρονικό πλαίσιο της ενασχόλησης, το είδος του αθλήματος (ομαδικό ή ατομικό) καθώς και η διαδικασία κοινωνικοποίησης του ατόμου μέσω του αθλητισμού.

- Ασχολείσαι με κάποιο άθλημα; Χρόνος ανά εβδομάδα που ασχολείσαι με τον αθλητισμό

- Πόσα χρόνια αθλείσαι;

- Θα ήθελες να ακολουθήσεις επαγγελματικά κάποιο άθλημα;

- Υπήρξε κάποιος που σε ώθησε στον αθλητισμό;(Παρόμοια πρότυπα)

- Σχέσεις με συμπαίκτες; Έλληνες/Ομοεθνείς/Άτομα τρίτων χωρών

- Ευκολία να βρει φίλους – Συντέλεσε ο Αθλητισμός;

- Βελτίωση ελληνικής γλώσσας

5. Επαγγελματικός προσανατολισμός και Μελλοντικές Βλέψεις

Διερευνάται ο βαθμός ένταξης του μετανάστη στην ελληνική κοινωνία, προβαίνοντας σε ερωτήσεις που σχετίζονται με τα μελλοντικά σχέδια και τις βλέψεις επαγγελματικά. Επιπλέον εξετάζεται κατά πόσο επιθυμεί να παραμείνει εντός του Ελληνικού Κράτους.

- Προβλήματα που αντιμετώπισες σχετικά με την νόμιμη παραμονή σου στην χώρα.(Ενδιαφέρεσαι για κτήση ιθαγένειας-βοηθάει στην ένταξη ή δημιουργεί προβλήματα)

- Εργάζεσαι;

- Σε ποιον τομέα θα ήθελες να απασχοληθείς μελλοντικά;

- Θέλεις να παραμείνεις στην Ελλάδα στο μέλλον;

- Αν έφευγες, θα επέστρεφες στη χώρα από την οποία κατάγονται οι γονείς σου ή θα επέλεγες κάποια άλλη χώρα;

